

166.

ACTA UNIVERSITATIS LITTERARUM REGIAE HUNGARICAE
FRANCISCO-JOSEPHINAE KOLOZSVÁRIENSIS ANNI MCMVII—VIII.

FASCICULUS I.

I—II.

BESZÉDEK,

A MELYEK

A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF TUDO-
MÁNYEGYETEM 1907/8. TANÉVI RECTORA ÉS TANÁCSÁNAK
BEIKTATÁSA

ÉS

A TANÉV MEGNYITÁSA ALKALMÁVAL

1907. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 22.-ÉN TARTATTAK.

KOLOZSVÁR,
NYOMATOTT AJTAI K. ALBERT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1907.

578.4 (434.2.1) 1907 (042)

B 11891

I.

RECTORI BESZÁMOLÓ BESZÉD.

Mondotta 1907. szeptember hó 22.-én, az 1907/8. tanév megnyitásakor

Dr. Moldován Gergely,

mint az egyetem kormányáról lelépő

1906/7. TANÉVI RECTOR.

Tekintetes egyetemi közgyűlés!

Mélyen tisztelt vendégeink!

Az új tanévnek a kezdetén az egyetemi új hatóságok beiktatása előtt, egyetemi szokásaink szerint, a lelépő Rector be szokott számolni tanéve eseményeiről, mozgalmairól, eredményeiről.

Egyetemünk évenként a tanerőkről és azok munkásságáról, a hallgatókról és azok tanulmányi előmeneteléről, az összes anyagiakról stb. stb., kiadványaiban részletes jelentésekben és számszerű adatokban pontosan beszámol, azért mi ezeknek csak éppen végeredményét fogjuk bemutatni, jelentésünkben inkább olyan dolgokra terjeszkedünk ki, a melyek azokban a jelentésekben természetüknél fogva helyet nem foglalhatnak.

Ilyenek mindjárt az ünnepélyek és az azokon való képviseltetés ügye. Egyetemünk a lefolyt tanévben több nemzeti és más közérdekű bel- és külföldi ünnepségen vett részt, részint Rectora, pro-rectora, szűkebb tanácsa által, vagy egy vagy több kiküldöttjével azokon magát képviseltette.

1906. szeptember 8-án résztvettünk a kolozsvári nemzeti színház megnyitó-, szept. 9-én a város villamos művének felavató-, szeptember 30-án Budapesten a Semmelweis-szobor leleplezési ünnepélyén;

október 14-én Aulánkban Dr. Márki Sándor tanári 30 éves, a tanárjelöltek egyesületének működése 25 éves jubileumán; október 24-én Br. Perényi Zsigmond 1848/9-ki országbirónak és felsőházi elnöknek emlékére, vértanú halálának 57-ik fordulóján N.-Szőlősen emelt szoborleleplezési ünnepén. Itt képviselőnk Dr. Csengeri János tanár volt.

Az ünnepségek sorából ragyogóan emelkedik ki az október 29.-ki aulai ünnepélyünk, a melyet II. Rákóczi Ferencz fejedelem és bujdosó társai drága hamvainak hazahozatala alkalmából, az egyetemi ifjúság közreműködésével rendeztünk volt s amelynek lefolyását külön Actában örökítettük meg. Egyetemünket a bujdosók hamvainak a hazai földre való eltemetése alkalmából rendezett országos ünnepségeken (Orsovától Késmárkig) Dr. Szabó Dénes prorektor képviselte.

1907. október 6-án résztvettünk az egyetemi ifjúság által az aradi nagy vértanuk emlékére rendezett gyászünnepélyen. Ott voltunk az Emke által május 5-én rendezett Árpád-ünnepélyen, úgyszintén Kolozsvár sz. kir. városa által május hó 21-én Bocskay István fejedelem emlékére tartott rendkívüli diszközgyűlésen is. — A kolozsvári ev. ref. Collegiumnak fennállása 300-ik és Apáczai Cseri János kolozsvári székfoglalójának 250-ik évfordulója alkalmából, 1907. évi május 22—23-án tartott ünnepén Egyetemünket dr. Schneller István tanár képviselte. Sok irányban (bel- és külföldön) üdvözlő iratokat küldöttünk, így a pozsonyi ágostai ev. lyceum igazgatóságához az intézet 300 éves fennállásának

évfordulója alkalmából 1906. évi decz. 1-én tartott ünnepségre; éppen így a michigani gazdasági akadémiának 50 éves évfordulóján, stb.

A prágai műszaki főiskola 100 éves fennállásának évfordulóján, 1906. nov. 9—11-én rendezett ünnepségeken Egyetemünket dr. Schlesinger Lajos képviselte; 1907. június 12-én folyt le Bolognában Aldrovandi Ulisses nagy természettudós halálának 300 százados emlékünnepsége, a melyen Egyetemünk nevében dr. Richter Aladár járt el. Mindkét helyen képviselőink az Egyetem üdvözlő díszokmányait kézbesítették. A bostoni nemzetközi zoologiai congressuson Egyetemünk Tanácsa a képviseletre dr. Apáthy Istvánt kérte fel.

Mindezekkel azonban az ünnepségek sora nem ér véget. Kuncz Ödönnek az 1905—6. tanévre szólólag „sub auspiciis Regis“ a jogtudományok doctorává való avatása 1907. márczius 4-én ment végbe. Dr. Apponyi Albert gróf, vallás- és közoktatási m. kir. miniszter úr Ő cs. és apostoli kir. Felsége legmagasabb személye képviselőjének jelenlétében. A miniszter úr márczius hó 4. és 5-én központi Egyetemünket s az egyetem intézeteit, gyűjteményeit fáradságot nem ismerő buzgósággal és lelkiismeretességgel járta végig és nézte meg.

Ő császári és apostoli királyi Felségének megkoronáztatásának 40 éves évfordulóját az Egyetem 1907. május 29-ki bezáró ünnepélyének keretében ünnepelte meg. A június 8-án Budapesten a Mátyás király templomban tartandó ünnepélyes isteni tiszteletre Egyetemünk meghívót kapván, az egyetemi

Tanács a prorektor vezetése alatt azon megjelent. Ez a küldöttség adta át a kabinet irodának Egyetemünk hódoló feliratát is, melyet a király az iroda értesítése szerint legkegyelmesebben elfogadni és megköszönni méltóztatott.

Képviseltettük magunkat dr. Högyes Endre volt tanártársunk budapesti temetésén dr. Riegler Gusztáv és dr. Lőte József tanár urakkal. Személyesen vettünk részt dr. Werner Rezső volt tanártársunk temetésén 1907. április 16-án dr. Kossutány Ignác kiküldött jogkari dékán társaságában és igaz részvétünket tolmácsoltuk egyik nagy jóltevőnk és tiszteletbeli tudorunk, dr. Hegedüs Sándor elhunytá alkalmából, kinek a temetésén az Egyetemet dr. Kossutány Ignác képviselte. Egyetemünk mind a három halottnak a ravatalára koszorút helyezett.

Egyetemünk külföldi tudományos gyülekezésekre és congressusokra még több irányból kapott meghívót, ezeknek érdemleges elintézéséről azonban az ideai Rector magnificus fog majdan számot adni.

Láthatólag a külfölddel is a legélénkebb és a legbarátságosabb összeköttetést és viszonyt igyekeztünk fentartani. Egyetlen külföldi egyetem próbálta megsérteni nemzeti érzékenységünket: az insbrucki, a melylyel tanácsi határozattal minden összeköttetést jövőre megszakítottunk.

A múlt tanévben, hogy általánosságban szóljunk, örömmel jelenthetjük, hogy Egyetemünkön csend és rend uralkodott, tanítói kar és tanuló ifjúság egyaránt megszakítás és minden zavaró incidens nélkül hivatásának élhetett.

Az egyetemi hatóságok működését illetőleg a következőket jelenthetjük: Az egyetemi tanács tartott 7 rendes és 4 rendkívüli ülést és 127 határozatot hozott. A jogi karnál 10 rendes, 8 rendkívüli és 72 határozat; az orvosiban 10 rendes, 2 rendkívüli és 100 határozat; a bölcsészeti karban 10 rendes, 3 rendk. 142 határozatot, a mennyiség-termesztudományi karban 9 rendes ülés 110 határozatot.

A tanerők kimutatásában a tanévben alig fordult elő változás. Volt összesen 47 rendes, 4 rendkívüli, 4 címzetes rendkívüli, 30 magán tanár, 1 tanító, 1 előadó, összesen 92. A segéd tanerők száma a 4 karban összesen 92. A hirdetett összes előadások száma az I. félévben 200, a II. félévben 207. A tanárok irodalmi munkássága mind a négy karban igen jelentékeny, miről Actáink részletesen számolnak be.

Magántanári képesítést nyertek a *jog- és államtudományi karban*: Dr. Boér Elek, dr. Buday Dezső, dr. Kiss Géza, dr. Bozóky Géza, dr. Obetkó Dezső, dr. Meszlényi Arthur; — az *orvosi karon*: Dr. Konrádi Dániel, dr. Reinbold Béla, dr. Gámán Béla; — a *mennyiség-termesztudományi karon*: Dr. Károly I. Irén, dr. Páter Béla, dr. Széky Tibor. — A *bölcsészeti karon*: Dr. Gerencsér László vivómester magántanítói jogosítványt nyert az újabb vivó-rendszerek tanítására.

A tanári testületek tagjainak személyére vonatkozó változások és megbízatások dolgában a következőkről számolhatunk be:

Dr. *Ruzicska* Béla magántanárnak a király Budapesten 1906. december 20-án kelt legfelsőbb elhatározásával a nyilv. rendkívüli tanári címet adományozta.

Dr. *Palágyi* Menyhért (1906. nov. 3-ki 97336. számú rendelettel) az 1906—7. év tartamára az állat- és összehasonlító boncztani intézethez lett beosztva.

Dr. *Buday* Árpád okl. középiskolai tanár a régészeti intézethez neveztetett ki (1906. nov. 3., 74,945. sz.)

Dr. *Szamosi* János, mint főigazgató-helyettes vezette az érettségi vizsgálatokat a kolozsvári és a csíksomlyói róm. kath. főgymnasiumokban.

Dr. *Szádeczky* Lajos kormányképviselő volt a kecskeméti ev. ref. gymnasium érettségi vizsgálatain és képviselte Kolozsvár városát az országos bizottságban, II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társai drága hamvainak temetése alkalmával.

Dr. *Schneller* István több ágostai helvét ev. főgymnasium, al- és főreáliskola fölött, kormányi intézkedésnél fogva állami főfelügyeletet gyakorolt s résztvett, mint kormányképviselő a besztérczei ágost. h. ev. főgymnasium érettségi vizsgálatain.

Dr. *Böhm* Károly képviselte a M. T. Akadémiát a kolozsvári ev. ref. coll. Apáczai-ünnepélyén.

Dr. *Erdélyi* Pál kormányképviselő volt a nagyenyedi ev. ref. coll. érettségi vizsgálatain.

Az egyetemi hallgatók létszáma az I. félévben mind a 4 karon 2410, a II. félévben 2131. Ezek közül magyarországi az I. f. 2389, a II. f. 2110, a többi külföldi; nyelvre nézve a két félévet véve:

magyar 1799, német 135, román 182, tót 8, szerb 15, horvát 1, olasz 1. Vallás szerint a két félévet tekintve: róm. kath. 749, gör. kath. 139, gör. kel. 89, ágostai 181, ev. ref. 537, unitárius 80, izraelita 355, felekezet nélküli 1.

Az egyetemtől távozási bizonyítvány kiállított az I. félévben 80, a II. f. 54; végbizonyítvány az I. f. 344, a II. f. 354; összesen 424 távozási és 408 végbizonyítvány.

Tandijmentességet élvezett a két félévben összesen 602 hallgató, az elengedett tandij összege 39,704 K. 50 f.

Vizsgálatok a négy karban: alapvizsgálat 805, államvizsga 235, elővizsgálat 1, gyógyszerész elővizsgálat 176, szakvizsgálat 84, paedagogiai vizsgálat 96, szigorú vizsgálat 3650, összesen 5047. A szigorlatoknál elutasított 1355, tehát majdnem 39%. Más vizsgálatoknál 83·2% lett elfogadva.

Különböző czímen a jogi karban 264 hallgató összesen 42.513 K. 40 f. ösztöndíjat kapott. Az orvosi karban 81 hallgató 36,749 K. 90 f. A bölcsészeti karban 75 hallgató 24.936 K. 49 f. — A math. és természettudományi karban 45 hallgató 9600 K. 65 fill. ösztöndíjat. Mind a négy karban összesen 113.800 K. 44 f. ösztöndíj lett kiutalva.

A doctori oklevelek száma 796, gyógyszerész oklevelet nyert 39; ki lett adva 23 bába oklevél.

Kitüntetéssel vizsgázott a jog- és államtudományi karban összesen 109; az orvosi karban 6; a gyógyszerészeti elővizsgálaton 9; a bölcsészeti karban a tanári vizsgálatokon 7; — szigorlaton

ebben a karban 5; — a math. természettudományi karban 1.

A tanszékek és intézetek rendkívüli, valamint külön utalványozott szükségletei összesen 316,167 K. 13 fillért tesznek ki; a helyettesítési díjak, utiköltségek, valamint jutalmak és segélyek 40,126 koronára rugnak. 1907. januárius hó 1-től az egyes intézetek felemelt átalányai 35.100 K.-t tesznek ki. Tanárok korpótlékaiban 6800 K. volt esedékes.

Az egyetem alapítványainak végösszege 215.780 K. 66 f. Házi átalánya 130.000 korona.

Az egyetemi könyvtár személyzeti viszonyaiban örvendetes jelenség, hogy a kormány Kelemen Lajost, dr. Persián Kálmánt és Köblös Zoltánt könyvtári segédtszökké nevezte ki. A könyvtár összesen 2286 munkával, illetőleg 4588 kötetel gyarapodott. Ajándék útján 364 mű 1475 kötetben jutott a könyvtár tulajdonába. Házi használatra az egyetemi és a múzeumi könyvtárból kiadatott 7453 mű 8878 kötetben; az olvasó teremben használt művek száma 27.319 mű 31.727 kötetben. A könyvtár összes javadalma 47,410 K. 88 f.

A Mensa Academicat illetőleg abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy az intézményre nézve igen jelentősnek ígérkező s meggyőződésünk szerint is azt szilárdan biztosító eseményről tehetünk jelentést. Ez a nagyfontosságú esemény az, hogy ha közbe nem jő valami váratlan akadály, már ebben az évben hozzá foghatnak a Diákasztal végleges helyiségeinek építéséhez. A forgalmat illetőleg ki lett szolgáltatva 42.637 ebéd és 36.481 vacsora

adag, az étkezés szept. 16-án kezdődött és végződött június 5-én. Pénzben összes bevétel 42.763 K. 03 f., kiadás 39.992 K. 92 f. Maradvány 2770 K. 11 f. A hallgatók segélyezésére 3828 K. 65 f. fordított. Úgy a Diákasztal, mint a hölgybizottság tagjai ebben az évben is lankadatlan buzgalommal igyekeztek a Diákasztal érdekeinek szolgálásán és igen kedves kötelességet teljesítünk, mikor e helyről is hálás köszönetet mondunk tagjai mindenikének.

Ifjúsági egyleteink száma a gyorsírókéval szaporodott. Az egyletek beléletét illetőleg az Egyetemi Kör elnökségének lelkiismeretes munkája és igyekezete oda irányult, hogy az egészséges fejlődést gátló adósságok törlesztessenek, a mi takarékos gazdálkodás és az állam 1500 koronányi rendkívüli segélyével majdnem sikerült is. A joghallgatók segítő egyesülete 1785 K. 21 f. évi bevétellel és 1764 K. 15 f. kiadással kiosztott segélyben összesen 866 koronát. Az egylet vagyona készpénzben 32.377 K. 94 f., könyvtár értéke 3515 K. 46 f. — Az orvostanhallgatók segélyző és önképző egyesületének vagyon-értéke 20.669 K. 27 fillér. A középiskolai tanárjelöltek segélyző-egyesülete jelenlegi vagyona 19.710 K. 14 f. Segélyezésekre 1261 koronát adott ki. Az egyletek dicséretreméltó munkássága a jelentésekben van részletezve.

Egyéb személyi ügyekre nézve jelentjük, hogy a quaestori hivatalban rendszeresített ellenőri állásra Ruttká Ferencz volt rectori hivatali napdíjast neveztek ki.

Az egyetemen alkalmazott altisztek és szolgák állásánál a következő változások fordultak elő:

Benedek Ferencz egyetemünk érdemes főpedellusa 40 évet meghaladó hűséges szolgálat után, állandó nyugalomba helyeztetett, az ekként megüresedett főpedellusi állásra Imrei Gyulát, az orvosi kar pedellusát neveztük ki. Gál Lajos belgyógyászati intézetnél alkalmazott szolgát ugyanazon intézethez laboránssá léptettük elő és helyébe szolgává Bázsza Jánost neveztem ki; Pázsai Józsefet az ásvány- és földtani intézetnél alkalmazott szolgát jelenlegi illetményeinek meghagyásával praeparatorrá léptettem elő. Új szolgai állomás rendszeresített a földrajzi tanszék és a gyermekgyógyászat előadója mellé. Az előbbire Fekete Mihályt, az utóbbira Osváth Jánost neveztem ki. Molnár Gyula, a közegészség-tani intézet gépkezelője állásáról lemondván, helyébe László Ferenczet neveztem ki. Salzer Mihály növény-tani intézeti és Udvari József nyugalmazott szolgák elhaláloztak.

Az építkezéseket illetőleg, Egyetemi díszes könyvtári épületünk tető alá kerül; állattani intézetünk 600.000 K. előirányzattal szintén építés alatt áll. Bár mindez örvendetes esemény, mégis sajnálattal konstatáljuk, hogy ezen a téren még igen sok a teendő, sok intézetünk megfelelő épület hiányában nem tud kellőleg megfelelni hivatásának. Itt megemlítjük azt is, hogy 100.000 korona értékben átvettük a nemzeti színház régi épületét, a melynek rendeltetési célja még meghatározva nincs.

Dióhéjba foglalva előterjesztettük jelentésünket. A kép azonban kétségtelen, nagyon fogyatékos.

És ha ezek után valaki azt kérdezné tőlünk, hogy voltaképpen hol volnának a rectori év alkotásai? Kénytelenek volnánk azt felelni: sehol!

Becsületes szándékkal és nem kevés igyekezettel oda állottunk a kapitány hajóhidján nap-nap után dolgozva, hogy a hajó haladjon és a gépezet fenn ne akadjon.

A mire megismertük a hajó minden zeg-zugát, annak fogyatkozásait, már le kell szállnunk a magas polcra, hogy a vezetést más kormányos kezébe tegyük le. Mindössze apró foltozásokra, tatarozásokra hivatkozhatunk, a melyek szót alig érdemelnek, mint például a milyen az egyetemi szolgák elintézt egyenruházati ügye is.

Különösen sajnálatunkat fejezzük ki a felett, hogy az egyetem gazdasági hivatalának ügyét még odáig sem mozdítottuk elő, hogy a karok véleményeit e tárgyban összegyűjtöttük volna. Pedig ezt a kérdést multhatatlanul a legrövidebb idő alatt meg kell oldani, mert a helyzet az egyetemi gondnok túlterhelhetése miatt, ma már szinte tarthatatlan.

Az év tapasztalatait hagyhatnók hátra, rámutathatnánk hiányokra, fogyatkozásokra; talán még tanácsokkal is szolgálhatnánk a jövőre, szerintünk ez volna a legbecsesebb valami a mindenkor lelépő Rector jelentésében . . . mindezt azonban mellőzzük. Tartunk tőle, hogy ezek ma már üres fontoskodásoknak látszanának, a mikre időt vesztegetni felesleges.

Ritka lelki örömmel tekintünk különben vissza rectori évünk elmúlt napjaira . . . arra a jóindulatú támogatásra, a melyet az Egyetem nagytekintetű Tanácsa és tanártársaim irányomban mindenkor tanúsítottak. Ez tette simává a tengert, hogy a hajó biztosan haladhatott és kellemessé nekünk a munkát. És nem felejttem el az egyetemi ifjúság hozzám való ragaszkodását sem, amit minden adott alkalommal készségesen tanúsított volt. Minden irányban köszönet és hála!

És most Dr. Farkas Gyula, Egyetemünk 190^{7/8}. tanévére megválasztott Rectorához fordulok.

Rector Magnifice! Átadom Egyetemünk rectori diszes jelvényét azzal az őszinte kívánsággal: Segítse meg az Isten, hogy azt Egyetemünk dicsőségére viselhesse!

1. FÜGGELÉK.

Sub auspiciis Regis doctorrá avatás az 1906/7. tanévben.

Jegyzőkönyv.

Fölvétetett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz József Tudományegyetem Tanácsának 1907. évi márczius hó 4.-én Dr. gróf APPONYI ALBERT v. b. t. t. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Ő nagyméltóságának mint Ő császári és apostoli királyi Felsege legmagasabb személye képviselőjének jelenlétében, dr. KUNCZ ÖDÖN jogtudományi doctorjelöltnek „Sub auspiciis Regis“ történt fölvatása alkalmával tartott ünnepélyes díszüléséről.

Jelen vannak:

Dr. MOLDOVÁN GERGELY Rector, mint elnök.

Dr. SZABÓ DÉNES Prorector.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁCZ	} decanusok.	Dr. LUKÁCS ADOLF	} prodecanusok.
Dr. RIGLER GUSZTÁV		Dr. BUDAY KÁLMÁN	
Dr. SZÁDECZKY LAJOS		Dr. SCHILLING LAJOS	
Dr. SCHLESINGER LAJOS		Dr. RICHTER ALADÁR	

Jegyez:

Dr. SZEMLER JENŐ miniszteri segédtitkár, az Egyetemi Tanács jegyzője.

Az Egyetem Tanácsa bevonulván az Aulába, elnök az alábbi beszéddel nyitja meg a nyilvános díszülést.

NAGYTEKINTETŰ EGYETEMI DÍSZGYŰLÉS!
 TEKINTETES EGYETEMI TANÁCS!
 IGEN TISZTELT VENDÉGEINK!

Egyetemi életünkben a „Sub auspiciis Regis“ doctori fölavatások nemcsak események, de nagy ünnepek is. Az ifjú szorgalom és munka, az ifjú akarat és szellemi tevékenység felmagasztolásának ünnepei ezek, a melyeknek glóriáját a királyi kegy adja meg.

Igen, mert ilyenkor egyetemi Aulánkba a királyi fényből egy-egy meleg sugár hatol be, a mely minket boldoggá tesz és sziveinket a jóra megtermékenyíti.

Mily fenséges gondolat is! Ime adva van, hogy egy ifjú a maga szorgalmával és tevékenységével felküzdje magát a magyar királyi trón zsámolyáig, és a trónról áldólag nyúlik feléje a királyi kéz és onnan meghallja az elismerő királyi szöveget.

Ezt a szerencsés, ezt a kiválasztott ifjút: dr. KUNCZ ÖDÖN jogtudományi doctorjelölt urat szívünk egész melegével köszöntjük!

Üdvözljük a tekintetes Egyetemi Tanácsot, tanári testületet, s a kirkól először kellett volna megemlékeznünk, üdvözljük nagyon tisztelt vendégeinket és ezzel az ünnepélyes gyűlést ezennel megnyitom.

Felkérem a jog- és államtudományi kar ezidei dékánját, nagyságos dr. KOSUTÁNY IGNÁCZ tanácsstag urat, hogy az ünnepi gyűlés tárgyára vonatkozó iratokat terjessze elő.

Dr. KOSUTÁNY IGNÁCZ dékán fölolvassa a jog- és államtudományi karnak dr. KUNCZ ÖDÖN-nek „sub auspiciis Regis“ ünnepélyes doctorrá avatására vonatkozólag tett javaslatát és az Egyetemi tanácsnak erre vonatkozó előterjesztését, valamint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a legmagasabb királyi elhatározásról szóló leiratát.

Az Egyetemi Tanács miniszter úr leiratából örömmel értesülvén arról, hogy az ülést Ő császári és apostoli királyi Felsége legmagasabb személyének képviselőjében dr. gróf APPONYI ALBERT v. b. t. t., vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úr Önagyméltósága fogja megjelenésével szerencsétlenni, elnök fölkeri dr. SZABÓ DÉNES Prorectort és dr. KOSUTÁNY IGNÁCZ, jog- és államtudománykari dékánt, hogy Ő Felsége képviselőjét az ülés megnyitáról értesítsék, az ülést pedig a küldöttség visszaérkeztéig felfüggesztvén, az Egyetemi Tanács a királyi képviselő fogadása végett a teremből eltávozott.

Időközben a királyi képviselő úr megérkezvén, az Egyetemi Tanács az előírt módon az őt megillető helyre vezeti és a Rector az alábbi beszéddel üdvözlí:

NAGYMÉLTÓSÁGÚ KIRÁLYI KÉPVISELŐ ÚR!

Mikor Egyetemünk Tanácsa és Rectora, Egyetemünk ezidei képviselője, Nagyméltóságod, mint királyi képviselő elé járúl, hódolatunk és hűségünk jeléül nem hozzuk puha párnákon erős várunk kulcsait, mint a régiak cselekedték, hanem örvendezve rámutatunk egyszerűen tárt kapuinkra, nyitott sziveinkre, és az őszintén lelkesedő szív melegével üdvözöljük: Hozta Isten Királyi Képviselő Urat!

Mert hiszen a fölkent magyar királynak nincs szüksége kulcsokra a magyar szivekhez, azok az ő számára állandóan tárva állanak. Valahányszor a fölkent magyar király azokhoz a szivekhez fordult, azok még mindig dobogásba jöttek! Így van ez annál a hagyományos hódolatnál és hűségnél fogva, a melyet a magyar ember Szent István koronájával szemben szívében és lelkében szent áhitattal mai napig megőrzött.

Fokozza örömmünket, hogy magasztos egyetemi ünnepségünkre a legmagasabb személy képviselőjében Nagyméltóságod érkezett közénk,

Nagyméltóságod, nemzeti kulturánk, tanügyi gondolataink és törekvéseink képviselője, vezető férfia, nekünk még kedvesebb: már több, mint 10 év óta Egyetemünk díszdoctora! Nagyméltóságod tehát szellemi családja, hű munkatársai körébe érkezett, akik igaz szívvvel üdvözlik és ismételten kiáltják: Isten hozta Nagyméltóságodat!

Az üdvözlő beszéd elhangzása után Rector felszólítja a jelöltet köszönete elmondására. A jelölt a számára kijelölt helyről a királyi képviselő felé néhány lépést téve, a következő köszönetet mondja:

NAGYMÉLTÓSÁGÚ KIRÁLYI KÉPVISELŐ ÚR!

A legmélyebb hódolattal járulok Nagyméltóságod, mint Felső urunk és Királyunk legmagasabb személyének képviselője elé. Meghatott lelkemben soha nem enyésző hálával köszönöm a kegyet, hogy Uram és Királyom engem a mai kitüntetésre méltat. Örömtől magasztosultan, igaz szívből fogadom, köszönetem zálogaként, hogy teljes életemben mindig, minden törekvésemet, mint hű alattvaló, királyom szolgálatára, szeretett hazám javára és dicsőségére fogom szentelni.

Miután jelölt helyére visszatért, elnök föl hívja, hogy fölavató értekezését olvassa föl.

Jelölt a fölolvasó asztal mögött elhelyezkedvén, „Az államcélról“ szóló doctori értekezését fölolvassa. Ennek befejezte után előbbi helyére visszatérvén, az elnöklő Rector felszólítására az Egyetem Tanácsának jegyzője által olvasott minta szerint a szabályszerű esküt leteszi.

Ezután Dr. KOSUTÁNY IGNÁCZ a jog- és államtudományi kar dékánja doctorrá avatja és az Egyetem Tanácsa szokásos módon doctorrá fogadja.

Erre a jelölt ismét visszatér helyére, doctorrá avatását megköszöni, elnöklő Rectortól

diplomáját átveszi, majd annak fölszólítására a királyi képviselő elé járul.

Nagyméltóságú Dr. gróf APPONYI ALBERT v. b. t. t. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter Úr, mint Ő császári és apostoli királyi Felségének képviselője, a gyűrű átadása alkalmával a következő beszédet intézi az újonnan fölvavatott doctorhoz.

Midőn a király tekintete Önre irányul, a nemzet figyelme is ide fordul; mert a magyar királyi méltóság fogalma épp abban magaslik ki, az összes uralkodói méltóságok között, hogy az nem a nemzettel szemben álló hatalom, hanem a nemzeti hatalom csúcspontja, feje, személyesítője. Nem üres udvari szertartás tehát az, hogy a Felséges király képviselőjeként a tehetség és szorgalom ez ünnepén megjelenik a királynak alkotmányos tanácsosa, aki egyuttal a nemzet képviselőjének is felelős, hanem jelentőségteljes közjogi cselekedet, a melylyel a király kitünteti azt az ifjút, a kitől várja, hogy nemzete szellemi életének hasznos munkása leend. Nemcsak várja, de bízik benne, hogy így lesz. Bízalmának nyílt kifejezést ad és a nemzeti közvéleményt felhívja, hogy e bízalmában osztozzék. Örüljön ifjú barátom a kitüntetésnek, mely Önt a mai napon éri, de érezze át, egyszermind azt a felelősséget, melyet e kitüntetés Önre hárít. Önnek doctor úr nemcsak hálával kell viszonznia a királyi kitüntetést, de be kell váltania azt az ígéretet is, a melyet felséges királyunk képviselőjében Önre nézve ma a nemzetnek teszek. E gyűrű elfogadása szent fogadalom jelentőségével bír, hogy a ki azt viseli, mindenkor hű lesz koronás királyához, hazájához, annak alkotmányához, törvényes rendjéhez; hogy nemzete nagyságát, népe boldogítását minden gondolatában és minden tetteiben vezérszavaként fogja tekinteni, különösen pedig hogy azt a tudást, a melyet elismerésre méltó lelkiismeretes munkával szerzett, folytatott lelkiismeretes munkával fogja akár a tudományos

kutatás, akár a gyakorlati alkalmazás terén a nemzet számára gyümölcsötetni.

Ha ezt teszi, nem múltó dicsőségnek gyorsan enyésző sugára lesz a mai nap, nem fényes epizód egy szürke élet jelentéktelenségében; hanem kiinduló pontja egy a maga egészében díszes pályafutásnak, melyre édes lesz a visszaemlékezés. Az igazolt királyi kegy a beváltott királyi ígéret tudatában Isten segítse és vezérelje Önt, ifjú doctor társam, hogy ez így legyen!

A királyi képviselő beszédének végeztével, a király ajándékát, a gyémántos gyűrűt az új doctornak átadja, a ki szótlan meghajlás után helyére visszatér, mire a Rector Öt a következőképpen üdvözli:

DOKTOR ÚR!

Ön leélte életének azt a szakát, a melyben az ember jövőjének az alapjait szokta lerakni. A fundamentum erős, remek alkotmány, mutatja ezt ama körülmény is, hogy az alapot befejező ünnepélyen Felséges apostoli királyunk is, az Ő kifogyhatatlan kegyelménél fogva, képviseltette magát.

Erre az erős és remek fundamentumra tehát már lehet építeni jól is, rosszul is.

Nem tudjuk megconciálta-e Ön az egész épülettervet? Ha igen, ha nem, adunk Önnek a jövőre nézve egy tanácsot. Ön már a férfi korba lépett, a tettek mezejére, ahol az ember hasznos lehet a közjóra, avagy kártékony.

Hát legyen az Ön működése hasznos a közjóra. A közjó az, a mi a hazának használ. A haza fogalmának elvetésével ránk nézve megszűnik a közjó fogalma is. Szóval Ön doctor úr egész lelkével, minden erejével dolgozzék a közjó érdekében, szaktudományát művelje és előre vigye, de soha egy percze se szűnjék meg szívében hazainak, nemzetinek lenni, úgy az Ön fundamentumára erős alkotmány épülhet fel, a melynek koszorú ünnepén ismét ott lehet a nemzet és a király. Mi a Rector, az Egyetemi

Tanács nevében is, Önnek ehhez a munkához, igaz szívből szerencsét kívánunk!

Majd fölemelkedvén a helyéről, a királyi képviselő felé fordul és ekként folytatja beszédét:

NAGYMÉLTÓSÁGÚ KIRÁLYI KÉPVISELŐ ÚR!

Kérjük, hogy Felséges megbizójának Ő császári és apostoli királyi Felségének, Urunknak, tudomására hozni méltóztassék, hogy a kiváló királyi kegyért, a melyben egy ifjúkat részesítette, a legmélyebb hálával és köszönettel hódolunk, és azt is, hogy a legmagasabb védnöksége alatt lefolyt lélekemelő ünnepségünket egyhangú lelkesedéssel azzal a hő óhajtással rekesztettük be, hogy Eljen a Király!

Elnök ezután a királyi képviselő emelvénye elé járul és a királyi képviselőt az Egyetem Tanácsával a teremből kikíséri.

Kmf.

2. FÜGGELEK.

A Kolozsvári Tudományegyetem tanító-
személyzetének irodalmi működése az 1906/7.
tanév alatt.

A jog- és államtudományi karban.

1. DR. KISS MÓR ny. r. tanár :

1. Próba szerinti és próbára történő vétel. Magyar Jogi Lexikon VI, 114—118. 1.
2. Társasági szerződés. U. o. 508—517. 1.
3. Ügyvitel megbízás nélkül. U. o. 820—834. 1.
4. Vendéglőbe bevitt dolgok elfogadása (Receptum nautarum etc.) U. o. 950—955. 1.
5. Kisebb cikkek ugyanott.

2. DR. LUKÁTS ADOLF ny. r. tanár :

A bünvádi per előkészítő része. II. kiadás.

3. DR. NAGY ERNŐ ny. r. tanár :

1. Magyarország közzjoga. Hatodik kiadás. Budapest. 1907. Athenaeum.
2. Renuntiatio. Értekezés a Jogi Lexicon 6.-ik kötetében. 1907.

4. DR. NAVRATIL ÁKOS ny. rk. tanár :

1. Wirtschaft und Recht. Beitrag zur Theorie der secundären wirtschaftlichen Erscheinungen. A Zeitschrift für ungarisches öffentl. und Privatrecht-ben és külön lenyomatban.

2. Közgazdaságtani és pénzügytani előadások. Politzer-féle kiadvállalat. 800 oldal 8°.

5. DR. SOMLÓ BÓDOG ny. rk. tanár :

1. Jogbölcseleti Előadások. II. füzet : A büntetőjog bölcselete.

2. A 20. sz. szociológiája (Bpesti Napló).

3. Az objektív szociologia (Husz. Sz.)

4. Viszonzás az objektív szociologia dolgában. (Husz. Sz.)

5. Bevezetés Menger Antal „Új Erkölcsstanának“ magyar fordításához.

6. Past and Future of Marriage. (New-York American)

7. „Rousseau“ és „Természetjog“ a Jogi Lexikon VI. kötetében.

8. Szabó Ervin : Marx és Engels válogatott művei. (Könyvbírálat a Közgazdasági Szemle 1907. jan. számában.)

6. DR. KOLOSVÁRY BÁLINT ny. rk. tanár :

1. A magyar magánjog tankönyve. I. és II. kötet. Második kiadás.

2. Magánjogi végszükség. Tanulmány az összehasonlító magánjog köréből.

3. Jegyzetek az ausztriai magánjogból tartott előadásokhoz. I. és II. füzet. Kézirat gyanánt.

Az orvosi karban.

Élettani intézet.

I. DR. VERESS ELEMÉR magántanár :

La sensibilité des muscles droits internes et externes de l'oeil. Arch. internat. de physiologie IV. k. 261 l.

II. DR. REINBOLD BÉLA magántanár :

A fehérjék chemiájának mai állása, Magyar orvosi archivum. VII. köt. 4 f.

Általános kór- és gyógytani intézet.

I. DR. LÖTE JÓZSEF ny. r. tanár :

1. Módosítás a véresejtszámláláson. (Erd. Múzeum-Egyesületi Értesítő. XXVIII. köt. I—III. füzet.)

II. DR. KONRÁDI DÁNIEL magántanár, intézeti tnr.-segéd:

1. A ragály elleni mentesség tanának történeti fejlődése. (Budapesti Orvosi Ujság 1906. évf. 41. sz.)

2. A veszettségről. (Az Erdélyi Múzeum-Egylet nagyenyedi vándorgyűlésének emlékkönyve.)

3. Az alkoholizmusról. (Az ismeretterjesztő előadásokat rendező bizottság kiadása.)

4. Védekezés a veszett kutyák ellen. (Erdélyi Hírlap 1907. márczius 10.-iki száma.)

5. A veszettség gyors és biztos kórismézésének nehézségei. (Előadás és bemutatás az orvosi szakülésen 1907. márcz. 2.-án.)

6. A mentésről és az első segítségnyújtásról. II.-ik javított kiadás. Kolozsvár, 1907.

Az intézet végzi a városi vízvezeték bakteriologiai vizsgálatát, szakvéleményt adott több veszettségi esetben.

Kórbonczani és kórszövettani intézet.

I. DR. BUDAY KÁLMÁN ny. r. tanár:

1. Rákstatiszakai adatok. Magyar Orvosi Archivum 1907. VIII. kötet.

2. A máj gyűjtőereinek elzáródásáról. Erd. Muz. Egyl. Értesítő. 1906. év XXIII. kötet.

3. Experimentell-histologische Studien über die Genese des Nierentuberkels. Virchow Archiv. 186. kötet.

II. DR. VESZPRÉMI DEZSŐ, adjunktus, egyet. m. tanár.

1. Bacillus fusiformis-, spirochaeta gracilis-, cladothrix putredogenes-szel végzett tenyésztési és állatkísérletek. Adatok a kísérleti gangraena bakteriológiájához és histogenesiséhez. Orvosi Hetilap 50.-ik évf. 1906.

2. Züchtungs und Tierversuche mit B. fusiformis, Spirochaeta gracilis und Cladothrix putredogenes. Beiträge zur Bacteriologie und Histogenese der experimentellen Gangrän. Centralblatt f. Bacteriologie Orig. 43.-ik k. 1907.

III. DR. FÉLEGYHÁZI ERNŐ és DR. POTOCZKY DEZSŐ tanársegédek.

Adatok a vagus-pneumonia keletkezéséhez. Erd. Múz. Egyl. Értesítő XXVIII. köt. 1906.

Sebészeti klinika.

I. DR. MAKARA LAJOS ny. r. tanár:

1. A Mayo-féle gyökeres köldöksérv műtétről (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő. 1906. XXVIII. 120—125 l. és Gyógyászat 1907. 5. sz.)

2. Köldöksérv kizáródás után támadt bélsipoly gyógyítása bélresectióval; egyidejűleg végzett Mayo-féle gyökeres sérvműtét. (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

3. A flexura coli hepatica adenomája. (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

4. Adat a sérvkizáródás után keletkező bélszűkületek ismeretéhez. (Gyógyászat 1907. 9. sz.)

5. Tapasztalatok a lumbalis analgesiáról és e tanmai állása. (Gyógyászat 1907. 15—16. sz.)

6. A glandula carotica daganatának esete. (IV. 27.)

7. A Bier-féle passiv hyperamiás gyógykezelésről a sebészetben. (Referatum a Magyar Sebésztársaság első nagygyűlésére. 1907. jun. 1.)

II. DR. HEVESI IMRE:

1. Spontán amputatio esete az alkaron. (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

2. Osteosarcoma tarsi esete. (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

3. Végtagok bőrhiány pótlása olasz módszer szerint 2 eset kapcsán. (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

4. Serum kezeléssel gyógyított anthrax eset. (I. 26.)

5. Világra hozott elferdülések és merevségek esete. (III. 2.)

6. Luxatio genu congenita esete. (III. 9.)

III. DR. SZEGEDI JÓZSEF:

1. Hasfali aktinomycosis esete (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő XXVIII. k.)

2. Aktinomycosis eset. (III. 2.)

IV. DR. GYERGYAI ÁRPÁD:

1. Labirinth és csiga syphilises bántalma (III. 2.)

2. A felső állkapocs daganatot utánzó empyémás betegsége (III. 2.)

3. Fogcysta eset (IV. 13.)
4. Fül hypoplasia esete (IV. 27.)

V. DR. FÉLEGYHÁZY ERNŐ:

1. Syphilises alapon fejlődött alszár fibrosarcoma esete (Erd. Múz.-Egyl. Értesítő. XXVIII. k.)
2. Hypertrophia mammae esete (V. 11.)
3. Nyaki aktinomycosis esete (V. 11.)

Szemészeti klinika.

I. DR. HOOR KÁROLY ny. r. tanár:

1. Ueber das Wesen und über den Ursprung einiger Hornhauterkrankungen. Eine klinische Studie. (Verlag von Ferd. Enke. Stuttgart).

2. Ki figyelmeztetett először a tarsalis kötőhártya változásaira vernalis conjunctivitisnél (Szemészeti Lapok. 1906).

II. DR. BORBÉLY LÁSZLÓ I. tanársegéd:

1. Klinikai kísérletek az alypinnal (Szemészeti Lapok 1907. 1. szám).

2. A kolozsvári vakok intézetében elhelyezett növénydékek vakságának és megvakulásának okai (U. ott.)

III. DR. MARKBREITER IRÉN II. tanársegéd:

Az intraocularis sarkoma ritka alakjáról (U. ott).

IV. DR. SIMONYI ÁRPÁD m. k. honvédezedorvos:

A kolozsvári tud.-egyetem szemklinikájának betegforgalma 1906-ban (U. ott.)

Ideg- és elmegyógyászati klinika.

I. DR. LECHNER KÁROLY ny. r. tanár:

1. Alvás és álom. Magyar filozófiai lexikon. 1906.
2. Az alvás betegségei. Magyar filozófiai lexikon. 1906.
3. Die Schlaflosigkeit infolge von Störungen der Vor-schlafes. — Klinik für psychische und nervöse Krankheiten. Giessen. 1907. I.

4. Rapport. — Közegészség. 1907. 6. f.
5. Bűn és büntetés. Magyar filozófiai lexikon. 1907.
6. Bűnökök. — Magyar filozófiai lexikon. 1907.
7. Műveltségünk. Erdélyi Hírlap. 1907. 51.
8. Jogérzéseink. — Erdélyi Hírlap. 1907. 90.

II. DR. HEGYI MÓZES :

1. A dementia praecox formáiról. Magyar Elme-orvosok Kongresszusa. Budapest, 1906.
2. Dementia paranoides arteriosclerotica esete. — Erd. M. E. Orvosi szakülése. 1906.
3. Poriomania esete. — Erd. M. E. Orvosi szakülése. 1907.

III. DR. LUKÁCS HUGÓ :

1. Adatok a dementia praecox kórtanához és kórboncztanához. — Erd. M. E. Orvosi szakülése 1906.

IV. DR. FABINYI RUDOLF és DR. LUKÁCS HUGÓ :

- A pellagra kórboncztanához. — Erd. M. E. Orvosi szakülése. 1906.

Bőrgyógyászati klinika.

I. DR. MARSCHALKÓ TAMÁS ny. r. tanár :

1. Adatok a Röntgen-sugarak által a bőr rosszindulatú daganatainál előidézett szövettani elváltozásokhoz (Magyar Orvos Archivum 1907. VIII. k. 2. f.)
2. Beitrag zur Histologie der durch die Röntgenstrahlen verursachten Veränderungen bei malignen Tumoren der Haut. (Archiv für Dermatologie und Syphilis LXXXIV. Bd. 1—3 Heft.)
3. A bőrbetegségek és a syphilis balneoterapiája, Dr. Papp Samu és dr. Hankó Vilmos „A magyar birodalom ásványvizei és fürdőhelyei“ cz. könyvében.

II. DR. CSIKY MIHÁLY I. tanársegéd (DR. KUGEL EDE nőgyógyászati klinikai gyakornokkal) :

A méhkankó kezeléséről, különös tekintettel az adnexák állapotára (Orvosok Lapja, 1907. 18—21. sz.)

III. DR. KANITZ HENRIK II. tanársegéd:

1. Beitrag zur Klinik, Histologie und Pathogenese der Pityriasis rubra (Hebra). (Archiv für Dermatologie und Syphilis LXXXI. Bd. (2—3. Heft)

2. Pemphigus foliaceus' egy esetéről (Orvosi Hetilap 1906. 29—30. sz.)

3. Über einen Fall von Pemphigus Foliaceus nebst einigen Bemerkungen über das Wesen der „Hämatodermiden“. Monatshefte für praktische Dermatologie 44. Bd. (1907.)

4. Über die Behandlung des Hautkrebses mit Röntgenstrahlen. (Archiv für Dermatologie und Syphilis LXXXII. Bd. 3. Heft.)

5. A santyl értékéről a húgycsökankó terapiájában. (Klinikai füzetek 1907. április.)

IV. DR. VERESS FERENCZ orvos:

1. Über Pellagra mit besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse in Ungarn (Archiv für Dermatologie und Syphilis 1906. LXXXI. Bd.)

2. Érdekesebb esetek klinikánkról (Budapesti Orvosi Ujság „Bőr és Bujakörtan“ melléklete 3. sz.)

Törvényszéki orvostani intézet.

I. DR. KENYERES BALÁZS ny. r. tanár.

1. Pillanatfölvételek Röntgensugarakkal. Erd. Múz.-Egyl. Értesítő 1906. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos-term.-tud. szakosztályának 1906. okt. 6-án tartott ülésében.

2. A Röntgensugarak jelentősége az életkor meghatározásánál. Erd. Múz.-Egylet Értesítő 1906. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos term.-tud. szakosztályának 1906. november 10.-én tartott ülésében.

3. A Röntgensugarak jelentősége, különösen csontok és ízületek sérülésénél, tekintettel a fejlődési rendellenességekre és a sértések különös következményeire. Erdélyi Múz.-Egylet Értesítő 1906. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos term.-tud. szakosztályának 1906. november 24.-én tartott ülésében.

4. A pillanatfölvételeknél használt erősítő ernyők károsító hatásáról. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos

term.-tud. szakosztályának 1907. januárus 27.-én tartott ülésében.

5. Beszámoló a törvényszéki-orvostani társulatnak a német orvosok és természetvizsgálóknak stuttgarti vándorgyűlésével kapcsolatosan 1906 év szeptember havában tartott üléseiről. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos term.-tud. szakosztályának 1907 februárus 10.-én tartott ülésében.

6. A csontsérülés felismeréséről; főként azokra a jelentőségekre való tekintettel, amelyek csonttörés képét utánozzák. Előadta az Erd. Múz. Egylet orvos term.-tud. szakosztályának 1907 május 6-án tartott ülésében.

7. Erfahrungen und Versuchsergebnisse. Előadta a német orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésén Stuttgartban, 1906 szeptember havában.

II. DR. ANKA AURÉL cs. és k. ezredorvos.

A modern gyalogsági fegyverek nyomán kelt lötsébek hadi-sebészeti jelentősége a 8 mm. Mannlicherrel eszközölt kísérletek alapján. Az előadás közlését a Gyógyászat „Honvédorvos“ című mellékleteiben 1906. decz. 16.-án 9. sz. megkezdette. Előadta az Erd. Múz. Egyl. orvos-természettudományi szakosztályának 1906. évi decz. 1.-én tartott ülésében.

III. DR. DÉMETER GYÖRGY tanársegéd:

1. Az exostosis cartilaginea multiplexről, egy eset kapcsán. Bemutatás az Erd. Múz. Egylet orvos term.-tud. szakosztályának 1906. május 26.-án tartott ülésében.

2. Mennyiben lehet a csontok fejlődéséből az életkorra következtetni. A könyökizület csontjainak fejlődése; Röntgen képekben bemutatva. Előadta az Erdélyi Múz.-Egylet orvos-term.-tud. szakosztályának 1907. május hó 25.-én tartott ülésében.

Fogászati ambulatorium.

I. DR. HÖNCZ KÁLMÁN m. tanár:

1. Két Odontoma egy szájban; megjelent a Stomatologiai Közlönyben.

2. Kóros óriás növés stomatologiai szempontból; ugyanott.

3. Zwei Odontome in einem Munde. Megjelent a Stomatologiai Közlöny német kiadásában.

4. Ein Fall pathologischen Riesenwuchses vom stomatologischen Standpunkte. Ugyanott.

II. DR. RUDAS GERŐ m. tanár:

1. Adat a zománczfejlődés megindulásához. Stomatologiai Közlöny VI. számában.

2. Beitrag zur Schmelzentwicklung. Stomatologiai Közlöny VI. számában.

***A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi
karban.***

1. DR. SZAMOSI JÁNOS ny. r. tanár:

Latin olvasókönyv az I. és II. oszt. számára. Ötödik kiadás. Budapest, 1907.

2. DR. SZÁDECZKY LAJOS ny. r. tanár:

1. Bocskay és a székelyek. Ünnepi beszéd a Bocskay-szobor leleplezésén Nyárádszeredán (Megjelent a „Székelyvilág” 1906 július 8., 15., 23. sz.)

2. Szováta és vidéke. Képekkel az „Erdély” 1906 évf. aug. sz.

3. Az EKE kirándulása a Negojra. (Képekkel az „Erdély” 1906 évf.)

4. Az utolsó erdélyi fejedelmek diadalútja. Felolvasás az Erd. Irod. Társaság Rákóczi-ünnepén. Különnyomat az „Ujság” 1906. é. 326—329. számaiból.

5. Cserei Mihály történetbölcseleti műve s a Rákóczi kor jellemzése (Történelmi Tár, 1906. évf.)

6. II. Rákóczi Ferencz Erdélyben. A tordai Rákóczi-ünnepen, erdélyi fejedelemségébe iktatásának 200-ados évfordulóján, felolvasás 1907 ápr. 5.-én. Kolozsvárt, 1907. 24 lap.

7. Torda város történetéből. Felolvasás az Erdélyi Irodalmi Társaság tordai kirándulásán. Az „Ujság”-ban.

8. Erdély történelmi hivatása a magyar állam és alkotmány fentartása körül. (Ünnepi beszéd az egyetem évváró ünnepén. — Megjelent az egyetemi „Beszédék” 1907. évf.)

3. DR. MÁRKI SÁNDOR ny. r. tanár:

1. Nemzeti ünnepeken. Történelmi beszédek. Kolozsvár sz. kir. város díszközgyűlésein s egyéb alkalmakkor. Kiadja Kolozsvár sz. kir. város közönsége, a kolozsvári Bocskay-szoboralap javára. Kolozsvár, 1907. 8r. 383 lap.

2. I. Ferencz József Magyarország királya. Budapest, 1907. Kiadja a Franklin-Társulat. 4r. 346 lap. 18 melléklettel és a szövegben 102 képpel.

3. Árpád vezér. (Az Emke közgyűlésén). Kolozsvár, 1907. Kiadja az Emke. (8r. 20 lap).

4. A középkor története a X. századig. (Könyomat, egyetemi előadásai nyomán). Kolozsvár, 4r. 142 lap.)

5. Egyetemes történelem. Gimnáziumok és reáliskolák számára. II. rész. Második rövidített kiadás. Budapest, 1907.

6. Történelem. Népiskolák számára, Mayer Miksa után. 12. kiadás. U. o. 1906.

7. Földrajz. Polgári leányisk. számára. 9. kiadás, U.-o. 1907.

8. Az aradi tizenhárom. Felolvasás az egyet. ifjúság 1906. okt. 6.-i ünnepén. Egyetemi Lapok, 1. sz.

9. Az iskolák városa. Elnöki megnyitó a tanárkör okt. 9.-i közgyűlésén. Család és Iskola, 16. sz.

10. A bujdosók temetése. A kolozsvári egyetem Rákóczi-ünnepén 1906. okt. 29. Erdélyi Hírlap, 3. sz.

11. Rákóczi és a magyar ipar. Erdélyi Hírlap, 1906., 28—30. sz.

12. Az új márcziusi ifjúság. Felolvasás. U.-o. 1907., 58. sz.

13. Bocskay István. Felolvasás Kolozsvár díszközgyűlésén. Erdélyi Hírlap és a polg. leányiskola Értesítője.

14. Beszédek a kolozsvári ev. ref. kollégium háromszázados ünnepén. Középisk. Tanáregyes. Közlönye, 1907. 763—4. l.

15. A koronázás negyvenedik évfordulóján. Erdélyi Hírlap, 136. sz.

16. Cum deo pro patria et libertate! A M. Tört. Társ. közgyűlésén 1907 márcz. 21. Századok, 385—399. l.

17. Teleki Mihály levelezése. (Gergely Sámuel könyve). U.-o. 57—65. l.

18. Carillo Alfonz levelezése és iratai. (Veress Endre könyve). U.-o. 546—551. l.

19. Kisebb cikkek és könyvismertetések. Az Erdélyi Hírlapban, az Armeniában, Székelyvilágban és a vallás- és közoktatásügyi ministerium Hivatalos Közlönyében.

4. DR. SCHNELLER ISTVÁN ny. r. tanár:

1. Főiskolai tanügyi irányzatunkról. Athenaeum 1907. I. II. III. sz.
2. Egyéniség és személyiség az Új-Testamentumban. A Theol. Szaklapban. 1907. I. II. III. sz.
3. A kolozsvári tanárképző intézet feladatáról. Magyar Paedagogia XV. 9.

5. DR. CSENGERI JÁNOS ny. r. tanár:

1. Homeros Odysseiája. IV. kiadás, Budapest, 1907. (Athenaeum).
2. Homeros. A Kisfaludy-társaság, „Nagy írók életrajzai“ cz. vállalatában. Bpest 1907.
3. Latin nyelvtan I. Negyedik kiadás. Budapest 1907. (Lampel.)
4. Latin olvasókönyv a III. oszt. számára. 2. kiadás. Budapest 1907. (Lampel.)
5. Homeros Iliása. IV. kiadás. — Budapest, 1907. (Athenaeum).
6. Szerkeszti a „Görög és római Remekírók jegyzetes iskolai könyvtárát és a Latin Stílusgyakorlatokat“ — (Lampel).
7. Referált a m. tud. akadémia Farkas—Raskó pályázatáról.
8. „Művészet a középiskolában“. — Felolvasás az Orsz. Tanáregyesület fiumei közgyűlésén, 1907 július.
9. Bevezetés Sophokles Elektrájának ifjúsági előadásához a kolozsvári Nemz. Színházban.
10. A Beöthy-féle „Művészettörténelem“ I. ismertetése az Orsz. Tanáregyesület Közlönyében.
11. Fináczy: Ó-kori Nevelés cz. könyvének ismeretése a Magyar Paedagogiában.

6. DR. CHOLNOKY JENŐ ny. r. tanár:

1. A Műveltség Könyvtára cz. enciklopédiában a IV. kötetet szerkesztette s annak „A Föld hegyei és vizei“ cz. részét írta.

2. A Balaton jegéről. Budapest, 1907. A Balaton tud. tan. eredményei, I. k. IV. rész. Magyarul és németül.
3. Magyarország geográfiai helyzete, Földr. Közl. 1906.
4. A khinaiakról és A deliblati homokpuszta. Az Erd. Múz. Egylet vándorgyűlésének Emlékkönyve.
5. Szerkesztette a Földrajzi Közleményeket.
6. Megbízta, hogy megbírálja a székesfővárosi elemi iskolák számára pályázat útján készítendő földrajzi tan-könyveket.
7. Számos apróbb értekezést, ismertetést és bírálatot irt a földrajz köréből, különféle folyóiratokba.

7. DR. GERGELY SÁMUEL magántanár:

Teleki Mihály levelezésének III. kötete a Magyar Tört. Társulat által kiadva az ősszel fog megjelenni.

8. DR. ERDÉLYI PÁL magántanár:

1. A XVII. század lirája. (Az Athenaeum Nagy Irod. Története I. köt. III. kiadás).
2. Vásárhelyi Péter. (Az Erdélyi Múzeum marosvásárhelyi vándorgyűlése Emlékkönyvében).
3. B. Amade László költészetéhez. (E. Phil. Közl. 1907.)
4. A Teleki-Énekeskönyv. (Erd. Múz. XXIV. kötet.)
5. Szerkeszti az Erdélyi Múzeum új folyamát.

9. DR. CS. PAPP JÓZSEF magántanár:

1. Passerini G. L. költeményeiből ford. az „Ujság“-ba és „Ellenzék“-be.
2. Fausto Salvatori (Ellenzék, 1907. januárius 6.)
3. Agyrémek. Roberto Bracco legújabb drámája. — (Erdélyi Hírlap, februárius 10.)
4. Pasquale Villari. (Ellenzék, jun. 15.)
5. Nagy napok előtt. Garibaldi jubileumára. (Ellenzék, június 19.)
6. Dante Purgatoriuma. (Prózai fordítás). Kolozsvár, 1907.

A matematikai és természettudományi karban.

1. DR. VÁLYI GYULA ny. r. tanár:

A másodrendű partialis differentialis egyenletek elméletéhez. (Doktori értekezésének új lenyomata.) A Mathe-

matikai és Fizikai Lapok 1906. évi október—novemberi füzetében.

2. DR. FARKAS GYULA ny. r. tanár :

a) Über das Princip der Relativität. Physikalische Zeitschrift 1907.

b) Három félévi előadásának tanulói jegyzeteit könyomás alá igazította. (A mechanika aaptanai. Az energia átalakulásai. Az energia kiterjedése.

2. DR. SCHLESINGER LAJOS ny. r. tanár :

a) Asymptoticus előállítások a linear differential-rendszerek elméletében. (Első közlemény). Matematikai és Természettudományi Értesítő XXIV, p. 619—681.

a) Bemerkung zu dem Kontinuitätsbeweise für die Lösbarkeit des Riemannschen Problems (Auszug aus einem Briefe an Herrn D. Hilbert). Mathematische Annalen, Bd. 63, p. 273—276.

c) Über asymptotische Darstellungen der Lösungen linearer Differentialgleichungen als Funktionen eines Parameters. Mathem. Annalen, Bd. 63, p. 277—300.

d) Asymptoticus előállítások a linear differential-rendszerek elméletében (második közlemény). Mathem. és Természettudományi Értesítő XXIV, p. 741—755.

e) Zur Theorie der linearen Differentialgleichungen (Herrn Julius Farkas zugeeignet). Crelles Journal Bd. 132, p. 247—254.

f) Szerkesztette: Gesammelte Mathematische Werke von L. Fuchs; II. Band, Abhandlungen 1875—1887. X+488 pag. (Berlin 1906, Mayer & Müller).

3. DR. FEJÉR LIPÓT egyet. magántanár :

a) Über Stabilität und Labilität eines materiellen Punktes im wiederstrebenden Mittel. Crelles Journal, 131.-ik kötet.

b) A Fourier-féle sorokról (második közlemény). — Matematikai és Természettudományi Értesítő, 24-ik kötet.

c) Sur le calcul des limites. Comptes Rendus de l'Académie des sciences de Paris, 10 décembre 1906.

d) Dr. C. Caratheodory-val, a göttingeni egyetem magántanárával együtt: Remarques sur le théorème de M. Jensen. Comptes Rendus de l'Ac. de Paris, 16 juillet 1907.

e) Über Die Fourier-sche Reihe. — Mathematische Annalen, 64-ik kötet, 1907.

4. DR KLUG LIPÓT ny. r. tanár:

a) A kört projicziáló különös kúpok csúcsainak geometriai helyeiről. Matematikai és Physikai Lapok. Bpest. 1906. évf. p. 366—375.

b) Über die Orte der Punkte, aus welchen ein Kreis durch spezielle Kegel projiziert wird. — Monatshefte für Mathematik und Physik. Wien XVIII. Jahrg. p. 241—244.

5. DR. TANGL KÁROLY ny. r. tanár:

a) A gázok dielektromos állandójáról magas nyomásoknál. Mathem. és Természettud. Értesítő XXV. köt. p. 173—190.

b) Ueber die Dielektrizitäts konstante der Luft bei hohem Druck. Annalen der Physik. 23. köt. p. 559—574.

A vezetése alatt álló kísérleti természettani intézetben készült dolgozat:

BATTA ISTVÁN:

c) A felületi feszültség szénkéncg és vizes oldatok közös határfelületén. Mathem. és Physikai Lapok. 16. évfolyam p. 183—206.

3. FÜGGELÉK.

A tanerők száma az 1906/7. tanévben.

Karak megnevezése	Ny. r. t.		Ny. rk. t. H. t.		Cz. ny. rk. t.		M. tanár		M. tanító		Előadó		Össze- sen	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
f é l é v b e n														
Jog- és áll- tud. karban	10	10	2	3	1	1	2	3	—	—	1	1	16	18
Orvosi kar- ban	12	12	—	—	1	1	15	16	—	—	—	—	28	29
Bölcs., ny., tört.-tud. k.	16	16	—	—	1	1	8	8	6	6	—	—	31	31
Mathemat., term.-t. k.	9	9	1	1	—	1	3	3	—	—	—	—	13	14
Összesen ..	47	47	3	4	3	4	28	30	6	6	1	1	88	92

4. FÜGGELÉK.

Segédtanerők száma az 1906/7. tanévben.

T a n e r ő	Orvosi karban	Bölcs., ny., és tört. tud. karban	Math. és term.-tud. karban	Összesen
Adjunctus	5	—	2	7
Tanársegéd	26	1	9	36
Műtőnövendék	2	—	—	2
Dijas gyakornok	32	—	—	32
Osztály-archeolog	—	2	—	2
Segéd-archeolog	—	1	—	1
Díjtalan gyakornok	2	—	—	2
Dijas demonstrator	—	—	—	—
Díjtalan „	—	—	10	10
Együtt	67	4	21	92

5. FÜGGELÉK.

Az 1906/7. tanévben hirdetett előadások kimutatása.

Karak megnevezése	Tárgyak száma		Heti óraszám	
	I. félév	II. félév	I. félév	II. félév
Jog- és államtud. karban	34	28	114	108
Orvosi karban	38	41	145	164
Bölcs. ny. és tört.-tud. karban	70	74	145	153
Math. és term.-tud. karban	42	44	200	207
Összesen	186	187	604	632

6. FÜGGELÉK.

Az egyetemi hallgatók létszáma karok szerint az 1906/7. tanévben.

Hallgatók minősége	Jogtud. karban		Orvosi karban		Bölcs. ny. és tört. tud. karban		Math. term.- tud. karban.		Összesen	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
f é l é v b e n										
Rendes hallgató	1647	1428	203	202	274	258	108	102	2232	1990
Rendkív. hallgató	54	29	11	9	26	15	8	6	99	59
I. é. gyógyszer. növendék	—	—	—	—	—	—	42	41	42	41
II. é. gyógyszer. növendék	—	—	37	41	—	—	—	—	37	41
Összesen	1701	1457	251	252	300	273	158	149	2410	2131

7. FÜGGELEK.

Az egyetemi hallgatók létszáma születési hely és anyanyelv szerint
az 1906/7. tanévben.

Karak megjelölése	Születési helyükre nézve										Anyanyelvükre nézve																	
	Magyar- ország		Horvát- ország		Ausztriá- ból		Más álla- mokból		Összesen		Magyar		Német		Román		Tót		Szerb		Horvát		Olasz		Összesen			
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
	f é l é v b e n										f é l é v b e n																	
Jog- és államtud. karb.	1687	1439	3	4	5	5	6	9	1701	1457	1419	1226	79	72	173	141	8	6	19	11	1	1	2	—	1701	1457		
Orvosi karban.....	210	206	1	1	—	2	3	2	214	211	159	155	26	29	24	24	2	—	3	3	—	—	—	—	214	211		
Bölcs., nyelv- és tört.- tud. karban.....	298	272	—	—	1	1	1	—	300	273	264	244	22	19	12	9	2	1	—	—	—	—	—	—	300	273		
Mathem. és term.-tud. karban.....	116	108	—	—	—	—	—	—	116	108	104	100	6	2	4	4	1	1	—	—	—	—	1	1	116	108		
I. éves gyógyszerész .	41	40	—	—	—	—	1	1	42	41	38	38	2	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	41		
II. „ „	37	41	—	—	—	—	—	—	37	41	32	36	2	2	2	2	—	—	1	1	—	—	—	—	37	41		
Összesen.....	2389	2106	4	5	6	8	11	12	2410	2131	2016	1799	137	125	217	182	13	8	23	15	1	1	3	1	2410	2131		

8. FÜGGELÉK.

Az egyetemi hallgatók létszáma vallás szerint az 1906/7. tanévben.

Karak megjelölése	Római kath.		Görög kath.		Görög keleti		Ágost. hitv.		Evang. ref.		Unitárius		Izraelita		Felek. kívüli		Összesen	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
	f é l é v b e n																	
Jog- és államtudományi karban.....	611	525	120	110	87	68	108	97	390	326	56	52	327	278	2	1	1701	1457
Orvosi karban	54	51	12	11	15	15	32	33	52	48	5	5	44	48	—	—	214	211
Bölcs. nyelv- és tört.-tud. karban ...	95	95	9	7	4	3	36	33	120	109	23	17	13	9	—	—	300	273
Math. és term.-tud. karban.....	53	48	5	5	1	1	13	10	31	32	6	6	7	6	—	—	116	108
I. éves gyógyszerész	15	12	2	2	1	1	5	5	13	15	—	—	6	6	—	—	42	41
II. éves gyógyszerész.....	16	18	3	4	1	1	3	3	7	7	—	—	7	8	—	—	37	41
Összesen.....	844	749	151	139	109	89	197	181	613	537	90	80	404	355	2	1	2410	2131

9. FÜGGELEK.

A hallgatóság számának tanévek szerinti kimutatása az egyetem alapításától kezdve.

Tanévben	Félév	k a r o k b a n				Összesen	Gyógy- szerézt.	Együttesen
		Jogi	Orvosi	Bölcsész- nyelv- és történettud.	Math. és terméstud.			
1872-3	I.	173	27	21	32	253	5	258
	II.	158	28	16	26	228	5	233
1873-4	I.	154	46	43	52	295	11	306
	II.	135	41	39	46	271	18	289
1874-5	I.	170	51	66	66	342	24	366
	II.	163	48	52	64	327	26	353
1875-6	I.	187	65	55	67	385	32	417
	II.	170	57	48	56	331	32	363
1876-7	I.	164	74	67	62	367	24	391
	II.	152	74	62	61	349	23	372
1877-8	I.	185	81	72	62	400	23	423
	II.	170	79	70	54	373	24	397
1878-9	I.	208	72	66	60	406	16	422
	II.	193	68	68	52	381	19	400
1879-80	I.	212	88	74	62	436	26	462
	II.	194	87	68	53	402	25	427
1880-1	I.	228	96	71	46	441	29	470
	II.	217	90	64	39	440	28	438
1881-2	I.	225	100	67	42	434	22	456
	II.	207	93	68	43	411	20	431
1882-3	I.	227	93	71	39	430	26	456
	II.	222	94	59	42	417	24	441
1883-4	I.	235	108	66	33	443	23	465
	II.	224	104	58	27	413	23	436

Tanévben	Félév	k a r o k b a n				Összesen	Gyógy- szerézt.	Együttesen
		Jogi	Orvosi	Bölcsész- nyelv- és történetud.	Math. és termtud.			
1884—5	I.	232	106	63	32	433	23	455
	II.	224	110	58	30	422	22	444
1885—6	I.	256	120	65	29	470	34	504
	II.	247	114	66	26	453	34	487
1886—7	I.	253	126	55	22	556	43	499
	II.	256	127	51	23	457	45	502
1887—8	I.	255	141	60	31	487	47	534
	II.	251	131	57	30	469	43	512
1888—9	I.	243	138	69	36	496	49	535
	II.	233	133	67	33	466	53	519
1889—90	I.	232	156	86	35	509	56	565
	II.	208	138	87	32	465	58	523
1890—1	I.	268	150	85	39	542	65	607
	II.	227	148	87	38	491	63	544
1891—2	I.	277	142	90	36	545	77	622
	II.	242	141	84	32	499	76	575
1892—3	I.	299	152	80	38	509	55	624
	II.	266	151	88	35	540	56	596
1893—4	I.	243	137	86	41	644	18	662
	II.	301	129	82	39	582	16	598
1894—5	I.	344	123	87	41	595	34	629
	II.	303	122	86	38	549	33	582
1895—6	I.	369	113	130	56	668	34	702
	II.	326	111	120	53	610	33	643
1896—7	I.	434	116	145	67	762	33	795
	II.	383	110	133	65	691	35	726
1897—8	I.	479	113	171	81	844	40	884
	II.	446	106	163	80	795	38	833
1898—9	I.	660	96	189	81	1026	43	1073
	II.	598	93	180	77	948	44	992
1899—1900	I.	771	102	214	74	1161	35	1196
	II.	674	94	204	73	1045	37	1082
1900—1	I.	960	98	220	91	1296	34	1403
	II.	817	96	207	84	1152	36	1240
1901—2	I.	1085	106	249	105	1545	47	1592
	II.	950	106	234	97	1387	45	1432

Tanévben	Félév	Jogi	Orvosi	Bölcsészeti, nyelv- és történettud.	Math. és termtud.	Összesen	Gyógy- szerészt.	Együttesen
		k a r o k b a n						
1902—3	I.	1181	134	254	124	1693	61	1754
	II.	1061	122	236	121	1540	58	1598
1903—4	I.	1333	122	267	134	1856	69	1925
	II.	1295	118	213	125	1791	64	1855
1904—5	I.	1646	140	297	137	2220	70	2290
	II.	1529	135	289	125	2078	67	2145
1905—6	I.	1687	182	304	133	2316	80	2386
	II.	1539	176	290	114	2119	82	2201
1906—7	I.	1701	214	300	116	2331	79	2410
	II.	1547	211	273	108	2049	82	2131

10. FÜGGELEK.

Az egyetemtől távozási vagy végbizonyítvány-
nyal megvált hallgatók az 1906/7. tanévben.

Kivétetett	Jogi karban		Orvosi karban		Bölcs., ny.- és tört.-tud. karban		Math. és term.-tud. karban		Összesen	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
	f é l é v b e n									
Távozási bizonyítvány.....	43	33	17	8	16	8	4	5	80	54
Végbizonyítvány.....	332	280	4	19	7	33	1	22	344	354
Összesen ..	375	313	21	27	23	41	5	27	424	408

11. FÜGGELEK.

A tandíjmentes hallgatók száma és az elengedett tandíjak összege az 1906/7. tanévben.

Élvezett tandíjmentességet	Egészen		Félig		Az elengedett tandíj összege		Egész évben
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
	f é l é v b e n						
Jogi karnál.....	38	28	97	76	6.062·—	4.553·50	10.615·50
Orvosi karnál....	21	30	17	23	2.670·—	3.794·—	6.464·—
Bölcsészeti karnál	83	92	4	5	7.435·50	8.492·—	15.955·50
Math. és term.-tud. karnál.....	24	37	21	16	2.931·—	3.738·50	6.669·50
Összesen...	166	187	139	120	19.126·50	20.578·—	39.704·50

12. FÜGGELÉK.

Az 1906/7. tanévi tandíj, karok szerint.

A kar neve	A befolyt összes tandíj		Az államkincstárba fizetendő járulék				A kincstári járulék levonása után fennmaradó összeg				A tanároknak a tandíjból fedezendő páratlan korpótlékai és személyi pótlékai összege				A tanárok között kiosztott tandíj					
	I. félév		II. félév		I. félév		II. félév		I. félév		II. félév		I. félév		II. félév					
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f				
Jog- és államtudományi ...	92.971	50	77.443	50	30.990	50	25.814	50	61.981	—	51.629	—	15.550	—	16.000	—	42.336	—	32.977	—
Orvostudományi	12.214	50	13.306	50	4.071	50	4.435	50	8.143	—	8.871	—	6.636	—	7.113	—	1.794	—	1.550	—
Bölcs-, nyelv- és történettud. ...	18.334	50	11.409	—	6.111	50	3.803	—	12.223	—	7.606	—	12.072	68	9.886	—	2.742	32	816	—
Math. és természettudományi	16.734	—	12.582	—	5.578	—	4.194	—	11.156	—	8.388	—	7.226	34	5.859	—	4.711	66	3.994	—
Az összes karok magántanárai.	3.649	50	4.753	50	1.216	50	1.584	50	2.433	—	3.169	—	—	—	—	—	2.433	—	3.169	—
Összesen ...	143904	—	119494	50	47.968	—	39.831	50	95.936	—	79.663	—	41.485	02	38.858	—	54.016	98	42.506	—
Egész tanévben	263.398 K. 50 fill.				87.799 K. 50 fill.				175.599 K.				80.343 K. 02 fill.				96.522 K. 98 fill.			

13. FÜGGELEK.

Vizsgálatok összege az 1906/7. tanévben.

Tartatott	Alapvizsga	Államvizsga	Elővizsgálat	Gyógysz. elővizsgálat	Szakvizsg.	Paedag. vizsgálat	Szigorú vizsgálat	Összesen
Jogi karban	720	235	—	—	—	—	3522	4477
Orvosi karban	—	—	1	40	—	—	110	151
Bölcsészeti karban	—	—	—	—	—	—	16	16
Math. term. tud. karban ..	—	—	—	136	—	—	2	138
Középiskolai tanárvizsgáló bizottság előtt	85	—	—	—	84	96	—	265
Összesen...	805	235	1	176	84	96	3650	5047

15. FÜGGELÉK.

Vizsgálatok sikere az orvosi karban.

Vizsgálatok	Szám	Elfogadtatott	Visszaútasított	Pótvizsgálat		
				Szám	Elfogadtatott	Visszaútasított
Előszigorlat	1	—	1	1	1	—
I. Orvosgyakorlati szigorlat	5	2	3	1	1	—
II. Orvosgyakorlati szigorlat	5	3	2	4	4	—
III. Orvosgyakorlati szigorlat	6	6	—	—	—	—
Újrendszerű I. orvosi szigorlat ...	56	32	24	7	6	1
Újrendszerű II. orvosi szigorlat ..	24	16	8	3	2	1
Újrendszerű III. orvosi szigorlat ..	14	11	3	1	1	—
I. Gyógyszerészmesteri szigorlat.	40	36	4	2	2	—
II. Gyógyszerészmesteri szigorlat.	40	31	9	6	6	—

16. FÜGGELÉK.

Szigorú vizsgálatok sikere a bölcsészet-,
nyelv- és történettudományi karban.

Vizsgálatra állott	Elfogad- tatott	Vissza- útasított	
16	16	—	

17. FÜGGELÉK.

Vizsgálatok sikere a matematikai és termé-
szettudományi karban.

	Vizgá- latra állott	Elfogad- tatott	Vissza- útasít- tatott	Vissza- lépett
Doktori szigorú viz- gálatok	2	2	—	—
Gyógyszerészeti elő- vizsgálat	136	136	—	—

14. FÜGGELÉK.

A vizsgálatokról és szigorlatokról a jog- és államtudományi karban.

I. Vizsgálatok.

Időszak	I-ső alapvizsgálat		Pót I-ső alapvizsgálat		II-ik alapvizsgálat		Pót II-ik alapvizsgálat		Államtud. államvizsgálat		Államtud. pót-államvizsgálat		Jogtud. államvizsgálat		Jogtud. pót-államvizsgálat		Összesen vizsgálat és pót-vizsgálat			
	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	elutasít-tatott	
I-ső félév ...	63	54	33	32	110	77	55	51	17	12	4	4	23	12	3	3	308	245	63	
II-ik félév ...	262	233	10	10	285	234	17	16	58	45	2	2	27	20	7	7	668	567	101	
Összesen..	325	287	43	42	395	311	72	67	75	57	6	6	50	32	10	10	976	812	164	
		88·3%		97·7%		78·7%		93%		76%		100%		64%		100%		83·2%		

II. Szigorlatok.

Időszak	Jogtudományi								Államtudományi						Államtud. doktorság után jog-tudományi				Jogdoktorság után államtud.				Régi rendszer szerinti				Kánon-doktori			Összesen szigorlat és pótszigorlat		Oklevél kiadatott															
	I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		III-ik szigorlat		pót-szigorlat		I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		pót-szigorlat		I-ső szigorlat		II-ik szigorlat		pót-szigorlat		szigorlat		pótszigorlat		történelmi szigorlat	politikai szigorlat	tételes szigorlat	pót-szigorlat	I-ső szigorlat	II-ik szigorlat	pót-szigorlat	szigorlat és pótszigorlat		jogdoktori	államtud.-doktori	kánon-doktori	összesen										
	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott	tartatott	elfogad-tatott											
I-ső félév ...	313	165	237	148	194	131	198	189	55	28	90	63	35	34	23	13	27	16	16	14	7	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1196	807	195	84	-	546						
II-ik félév ...	564	266	485	243	402	209	388	349	124	61	157	90	47	46	60	35	49	21	33	28	17	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2326	1360	351	127	-	211				
Összesen..	877	431	722	391	596	340	586	538	179	89	247	153	82	80	83	48	76	37	49	42	24	17	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3522	2167	546	211	-	757			
		49·14%		52·8%		57%		91·8%		44·14%		62%		97·56%		57·8%		48·7%		86%		70·8%		100%																							

I-ső félévben tartatott 1196
 " " elfogadtatott 807 67·5%
 " " elutasítottatott 389 32·5%

II-ik félévben tartatott 2326
 " " elfogadtatott 1360 58·47%
 " " elutasítottatott 966 41·53%

Az egész tanévben tartatott 3522
 " " elfogadtatott 2167 61·53%
 " " elutasítottatott 1355 38·47%

18. FÜGGELÉK.

Az 1906/7. tanévben a kolozsvári országos tanárvizsgáló bizottság előtt állott

50

S z a k o k	alapvizsgálatra				szakvizsgálatra				paedag. vizsg.-ra				Oklevelet kapott	Megjegyzés
	állott	visszalépett	bukott	sikerrel	állott	visszalépett	bukott	sikerrel	állott	visszalépett	bukott	sikerrel		
Görög-latinból	8	—	—	8	7	—	2	5	9	—	1	8	8	A) Alapvizsgálatra állottak : 85-en. Ebből róm. kath. 30, gör. kath. 8, gör. kel. 3, ág. ev. 21, ev. ref. 17, unitar. 3, izr. 3. Nő 5. B) Szakvizsgálatra állottak : 84-en. Ebből róm. kath. 27, gör. kath. 3, ág. ev. 13, ev. ref. 32, unitar. 5, izr. 4. Nő 5. C) Paedagogiai vizsgálatra állottak : 96-an. Ebből róm. kath. 42, gör. kath. 1, gör. kel. 1, ág. ev. 10, ev. ref. 37, unitár. 4, izr. 1. Nő 2. Tanári oklevelet nyertek 83-an. Ezek közt 2 nő.
Magyar-latinból	7	—	1	6	5	—	3	2	18	—	2	16	16	
Magyar-németből	10	—	3	7	13	—	2	11	11	—	—	11	11	
Magyar-német-románból . .	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	
Magyar-franctziából	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Magyar-románból	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Német-latinból	5	—	1	4	5	—	—	5	5	1	—	4	4	
Német-franctziából	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—	1	—	—	
Német ny. irod.-ból	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Történelem-latinból	6	—	1	5	7	—	2	5	7	—	1	6	6	
Történelem-földrajzból	12	—	2	10	16	—	1	15	10	—	3	7	7	
Természetrájz-földrajzból . .	9	—	3	6	10	—	—	10	8	—	1	7	7	
Természetrájz-vegytanból . . .	2	—	1	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	
Mennyiségtan-term.-tanból . .	19	—	7	12	16	1	5	10	24	—	3	21	21	
Mennyiségt.-ábr.-mérktanból .	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	
Harmadik tárgyból	4	—	—	4	1	—	—	1	—	—	—	—	—	
Összesen	85	—	20	65	84	1	15	68	96	1	12	83	83	

19. FÜGGELEK.

Az 1906/7. tanévben a tanárképző intézetbe beiratkoztak.

	Az I. félévben			Összesen	A II. félévben			Összesen
	Rendes	Rend-kivüli	Előkészítő		Rendes	Rend-kivüli	Előkészítő	
Görög-latinra	3	3	7	13	3	5	4	12
Magyar-latinra	4	11	7	22	4	7	6	17
Magyar-németre	3	14	8	25	3	13	9	25
Magyar-franctziára	—	1	—	1	—	1	—	1
Német-latinra	—	4	2	6	—	2	—	2
Német-franctziára	—	—	—	—	—	—	—	—
Történelem-latinra	1	5	5	11	1	6	2	9
Történelem-földrajzra	3	5	11	19	3	6	12	21
Természettan-földrajzra	2	4	2	8	2	6	3	11
Természettan-vegytanra	—	2	—	2	—	1	—	1
Mennyiségtan-természettanra	4	10	4	18	4	9	2	15
Mennyiségtan-ábr.-mértanra	—	1	—	1	—	1	—	1
Német-románra	—	—	—	—	—	1	—	1
Összesen	20	60	46	126	20	58	38	116

20. FÜGGELEK.

Az 1906/7. tanévben kiadott ösztöndíjak,
pálya-, szorgalom- és jutalomdíjak.*a) A jog- és államtudományi karban kapott:*

1 hallgató Ferencz-József-Erzsébet arany ösztöndíjban	600 k. — f.
5 hallgató állami ösztöndíj czímen . .	3000 " — "
103 hallgató a róm. kath. status alapjánól természetes ellátásban	10200 " — "
116 hallgató különböző alapokból . . .	24951 " — "
2 hallgató a K. Biasini Domokos-féle alapítványból	84 " — "
1 hallgató a Peielle István-féle alapít- ványból	45 " — "
28 hallgató a mensa academicától . . .	908 " 40 "
7 hallgató pályaművek írásaért	725 " — "
1 hallgató külföldi ösztöndíj czímen . .	2000 " — "
Összesen 264 hallgató különböző czímen	42513 k. 40 f.

b) Az orvosi karban kapott:

5 hallgató állami ösztöndíj czímen . .	3000 k. — f.
2 hallgató Goldberg-féle ösztöndíjban .	1260 " — "
34 hallgató katonaeorvosi ösztöndíjban . .	23232 " — "
18 hallgató különböző czímen	7756 " — "
1 hallgató a K. Papp Miklós-féle ala- pítványból	86 " — "
4 hallgató a Peielle István-féle alapít- ványból	283 " 50 "
14 hallgató a mensa academicától . . .	632 " 40 "
3 hallgató pályaművek írásaért	500 " — "
Összesen 81 hallgató különböző czímen	36749 k. 90 f.

c) a bölcsészet-, nyelv- és történettud. karban kapott:

5 hallgató állami ösztöndíj czímen . . .	3000 k. — f.
14 hallgató állami tanárképezdei ösztöndíj czímen	11200 " — "
14 hallgató különböző alapokból	5480 " — "
1 hallgató Ferencz-József-Erzsébet arany ösztöndíjban	714 " 29 "
1 hallgató Mártonffy—Koncz-féle alapít- ványból	193 " — "
1 hallgató a K. Papp Miklós-féle alapít- ványból	86 " — "
2 hallgató a Peielle István-féle alapít- ványból	234 " — "
32 hallgató a mensa academicától	1479 " 20 "
4 hallgató pályaművek írásáért	550 " — "
1 hallgató külföldi ösztöndíj czímen	2000 " — "
Összesen 75 hallgató különböző czímen	24936 k. 49 f.

d) A math. és természettudományi karban kapott:

8 hallgató állami ösztöndíj czímen . . .	5200 k. — f.
10 hallgató különböző alapokból	3040 " — "
2 hallgató a Peielle István-féle alapít- ványból	252 " — "
23 hallgató a mensa academicától	808 " 65 "
2 hallgató pályaművek írásáért	300 " — "
Összesen 45 hallgató különböző czímen	9600 k. 65 f.

Ö s s z e g e z é s.

A jog- és államtudományi karban	42513 k. 40 f.
Az orvosi karban	36749 " 90 "
A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban	24936 " 49 "
A matematikai és természettudományi karban	9600 " 65 "
Összesen	113800 k. 44 f.

21. FÜGGELÉK.

Doctori oklevelek száma az 1906/7. tanévben.

Jogtudományi	546
Államtudományi	211
Orvostudományi	20
Bölcsészettud. (a bölcsészet-, nyelv- és történettud. karból)	16
Bölcsészettud. (a math. és term.-tudom. karból)	2
Gyógyszerésztudományi	1
Összesen	796

22. FÜGGELÉK.

Az 1906/7. tanévben oklevelet nyert szigorlók
és vizsgázók névsora.

1. Jogtudományi oklevelet nyertek:

	Aczél Oszkár		Bánó Miksa
	Adelmann Géza	30	Bársony Endre
	Adleff Dániel		Beck Hugó
	Aigner Károly		Bencs Kálmán
5	Ajtai K. Pál		Benczédy Andor dr.
	Ajváz Bogdán		Benkő Elemér
	Antal Ártur	35	Benzán Guidó
	Apáthy Árpád		Beőthy László
	Apáthy László dr.		Bergleiter György
10	Ardeleanu Antal		Bergmann Mihály
	Aszódi Imre		Bergstein Jenő
	Austerlitz Tivadar	40	Berkovits Miklós
	Babcsák Jenő		Bertha Géza
	Babescu Emil		Bessenyei Jenő dr.
15	Bagi Béla		Beteg Péter
	Balla Dezső		gr. Bethlen Pál
	Balassa Pál	45	Bettelheim Ignác
	Balogh István		Bettelheim Jakab
	Balás Béla		Bettelheim Jakab
20	Bara Bódog		Bély Andor
	Baross Dezső		Bián János
	Bartulov Gáspár	50	Binét Menyhért
	Bartunek Gyula		Bindfeld Gyula
	Basilides Barna		Bikfalvi István
25	Bathó Kálmán		Bischitz Béla
	Battlay Geyza		Bistyák Ferencz dr.
	Bálint Béla	55	Blayer Endre
	Bálint Miklós		Blum Imre

	Bodó Béla	100	Einzig Izidor
	Bognár István		Elek Dezső
	Bolgár Ártur		Élthes Zoltán
60	Botár Adolf		Ember Ernő
	Borbély Zoltán		Endes Gábor
	Bornemisza Károly	105	Enyedy Lajos
	Boross Lajos		Erdős János
	Boticu Elek		Erőssy Aladár
65	Breuer László		Fabinyi István
	Bruckner Mihály		Fabus Béla
	Burger Jakab	110	Fabritius Ernő
	Cernea Octáv		Falusi László
	Ciurdariu Ágoston		Farkas Antal
70	Czapkay Miklós		Farkas Lajos
	Czentea Kornél		Farkas Róbert
	Czinczár Sándor	115	Farkas Zoltán
	Czinner Dávid		Fáy Ártur
	Cseke Vincze		Fenichel Jenő
75	Csemez Béla		Fehér Gyula
	Csiky Zoltán		Fehér Mór dr.
	Csillag Dezső	120	Fejér Akos
	Csizmazia József		Fekete Dezső
	Csorba Dezső		Feldbauer József
80	Dajka Ambrus		Fényes Andor
	Dalmartelló Ártur		Fényes Dezső
	Deák Sándor dr.	125	Fényes Lajos
	Demjén János dr.		Fischer Jenő
	Dégly Ödön dr.		Fleischer Ferencz
85	Déry István		Fleischmann Zsigmond
	Dézi Olivér		Fodor István
	Diamant Károly	130	Fodor Kálmán
	Dimitrijevics Sándor		Fodor Sándor
	Dirnfeld Lipót		Fogarasi József
90	Dohány Gyula		Fonyó Vilmos
	Dónáth Lipót		Földes Arnold
	Dordea János	135	Földes Jenő
	Dorogházy István		Földes Miksa
	Doroghy Kálmán		Földi Dezső
95	Dóczy Kálmán		Fraller Jenő
	Dósa Teofil		Frankl Sándor
	Dulinszky József	140	Fried Lajos
	Ecker Benjamin		Friedmann Ignác
	Ehrenwald Ernő		Friedrich Antal

	Friedrichowszky Pál		Hajdu Gyula dr.
	Fuszenecker János		Halla Aurél
145	Füzesséry Tamás		Halassy Tibor
	Füredi Lajos		Halász Jenő
	Gall Pál	190	Hampel József
	Garai Aladár		Hanser Béla
	Garai Sándor		Harkabusz András
150	Gayer Gyula		Haypál Sándor
	Gábrriel József		Hápka Péter
	Gál József	195	Hecht Ármin
	Gály József		Hegedüs Ernő
	Gáspár Ernő		Hegedüs Gyula
155	Gáspár Sándor		Hegedüs István
	Gecsey Mihály		Hegedüs Oszkár
	Geiger Ártthur	200	Hegyi Árpád dr.
	Gergely László		Helmbacher Ödön
	Gergely Mihály		Heppes Ferencz
160	Gertner Antal		Heretik Antal
	Gévay Béla		Hetényi János
	Glajár Vazul	205	Hevesi Zoltán
	Gláva Kornél		Hica János
	Goldmann Mór		Hirschberger Soma
165	Goldzieher Márton		Hirth Ferencz
	Gombár István		Hodobay Sándor dr.
	Gombos Aladár	210	Hodor Döme dr.
	Gondosch Viktor		Hoffer Dezső
	Goszttonyi Oszkár		Holländer Gyula dr.
170	Gottlieb Márton		Holländer Ignác
	Góts János		Holló Oszkár
	Granitz Géza	215	Horovitz Ferencz
	Grogloth János		Horovitz Gyula
	Groh József		Horváth Béla
175	Grosz Aladár		Horváth Ernő
	Grosz Sándor		Horváth Zoltán
	Groszmann Adolf dr.	220	Hódy Béla dr.
	Grünwald Lajos		Hranecz József
	Gschäider József		Hubián Miklós
180	Gulácsy Sándor		Hudák Elek
	Guta József		Illés Gyula
	Gündisch Guidó	225	Illés Mór
	Györbiró Gábor		Illykovits Endre
	Gyulai Gyula		Imrich Ernő
185	Hacker Leon		Incze Gyula

- Ivánovics Béla
 230 Jakobi Emil
 Jähr Miklós
 Jász Jenő
 Jeszenszky Lajos
 Joanovits Jenő
 235 Jóna Kálmán
 Juga Gábor
 Juga Jusztin
 Juhász Béla
 Juhász Jenő
 240 Juhász Nagy Sándor
 Kabina Géza dr.
 Kalecsinszky Zoltán
 Kalmár Mór
 Kalmár Zoltán
 245 Karczag Pál
 Kardos Endre
 Kardos József
 Kardos Károly
 Kardos Zsigmond
 250 Katona Dávid
 Katona Endre
 Kaufmann Gyula
 Kádár Elek
 Kállay Emil dr.
 255 Kálmán Jenő
 Kálmán Lajos
 Kálmán Miksa dr.
 Kálnoky István
 Keleti Ernő
 260 Kenedich Ede
 Kenyeres Izsák
 Kenéz Zoltán
 Kepes Ármin
 Kepes Jenő
 265 Kerekes Pál
 Kereky Mihály
 Kertész Ignác
 Kertész István
 Kertész Sándor
 270 Keviczky Dániel
 Kiczko Kálmán
 Kiss Arpád
 Kiss Ernő
 Kiss Gyula
 275 Kisgyörgy Lajos
 Klein Izidor
 Klemann János
 Klimó Béla
 Knoblauch Rudolf
 280 Knóthy Viktor
 Kohn Samu
 Koller Sándor
 Komjáthy Lajos
 Koritsánszky Márton
 285 Kovács Ákos
 Kovács Ede
 Kovács Gyárfás dr.
 Kovács István
 Kovács Jenő
 290 Kovács László
 Kováts Andor
 Kozacsek Elek
 Köhegyi Andor
 Kölcsey Sándor
 295 Kövály József
 Krets Jakab
 Krupecz József Alfréd
 Kuncz Ödön
 Kunetz Béla
 300 Kurovszky Géza dr.
 Langfelder Ede
 László Endre
 Lederer Dezső
 Lenkei Lajos
 305 Licz János
 Liebmann Márton
 Löwengard Gyula
 Löwy Jenő
 Luby Pál
 310 Lukács Gyula
 Macourek Lajos dr.
 Magyar Béla
 Malartsik György
 Maléter Ernő

315	Malina Lajos	Németh Ödön
	Mandel Jenő	Nobel Sándor
	Mangra Demeter	360 Nyitrai József
	Markovits Manó	Olteán János
	Markovits Sándor	Oroszy Géza
320	Maros Márk	Ótócška Pál
	Maschek Brunó	Parádi László
	Matievich Dezső	365 Pataky László
	Maukó Hector	Pákay Béla
	Májay Dezső dr.	Pártos Rudolf
325	Mály Géza	Peczárszky Braniszláv
	Márczy Emil	Petzrik Jenő dr.
	Mátéffi József	270 Petrovai Jenő
	Mayer Jenő	Péterfy Elemér
	Mercea Viktor	Péterfi István
330	Merschitz Kálmán	Philippi Gusztáv
	Messer Károly	Polák Gyula
	Mészáros Gyula	375 Polgár Benő
	Michelbach Béla	Polgár Ernő
	Mikes Alfréd	Polgár Jenő
335	Miketz Károly	Politzer Lajos
	Molnár Dezső	Pollák Izidor
	Morariu Gyula	380 Poór Károly
	Morvay Zsigmond	Popu Traian
	Móra János dr.	Porkoláb Sándor
340	Muszi János	Posgay Béla dr.
	Müllherr Alajos	Poszvék Ödön
	Nagy Barna	385 Pöcze Jenő
	Nagy Dezső	Preusz László
	Nagy Endre	Psiték Endre
345	Nagy Imre dr.	Radetzky István
	Nagy József dr.	Radetzky Károly
	Nagy Lajos	390 Radi Timót
	Nagy Ottó dr.	Ragó József
	Nagy Zsigmond	Radovity Szimion
350	Nádas Béla	Rasofszky Géza
	Nechwalsky Ernő	Rác Alfréd
	Nedelykovits Markó	395 Rác Mór Miklós
	Nemesszeghy Árpád	Rákos József
	Neuberg József	Reiser Péter
355	Neumann József	Reisz Árpád
	Nécsey Imre	Reisz Oszkár
	Németh József	400 Reiter Emil

	Révész Dezső		Stefanovits Vilmos
	Révész Sándor	445	Steiner István
	Richter Béla		Sterk Ödön
	Robicsek Sándor		Stoina Péter
405	Robitschek Sándor		Strasser Mózes
	Rohonyi Gyula		Stricker Jenő
	Rosenbaum Mózes	450	Stroke Ábrahám
	Rosenfeld Gyula		Sutka István
	Romancsik János		Schaffer Ártúr
410	Rottenberg Henrik		Schaffer Emil
	Róka Lajos		Schimmer Antal
	Rudas Zsigmond	455	Schlesinger Samu
	Rupert Rezső		Schmotzer István
	Sacher Géza		Schreiber Nándor
415	Salamon Károly		Schulhof Dezső
	Sarkadi Sándor		Schwarz Ernő
	Sággy György dr.	460	Schwarz Ártúr
	Sándor Károly		Schwarz Gábor
	Sándor Lajos		Szabó Gábor
420	Sándor Pál		Szabó György
	Sárvári Sándor		Szabó János
	Sbarcea Simon	465	Szakács Albert
	Sebestyén Jenő		Szakáts József dr.
	Sebestyén Viktor		Szalay Zoltán
425	Seffer László		Szarvas László
	Seszták Lajos		Számek Emil
	Setz Károly	470	Szánthó Aladár
	Singer Jenő		Szászy József dr.
	Simkó Ferencz		Szávits Sándor
430	Simon Imre		Szele Béla
	Simpetrán Jenő		Szenes Alfréd
	Slakovits Gergely	475	Szentpéteri Gyula
	Slapánszky János		Szentpéteri Ödön
	Sohár Endre		Székely Aladár
435	Sombory István		Székely Dezső
	Sonnenwirth Lajos		Székely Endre
	Sörös János dr.	480	Székely Ferencz
	Spariosu Dusan		Székely Lajos
	Spariosu Mihály		Székely Manó
440	Sperling Károly		Szell Lajos dr.
	Spira H. B. Ármin		Szfetku Emilián
	Spiroch János	485	Szigethy Szabolcs
	Spitzer Gyula		Szigeti Miklós

	Szilárd Béla		Turcu Livius
	Szivessy Lehel		Ulain Ferencz
	Sztenczky József		Vaday Viktor
490	Sztrouiny Jenő	520	Vancsó Miklós
	Szuchy Jenő Boldizsár		Vas Áron
	Szücs Oszkár		Vas Vilmos
	Szűsz Ottó		Váralljai János
	Tahy Pál		Várfalvy Mór
495	Takácsy Ákos	525	Velits Aladár
	Tardos Gáspár		Vermes Dezső
	Teleki Mór		Veress Jenő
	Terényi Pál		Veress László dr.
	Terényi János		Veterány Győző
500	Tibély Elemér	530	Vén András
	Tiber Sándor		Vider Géza
	Titsch Sándor		Vikol István
	Thuróczy Tibor		Vitányi Béla
	Tolcsvay Lajos		Vuchetich Iván
505	Tomaschof Géza	535	Weisz Ignác
	Tordon Vincze		Weisz Mór
	Tóth Endre		Weisz Sándor
	Tóth Ferencz dr.		Weress Zoltán
	Tóth István dr.		Willer József
510	Tóth Rezső	540	Wolf Herman
	Török Ignác		Zahorán Mátyás
	Török János		Zatkovits Dezső
	Török Jenő		Zányi János Kálmán
	Triff György		Zeisz Károly
515	Trutia Jenő	545	Zloch József
	Tulók Jenő		Zsoldos Mór

2. Államtudományi doctori oklevelet nyertek:

	Adorján László		Balás Károly József
	br. Apor Sándor	10	Balthazár Géza
	Asztalos József		Barabás Andor
	Ausch Eduárd		Baranyai József
5	Aubermann Miklós		Bartha Gyula
	Bacsinszky Aladár		Baumgartner István
	Bajtai György Mihály	15	Bauer Sándor
	Balczer Jenő		Bányász Jenő

	Bene Gyula	60	Gerster Károly
	Berentés Sándor		Girárdi István
	Berki Gyula		Graeser János
20	Bischitz Béla		Grész Gyula
	Biró Béla		Gömöry Vilmos
	Bobory György	65	Gyárfás Benedek
	Boór Aladár		Gyene István
	Boross Dezső		Gyene Pál
25	Bródy Aladár		Gyökössy Endre
	Bruoth Márton		Gyurgyev Boskó Tivad.
	Büben László	70	Hajdu Gyula
	Czukur József		Haller József
	Czvetkovits Ferencz		Halmay Jenő
30	Csató Ernő		Hanzély László
	Csillag János		Harsányi Miklós
	Csiszár Károly	75	Hatvani Sándor
	Csupor Jenő		Haury József
	Dávid Jenő		Havas Kornél
35	Demjén János		Hári Géza
	Dezső Kálmán		Hechtl József
	Dióssy János	80	Hecser Hugó Viktor
	Domonkos Gyula		Hegyí Árpád
	Dóczi Jenő		Heim Ernő
40	Dragič Vladimir		Herczeg József
	Éber Nándor		Herzl Antal
	Élthes Gyula	85	Hesslein József
	Elesánszky Kázmér		Hevesi György
	Fancsali István Lajos		Hevessy Pál
45	Fekésházy Endre		Hoch Károly
	Felszeghy Oszkár		Hochrein József
	Feszti Sándor	90	Horváth Béla
	Feuer János		Horváth Kálmán
	Filippon Márton		Horváth Reinhold
50	Flandorfer István		Igali Kálmán
	Flesch Jenő dr.		Illés Brunó
	Förster Lajos	95	Jünger Lipót János
	Frankl Béla		Kalmár Lajos
	Friedmann Jakab		Kádas Lajos
55	Friedmann Mór		Kerekes Gyula
	Füredy István		Kéler Béla
	Ganea György	100	Kirch János
	Gáti József		Kis Tamás
	Gerlán Gábor		Kiss Ártúr

	Kisteleki Imre		Muzsik Olivér
	Klein Jónás		Nagy József
105	Kocsár József		Nagy László
	Kollányi Gyula		Nagy Mihály
	Komarek Ervin	150	Nagy Valér Jenő
	Kopcsányi Oszkár		Nagy Uzor
	Koszmovszky Adolf		Naszády Péter
110	Kovács János		Návay Géza
	Kovács József		Niernsee Bernát
	Kovács Viktor	155	Nuszer János
	Kováts Albert		Pajics György
	Kovácsy László		Pallos Árpád
115	Kovácsy Zoltán		Palugyay Ferencz
	Kozma Ödön		Parragh Gyula
	Kölcsei Kende György	160	Patay Samu
	Kölcsey Sándor		Pascu István
	Kövér Péter		Pálka Pál
120	Krusniczky Elek		Pártos Gyula
	Kuncz Ödön		Perczel József
	Kuranda Tibor	165	Popu Viktor
	Lakatos Géza		Poszvék Ödön
	Lázár Gerő		Radetzky Károly
125	Lecső László		Rajz Zoltán
	Lenck Ernő		Rákosi Gyula
	gr. Logothetti Oreszt	170	Ripka Ferencz
	Löblé László		Róth Andor
	Lukács György		Rudolf Lajos
130	Lukácsy Jenő		Sámy László
	Magyari Ferencz		Sebes Salamon
	Mallinger József	175	Sebők József
	Marton Gyula		Segesváry Viktor
	Mádai Lajos		Somogyi Gyula
135	Mándy Sándor		Sorbán Sándor
	Máthé Zoltán		Spira H. B. Ármin
	Mesch Viktor	180	Stecz László
	Mezei Géza		Stark Árisztid
	Micsura Márton		Sulyok Sándor
140	Milotay István		Sült József
	Mizsei Albert Árpád		Schwalb Lajos
	Molnár Gábor Ferencz	185	Szász Domokos
	Molnár Imre		Szászy József
	Módlly László		Szechák János
145	Mráz Leo		Szekeres Gyula

	Szeleczy Béla	Vajda Loránd
190	Szepessy Aladár	Váró Zoltán
	Székely Béla	Verebély Hugó
	Székelyhidy Ferencz	Viski Ferencz
	Szentmiklósi Antal	205 Vizkelety Árpád
	Szilágyi Imre	Weisz Ede
195	Tar Károly	Wenzel Tibor
	Tassy-Becz László	Wiczmány Jenő
	Terray Lajos	Wiezner Géza
	Tóth Dezső	210 Zelenka Frigyes
	Tüske Jenő	Zoltán Jenő
200	Újhelyi Sándor	

3. Orvostudományi doctori oklevelet nyertek:

	Ács Nagy István	Müller Vilmos
	Basiota László	Nagy Samu
	Borsos Imre	Nesztor Emil
	Brandicu Silvius	Németh Endre
5	Deák Lajos	15 Orient Gyula dr.
	Demjén József	Pazár László
	Hajdu Lajos	Sbarczea Szilárd
	Kováts Endre	Szabó József
	Luszt Ferencz	Zacher Pál
10	Momirovits Dusán	20 Zalányi Endre

4. Gyógyszerész doctori oklevelet nyert:

Glücksthal Zoltán.

5. Bölcsészettudományi doctori oklevelet nyertek a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban:

	Bodor Aladár	Hetcou Péter
	Buday Árpád	Lasz Samu
	Dávid Jenő	Mezey Sándor
	Forgács János	Persian Kálmán
5	Haraszi Emil	10 Pécsi Jenő

Pojlák János
Ravasz László
Schaffer Gyula

Tompa Béla
15 Végh János
Zacher György

6. *Bölcsészettudományi doctori oklevelet nyertek a matematikai és természettudományi karban:*

Farkas Béla
Varga Kálmán

7. *Az 1906/7. tanévben oklevelet nyert gyógyszerészek névsora:*

Aberbach Hermann	Lázár Endre
Czikajló László	20 Lovassy Ödön
Deutsch Barna	Ludvigh Lipót
Donáth Mór	Mácsai József
5 Egri János	Metz Valter
Foltinek Aurél	Mikes Elek
Gergelyffy György	25 Mittelmann Jenő
Groze Jenő	Müller István
Grób István	Nánási Ferencz
10 Grünwald Ernő	Nikolits Emil
Haas Henrik	Schönfeld Mária
Haeck Jenő	30 Steiner Lajos
Hauszer Jakab	Tanács Gyula
Henter Juliska	Tichy Béla
15 Herczog Elemér	Vass Endre
Juhász Márton	Wéber Árpád
Kömöcsy Kálmán	35 Wohl Sándor
Kracz Ágoston	

8. *Az 1906/7. tanévben oklevelet nyert bábák névsora:*

Albert Ágostonné sz. Balog Anna
Almesán Zakariásné sz. Páll Anna
Barabás Józsefné sz. Beke Polixéna
Bozó Sándorné sz. Ösz Eszter
5 Brozer Albertné sz. Maxim Matild

- özv. Czagán Antalné sz. László Szilvia
Ciorogin Györgyné sz. Munteán Heléna
Fejér Anna
Gligor Juonné sz. Chira Anna
10 Grünfeld Henrikné sz. Kreisler Janka
Ketyinin Andrásné sz. Lukács Anna
Kinta Györgyné sz. Olteán Eszter
Krácza Jánosné sz. Sidon Erzsébet
Kriszte Györgyné sz. Schaffer Emma
15 Marosán Jánosné sz. Kozma Mari
Magureán Jánosné sz. Piroska Anna
Mátyás Anna
Pepelán Györgyné sz. Torjai Ida
Piciu Istvánné sz. Rus Erzsébet
20 Renk Dánielné sz. Müller Anna
Rosenberg Mártonné sz. Braun Róza
Róth Jánosné sz. Müller Katalin
Szöcs Anna
-

23. FÜGGELÉK.

Kitüntetéssel állották ki a vizsgálatokat.

a) A jog- és államtudományi karban.

Az első alapvizsgálaton:

Bordeaux Hugó	szótöbb.	Láng Ernő	szótöbb.
Bedő Ferencz	"	Munteán Eneás	"
ifj. gr. Bethlen Károly	"	Moldován Romulusz	"
Davida Leó	egyhang.	Nahalkó Tibor	"
Darkó Ákos	szótöbb.	Paschek Vilmos	"
Dutschák Frigyes	"	Reisch Alfréd	"
Diósszilágyi József	"	Rédeky László	egyhang.
Gál Miklós	"	Todor János	szótöbb.
Henrich Gusztáv	"	Tóth Kálmán	"
Henrich Valter	"	Vári Ákos	"

A második alapvizsgálaton:

Bálint András	szótöbb.	Kopasz Árpád	szótöbb.
Csiky László	"	Kisfaludy Ferencz	"
Espersits János	"	Lusztig Jenő	"
Grossmann Tivadar	"	Mikó Károly	"
Glancz Ábrahám	"	Nedelcu Miklós	"
Gyulay Tibor	"	Raniszavlyevits György	"
Halász Sándor	"	Sar Bódog	"
Jantner Ervin	"	Schmidt Adám	"

Jogtudományi államvizsgán:

Bauer Zsigmond	szótöbb.	Eckert László	szótöbb.
Eberth Ignác Géza	"	Pap Viktor Gyfehérvár	egyhang.

Az államtudományi államvizsgán:

Csupor István	szótöbb.	Varga József	egyhang.

Az első jogtudományi szigorlaton:

Adler Béla	szótöbb.	Hajdu Béla	egyhang.
Altheim Jenő	"	Holló Lajos	szótöbb.
Abrudbányai Géza	egyhang.	Horovitz Ernő	egyhang.
Bischitz Béla	szótöbb.	Just Richárd	szótöbb.
Balázs Imre	"	Kvich János	"
Bernáth Zoltán	"	Lányi Rudolf	egyhang.
Bulissa Károly	"	Kanász Nagy Lajos	szótöbb.
Buza László	egyhang.	Szarka Lajos	"
Brünauer Endre	szótöbb.	Szontag Vilmos	"
Fehér Dávid	"	Schmidt Jenő	"
Fleischacker Mór	"	Sulyok Sándor	"
Fodor Lipót	"	Ser Kain	egyhang.
Fodor István	"	Schmausz Dezső	szótöbb.
Gajzágó László	egyhang.	Zatureczky Adolf	"
Heksch Sándor	szótöbb.	Zoltán László	"

A második jogtudományi szigorlaton:

Balázs Imre	szótöbb.	Hóry Endre	szótöbb.
Balogh Gábor	"	Nobel Sándor	"
Dohány Gyula	"	Péterfi István	"
Fehér Adolf	egyhang.	Siegmund Walter	"

A harmadik jogtudományi szigorlaton:

Apáthy Árpád	szótöbb.	Nagy Barna	szótöbb.
Ardeleanu Antal	"	Juhász Nagy Sánd.	egyhang.
Juhász Jenő	"	Vitányi Béla	"
Kertész István	"		

Az első államtudományi szigorlaton:

Bauer Sándor	szótöbb.	Lukáts Zoltán	szótöbb.
köm. Flandorffer R. lov.	"	Nagy Imre (tályai)	"
Latzkó Vilmos	egyhang.		

A második államtudományi szigorlaton:

Bauer Sándor	szótöbb.	Herzl Antal	szótöbb.
Berki Gyula	"	Kölcsey Kende György	"
K. Flandorffer R. lov. egyh.		Nagy Valér Jenő	"
Hári Géza	egyhang.		

A kombinált államtudományi szigorlaton:

Friedmann Mór	szótöbb.	Milotay István	szótöbb.
Halmos Béla	"	Rindl Elek	egyhang.
Lecső László	"		

Az első kiegészítő jogtudományi szigorlaton:

Dr. Hunyady István	szótöbb.	Dr. Tóth István	szótöbb.
Dr. Nagy Úzor	"		

A második kiegészítő jogtudományi szigorlaton:

Gróh József szótöbb.

A kiegészítő államtudományi szigorlaton:

Hóry Endre egyhang.

*b) Az orvosi karban.***I. Orvostanhallgatók.***a) Első orvosi szigorlat. (Új rendszer szerint.)*

Benedek László

Donner László

II. Gyógyszerészet hallgatók. (Másodévesek.)

a) Gyakorlati gyógyszerészmesteri szigorlat:

Deutsch Barna	Henter Juliska
Donáth Mór	Kömöcsi Kálmán
Haas Henrik	Metz Walter

b) Elméleti gyógyszerész mesteri szigorlat:

Deuts Barna	Henter Juliska
Donáth Mór	Kömöcsi Kálmán
Haas Henrik	ifj. Tanács Gyula

c) A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karban:

Buday Árpád	Schaffer Gyula
Haraszi Emil	Tompa Béla
Mezei Sándor	

d) A matematika- és természettudományi karban.

A bölcsészettudományi doctori szigorú vizsgálaton:

Farkas Béla.

A gyógyszerészeti elővizsgálaton:

Brosz Alfonz	Nagy Árpád
Ember Béla	Schiller Zoltán
Galosi Ferencz	Székely Sándor
Hankó István	Szondi Jenő
Hollman Ferencz	

c) A középiskolai tanári vizsgálatokon:

1. Mezey Sándor paedagogiai vizsgálatát úgy a philosophiából, mint a paedagogiából kitűnő;

2. Fogarascher Anna a szakvizsgálatot a történelemből és a földrajzból kitűnő;

3. Jaklovszky Dénes a görögből és latinból kitűnő és
 4. Horedt Hermann a német nyelvből és irodalomból, mint harmadik szaktárgyból kitűnő ;
 5. Sz. Nagy Gyula pedig az alapvizsgálatot úgy a mennyiségtanból, mint a természettanból kitűnő ;
 6. Schilling Gábor a történelemből és a földrajzból kitűnő, valamint
 7. Varga Béla a philosophiából, mint harmadik szaktárgyból kitűnő eredménnyel.
-

24. FÜGGELÉK.

A tanszékek és intézetek rendkívüli, valamint külön utalványozott szükségletei az 1906/7. tanévben.

	Korona fill.
Az egyetemi könyvtár póthelyiségei házbére fejében	1.100.—
Az érmészeti és régészeti intézet céljaira kibérelt helyiségek házbére fejében	1.300.—
A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar semináriumi alapfelszerelésére 1906. évre	5.000.—
Az orvostudományi intézetekben szükséges átalakításokra, valamint ezen intézetek tudományos felszerelésére	25.293.—
Az állattani intézet póthelyiségei házbére fejében	800.—
Ajtai K. Albert nyomdatulajdonosnak az 1905/6. tanév II-ik felében szállított nyomtatványokért	4.228·26
A középiskolai tanárjelöltek segélyegyesületének	1.000.—
Az egyetem közp. épületénél Fried vállalkozó által teljesített munkák pótlására	868·20
A sebészeti klinika és műtő intézet hiányos felszerelésének pótlására második részletül	3.500.—
Az ált. gyógy- és kórtani, valamint a gyógyszer-tani int. átalányának pótlására	1.000.—
A növényrendszertani intézet 1906. évi átalányának pótlására	1.200.—
A szövettani intézet rendes évi átalánya fejében	1.000.—
A földrajzi intézet rendes évi átalánya fejében	1.000.—
Átvitel	47.289·46

	Korona fill.
Áthozatal	47.289·46
A botanikus kertben berendezett villamos világítás költségeire	1.146·60
Az egyetem házi szükségletének 1906. évi pótlására	5.000·—
A vegytani int. felszerelésének pótlására	5.000·—
A természettani int. felszerelésének pótlására	5.000·—
A földrajzi int. felszerelésének pótlására	5.000·—
A szövet- és fejlődéstani int. 1907. évi felszerelési átalánya fejében	4.000·—
A közegészségtani int. 1907. évi felszerelési átalánya fejében	4.000·—
A mensa academica 1906. évi államsegélye fejében	2.000·—
Ajtai K. Albert nyomdatulajdonosnak az 1906/7. tanév I. felében szállított nyomtatványokért	2.566·30
A törvényszéki orvostani intézet elméleti és gyakorlati szükségleteire	1.700·—
A kórboncztnai int. elméleti és gyakorlati szükségleteire	1.929·84
A házi szükségletek 1906. évi túlkadásainak fedezésére	22.000·—
A sebészeti int. számlatartozásának kiegyenlítésére	851·—
A szemészeti int. számlatartozásának kiegyenlítésére	548·56
A bőrgyógyászati int. számlatartozásának kiegyenlítésére	1.139·15
Az elme- és ideggyógyászati int. számlatartozásának kiegyenlítésére	1.054·95
A gyógyszer-tani és kórtani int. számlatartozásainak kiegyenlítésére	9.174·25
A növény-tani tanszék 1907. évi felszerelésére	2.000·—
A vegytani int. 1907. évi felszerelésére	5.000·—
A természettani int. 1907. évi felszerelésére	5.000·—
A földrajzi int. 1907. évi felszerelésére	5.000·—
Az ásvány-földtani int. 1907. évi felszerelésének pótlására	2.000·—
A bölcsészeti-kari seminariumok alapfelszerelésére	5.000·—
Átvitel	143.400·11

	Korona fill.
Áthozatal	143.400·11
Az érmészeti és régészeti int. céljaira kibérelt helyiségek házbére fejében	2.600·—
A növényrendszertani int. számára bérelt helyiségek házbére fejében	2.228·—
Az egyetemi atletikai club 1906/7. tanévi államsegélye fejében	3.000·—
A math. seminarium számára rendkívüli átalányúl	800·—
A gyakorlati physikai és elektrotechnikai intézetnek 1907. évre rendkívüli átalányúl .	2.000·—
A szegény gyermekek számára kiszolgáltatott gyógyszerek ára fejében	853·79
Az egyetem házi szükségleteinek fedezésére rendes évi átalány fejében	127.654·—
Az egyetemi könyvtár átköltözésével járó költségek fedezésére	12.000·—
Az 1906/7. tanév II-dik felére eső tandíj jutalékok kiegészítésére	1.701·—
Az ált. kór- és gyógytani int. számára bérelt helyiségek házbére fejében	700·—
A növényrendszertani int. gyűjteményeinek és könyvtárának felállításához szükséges butorfelszerelések költségeinek felerészben való fedezésére	6.942·—
Az egyetemi körnek rendkívüli segély fejében	1.500·—
Az egyetemi könyvtár póthelyiségei házbére fejében (1908. évi jun. 1-ig)	825·—
Az érmészeti és régészeti int. számára kibérelt helyiségek házbére fejében f. évi okt. 1-től további intézkedésig	1.300·—
A leiró és tájboncztani int. hullaszállítási átalányának kiegészítésére az 1907. évre .	2.000·—
Az Egyetemi Kör 1907. évi államsegélyének II-dik részlete fejében	2.000·—
Ajtai K. Albert nyomdatulajdonosnak az 1906/7. tanév II-dik felében szállított nyomtatványokért	4.663·23
<u>Összesen</u>	<u>316.167·13</u>

25. FÜGGELÉK.

Helyettesítési díjak, utiköltségek, jutalmak és
segélyek az 1906/7. tanévben.

	Korona fill.
Dr. Szádeczky Gyula ny. r. t. számára úti- segélyül	800.—
Dr. Kenyeres Balázs ny. r. t. számára úti- segélyül	500.—
Miklóssy József irodasegédtsiztnak jut.-díj	200.—
Dr. Genersich Gusztáv magán-tanárnak a gyer- mekgyógyászati előadásokért tiszteletdíj címén	1.000.—
Dr. Neurohr József gyermekmenhelyi másod- orvosnak tiszteletdíjül	400.—
Az egyetemi alkalmazottak 1906. évi jutalma- zására és segélyezésére	1.000.—
Dr. Palágyi Menyhért magántanárnak költöz- ködési költségei fedezésére	500.—
Dr. Kenyeres Balázs ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	600.—
Lázár Ödön magántanítónak jutalomdíjül	200.—
Dr. Kosutány Ignác ny. r. tanárnak a statisztikai tanszék helyettesítéseért az 1906/7. tanév I. felében	240.—
Néhai dr. Martin Lajos árváinak 3 évi idő- tartamra, évenként	1.200.—
Dr. Rigler Gusztáv ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	600.—
Dr. Cs. Papp József, Melka Vincze, Graf Jakab, dr. Boros György magántanítóknak az 1906/7. tanév I. felében tartott előadá- sokért egyenként 500 kor. jutalomdíj	2.000.—
<u>Átvitel</u>	<u>9.240.—</u>

	Korona fill.
Áthozat	9.240.—
Salczer Mihálynének végkielégítés czímen 150 kor., temetkezési járulék czímen 150 kor. néhai férje számára kiutalványozott ruha-pénznek az 1906. évre eső többlete fejében 40 kor., összesen	340.—
Dr. Rigler Gusztáv ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	600.—
Dr. Farkas József utazási ösztöndíjának első részlete fejében	1.000.—
Özv. dr. Szász Bélánének segélyül	400.—
Özv. dr. Szabó Károlynének segélyül	400.—
Dr. Schlesinger Lajos ny. r. tanárnak útikölt-ségei megtérítéseül	300.—
Lázár Ödön magántanítónak jutalomdíjúl	200.—
Dr. Ausch Jenő utazási ösztöndíjának első részlete fejében	1.000.—
Udvary Józsefnének 234 kor. nyugdíj és 98 kor. temetkezési járulék fejében összesen	332.—
Dr. Rigler Gusztáv ny. r. tanárnak a közegészségtan tanári és iskola orvosi tanfolyam vezetéseért tiszteletdíjúl	1.000.—
Dr. Filep Gyula tnr.-segédnek tiszteletdíj cz.	300.—
Kocsis Mihály szolgának jutalomdíjái	100.—
Argyelán Mihálynének segély czímen	120.—
Dr. Somló Bódog ny. rk. tanárnak a nemzetgazdaságtani tanszék helyettesítéseért az 1906 7. tanév I. felében	1.200.—
Dr. Tangl Károly ny. r. tanárnak szakértői vélemény elkészítéseért tiszteletdíjúl	250.—
Dr. Pfeiffer Péter ny. rk. tanárnak szakértői vélemény elkészítéseért tiszteletdíjúl	250.—
Dr. Farkas József utazási ösztöndíjának második részlete fejében	1.000.—
Czégeni József szolgának segély czímen	100.—
Dr. Palágyi Menyhért m.-tanárnak útisegély czímen	500.—
Dr. Csengeri János ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	400.—
Dr. Ausch Jenő utazási ösztöndíjának második részlete fejében	1.000.—

Átvitel 20.032.—

	Korona fill.
Áthozat	20.032.—
Dr. Apáthy István ny. r. tanár számára úti- segély czímen	6.000.—
Dr. Kenyeres Balázs ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	600.—
Dr. Udránszky László ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	1.000.—
Dr. Richter Aladár ny. r. tanár számára helyet- tesítési díj czímen	2.880.—
Dr. Schlesinger Lajos ny. r. tanár tiszteletdíja fejében	400.—
Dr. Steiner Pál mütönövendéknek utazási se- gélyül	900.—
Dr. Békésy Károly, dr. Menyhárt Gáspár m.- tanároknak egyenként 600 kor., dr. He- vesi Imre, dr. Veress Elemér, dr. Fejér Lipót, dr. Palágyi Menyhért, dr. Ru- zitska Béla m.-tanároknak egyenként 500 kor., dr. Imre Sándor, dr. Cs. Papp Jó- zsef és dr. Gyalui Farkas m.-tanároknak egyenként 300 kor. jutalomdíj fejében összesen	4.600.—
Dr. Schlesinger Lajos ny. r. tanárnak tandíj jutalék fejében	124.—
László Ferencz szolgának jutalomdíj czímen .	100.—
Pál Elek szolgának segély czímen	90.—
Dr. Cs. Papp József, Melka Vincze, Graf Jakab, dr. Boros György m.-tanítóknak az 1906/7. tanév II.-dik felében tartott előadásokért egyenként 500 kor. összesen	2.000.—
Dr. Kosutány Ignác ny. r. tanár számára a statisztikai tanszéknek az 1906/7. tanév II.-dik felében történt helyettesítéseért .	1.440.—
Összesen:	40.166.—

26. FÜGGELÉK.

1907. évi januárius hó 1-től a következő intézetek átalányai emeltettek fel.

Sorszám	Az intézet megnevezése	Megszüntetett átalány	Új átalány
1	Leíró és tájboncztani intézet	2000	3000
2	Kórboncztani intézet	2400	3000
3	Ált. kísérleti kórtani intézet	1000	1300
4	Gyógyszertani intézet	1200	1400
5	Élettani intézet	2000	2500
6	Törvényszéki orvostani intézet	2000	2200
7	Szemészeti klinika	1000	1500
8	Belgyógyászati klinika	600	1500
9	Sebészeti klinika	600	1500
10	Szülészeti klinika	600	900
11	Bőr- és bujakórtani intézet	600	1500
12	Elme- és ideggyógyintézet	600	1500
13	Földrajzi intézet	1000	1700
14	Vegyteni intézet	3600	4000
15	Ásványtani intézet	2120	2700
16	Természettani intézet	2400	3500
17	Mathematikai seminarium	600	1400
Összesen		—	35100

27. FÜGGELÉK.

A tanárok esedékes korpótlékai az 1906/7.
tanévben.

			Korona.
Dr. Kiss Mór	4.-dik	ötödéves korpótléka	800' —
Dr. Haraszi Gyula	3.	" "	800' —
Dr. Kolosváry Bálint	1.	" "	400' —
Dr. Farkas Gyula	4.	" "	800' —
Dr. Marschalkó Tamás	2.	" "	800' —
Dr. Udránszky László	3.	" "	800' —
Dr. Davida Leo	5.	" "	800' —
Dr. Szabó Dénes	3.	" "	800' —
Dr. Schlesinger Lajos	2.	" "	800' —
Összesen			6800' —

28. FÜGGELÉK.

Egyetemi alapítványok állása az 1906/7.
tanévben.

Sorszám	Az alapítvány neve	Könyvekben	
		Kor.	fill.
A) A quaestura kezelése alatt:			
1	Kibédi Biasini Domokos alapítványa	1001	37
2	Bírság-alap	184	77
3	Brassai Sámuel dr. alapítványa	1310	93
4	Bölcs., nyelv- és tört.-tud. kari pályadíj alapítv.	560	84
5	Egyetemi hallgatók betegsegítő egyesülete ...	100	34
6	Egyetemi Kör	207	44
7	Egyetemi Tanács rendelkezési alapja	4354	02
8	Egyetemi Tornázó- és Vivőintézeti alap	313	30
9	Groisz Gusztáv dr. és Szabó Claudine alapítv.	1831	87
10	É. Gyarmathy Miklós alispán nevére tett alapítv.	6126	76
11	Gyógyszerészethallgatók segítő egyesülete: Fabinyi Rudolf dr. e. t. nevére tett alapítv. Züllich—Binder alapítvány	8359	42
12	Hegedüs Sándor dr. alapítványa	2 44	72
13	Jog- és államtudományi kari pályadíj alapítvány	974	97
14	Joghallgatók segítő egyesülete: Dr. Körösy József alapítványa Züllich-alapítvány	33640	15
15	Kanitz Ágoston dr. alapítványa	2706	38
16	Középiskolai tanárjelöltek segítő egyesülete: Jubiláris-alap Ladányi Gedeon alapítványa Szabó Károly alapítványa Thaly Kálmán alapítványa	16965	19
17	Kolozsvári Egyetemi Athletikai Club	109	20
18	Lechner diákokthon-alapítvány	2821	59
19	Magyar-francia biztosító részvénytárs. alapítv.	1925	34
20	Math. és természettud. kari pályadíj alapítvány	4434	95
21	Mártonffy—Koncz alapítvány	4823	25
22	Mensa academica	50928	75
Átvitel		145825	55

Sorszám	Az alapítvány neve	Kötvények- ben	
		Kor.	fill.
	Athozatal	145825	55
23	Orvostanhallgatók segítő egyesülete : Géber-alap Genersich-alap Markusovszky-alap	22543	93
24	Orvostudományi kari pályadíj-alapítvány	5599	06
25	K. Papp Miklós alapítványa	4318	13
26	Peielle István nevére tett alapítvány	23540	58
27	Trefort-alapítvány	9949	23
28	Vályi Gábor dr. e. tanár alapítványa	1286	62
29	Züllich István-féle pályadíj-alapítvány	2717	56
	Összesen	215780	66

29. FÜGGELÉK.

Elvi jelentőségü miniszteri leiratok.

Az ösztöndíjak meghosszabbítására vonatkozó kérések beadásának határideje tárgyában 1906. december 26. 114.653. sz. alatt kelt rendelet. 1149—1906/7. etsz.

Az egyetem pénz- és vagyonkezelését illetőleg a számviteli törvény rendelkezéseinek pontos betartása tárgyában 1907. ápr. 25. 46.528. sz. a. kelt rendelet 2131—1906/7. etsz.

A korpótlékok kiutalványozását kérő folyamódványoknak kellő időben való benyújtása tárgyában 1907. május 24. 40.721. sz. a. kelt rendelet 2317—1906/7. etsz.

30. FÜGGELÉK.

**Jelentés az Egyetemi Könyvtár 1906/7.
tanévi forgalmáról és állapotáról.**

Az elmúlt év állapota nagyjában azonos volt a régebbi évekével, azzal a különbséggel mégis, hogy ebben az évben nagyobb bajokkal küzdöttünk, de azt a sok törődést mégis könnyebben túrtuk, mert a közeli változás reménye és az épülő könyvtár munkájának látása biztositókat nyújtottak arról, hogy ez a valóban türehtetlen állapot hamarosan megszűnik, hogy könyvtárunk új épületében és megfelelő felszerelésében képesítve lesz arra, hogy fontos feladatát simán és gyorsan teljesítse. Az építés a múlt év nyarán kezdetett meg és ma már annyira előhaladt, hogy még ez év őszén tető alá kerül, úgy hogy a tél folyamán a belső berendezés megkezdhető lesz s eredeti programmunk szerint az épület 1908. májusára átadható lesz.

E régóta várt pillanat azonban már most kötelességeket rótt a könyvtárra. Nevezetesen gondoskodni kellett arról, hogy a kész épületben a könyvtár átköltöztetése minél simábban és minél gyorsabban megtörténhessék. E végre javaslatomat a t. Tanács magáévá tenni, a nagym. Miniszter úr pedig elfogadni méltóztattak és a nagy munka előkészítésére szükséges összeg I. részlete az idej költségetetésben már folyósítva is van.

Az év tehát a rendes munkák végzésén kívül főleg az előkészítés munkájában telt el. Mivel azonban a szükséges költséget csak a folyó évtől kapjuk, ezek a munkálatok is csak 1907. januárius elseje óta indultak meg s folynak. Eddig földolgozás alá került az 1898—1904. évek alatt gyűlt és a részes budai könyvtár-egyesület könyvtára részére kiszolgáltatót anyag kiválasztása után rendelkezésre álló köteles nyomtatványok tömege, melynek nagyobb

része már föl is van állítva, kisebb része pedig teljesen készen áll a fölállításra. Munkában van az egyetemi disszertációk nagy anyaga és a fölállításra készen áll a gr. Kuun Géza könyvtára is. Az évi gyarapodás egész anyagával rendben vagyunk, a mit tekintetbe véve, hogy évről-évre rendkívüli gyarapodásokat jegyzünk föl, már magában is kedvező eredmény. A másféle természetű kisebb munkákat meg sem említve, ki kell emelnem a múzeumi könyvtárnak igen nagy arányú gyarapodását, mely a könyvtárnak minden osztályát egyaránt érte és a melynek földolgozása szintén ez év eredménye. Ki kell emelnem, hogy a raktár helyiségbe az idén is sok anyagot szállítottunk át, a mi a közönség kiszolgálását és az anyag rendben tartását az idén is nagyon megnehezítette. A raktár helyiség bérelete lejáróban lévén, kénytelen voltam annak meghosszabbítását kérni.

A könyvtár forgalma szintén örvendetesen emelkedett és szolgáltató képességét ez a tél is erősen próbára tette. Olvasó szobánk és dolgozó helyiségeink kicsinysége miatt ez évben is szenvedtünk, valamint sajnálattal nélkülöztük raktárainkba szétszórt anyagunkat, mi miatt még kiszolgálásunk is nehezebbé vált. Ezt az a körülmény is súlyosította, hogy egy szolgálk hosszabb ideig betegeskedett s mikor félévi szabadságidőt kért, hogy egészségét helyreállíthassa, új embert kellett betanítani.

Az évi gyarapodás a múlt esztendei alatt maradt, minek az az oka, hogy a könyvtári javadalom részben még mindig régebbi kötelezettségek fedezésére szolgál, mivel a könyvtár volt talán az egyetlen egyetemi intézet, melynek fedezetlen számlatartozásait a többszöri előterjesztések és kimutatások dacára sem utalványozták. Az e célra utalványozott 4834 Kor. 88 fill. csak kevéssé jobbitotta mérlegünket. Mivel így a javadalom fölhasználásában korlátozva voltam, kénytelen voltam rendeléseimet is megszorítani és újra kérni a t. Tanácsot, hogy az évi javadalom emelését kieszközölni méltóztassék. Sajnálattal jelentem, hogy eddig ez nem sikerült.

Könyvtárunk életében mutatkozó nagy kölcsönözési forgalom arra is jó volt, hogy portómentességünk mai mérvét és ezzel mostani viszonyainknak tarthatatlanságát igazolja. Mivel póstai kedvezményünk egyrészt pontosan körülírva nincsen, másrészt meg a rokon intézetekkel való viszonyosság sincs meg, mert egyöntetű intézkedés nem tör-

tént s mivel végül a gyakorlat bizonyos ingadozást is eltűr: a portómentesség merve és gyakorlati igénybe vétele tisztázására előterjesztéssel kellett élnem és kérnem kellett annak olyan módon való kiterjesztését, mely a mi igényünk és az általunk szolgált tudományos és közművelődési cél szolgálatára egyaránt képessé tegyen.

A könyvtár személyzeti viszonyaiban örvendetes jelenség, hogy a nagym. Miniszter úr Kelemen Lajost, Valentiny Antalt, dr. Persián Kálmánt és Köblös Zoltánt fizetés nélküli könyvtári segéd-tisztekké kinevezni méltóztatott.

A részleteket föltüntető kimutatásokat Nagyságodnak nagybecsű figyelmébe ajánlva, kérem, hogy jelentésemet jóváhagyólag tudomásúl venni méltóztassék.

Kolozsvárt, 1907. június hó 10.-én.

Erdélyi Pál
igazgató.

31. FÜGGELÉK.

Kimutatás a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem könyvtárának gyarapodásáról az 1906/7. iskolai évben.

	1906. II.		1907. I.	
	mű	kötet	mű	kötet
Nyomtatvány	424	837	371	571
Régi Magyar Könyvtár.....	—	—	—	—
Folyóirat	28	796	2	402
Hírlap	—	—	—	—
Egyetemi nyomtatvány	12	167	8	90
Dissertatio	1058	1058	362	362
Értesítő	—	196	—	88
Vegyes nyomtatvány	11	11	10	10
Térkép	—	—	—	—
	1533	3065	753	1523
	—	—	1533	3065
Összesen.....			2286	4588

32. FÜGGELÉK.

A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem könyvtárát az 1906/7. iskolai évben ajándékaikkal gyarapították:

Az ajándékozó neve	Nyomtatvány		Folyóirat		Egyetemi nyomtatvány		Dissertatio		Vegyes nyomtatvány		Értesítő db
	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	db	
A m. kir. vallás- és közokt. ügyi miniszterium	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. belügyi minisz- terium	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. földművelésügyi miniszterium	3	8	—	2	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. honvédelmi mi- niszterium	23	23	—	2	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. igazságügyi mi- niszterium	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. kereskedelemügyi miniszterium	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. pénzügyi minisz- terium	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
A közös hadügyi minisz- terium	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A képviselőház	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A múzeumok és könyvtárak orsz. szövetsége	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A kolozsvári m. kir. F. J. tudományegyetem rectori hivatala	39	95	2	24	7	136	30	30	21	21	5
A budapesti egyet. könyvtár	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88
A Székely Nemzeti Múzeum	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A Váczi Múzeum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A berlini kir. könyvtár . . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Átvitel	70	227	2	32	7	136	30	30	21	21	93

Az ajándékozó neve	Nyomatvány		Folyóirat		Egyetemi nyomatvány		Dissertatio		Vegyes nyomatvány		Értesítő	
	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	drb.	mű	drb.
Áthozatal . . .	70	227	2	32	7	136	30	30	21	21		93
A cs. és kir. katonai földrajzi intézet	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A Magyar Földrajzi Társaság	—	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A József-műegyetem	1	1	—	—	2	2	1	1	—	—	—	—
Az orsz. meteorológiai int.	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
A Földtani intézet	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A székesfővárosi statisztikai hivatal	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
A horvát statisztikai hivatal	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Az Erd. Múzeum-Egyesület	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A kolozsvári kegyes tanítórend	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A budapesti királyi orvosegyesület	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
A budapesti közkórházak igazgatósága	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
A m. kir. postaigazgatóság	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A budapesti kereskedelmi és iparkamara	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Az Izraelita Magyar Irodalmi Társaság	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A kolozsvári Egyetemi Kör	29	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A délmagyarországi Tört. Társulat	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A kolozsvári Zenetársaság	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Somogy vm. alispánja	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lika-Krbava vm. főispánja	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapest székesfőváros	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A Pesti Lloyd nyomda igazg.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smithsonian Institution	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Az „Erdélyi Múzeum“ szerk. iskolák és intézetek	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	119
Asztalos Jánosné	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Dr. Bálint Gábor	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dr. Bárány Gerő	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dr. Erdélyi Pál	21	22	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Dr. Erményi Lajos	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Átvitel	133	352	2	47	9	139	31	31	21	21	—	212

Az ajándékozó neve	Nyomtatvány		Folyóirat		Egyetemi nyomtatvány		Dissertatio		Vegyes nyomtatvány		Értesítő	
	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	drb.	mű	drb.
Áthozatal ...	133	352	2	47	9	139	31	31	21	21	212	
Dr. Esterházy Sándor	3	3										
Falconieri Fr.	1	1										
Gróf Forgách László és István	1	1										
Dr. Gyalui Farkas	2	2										
Dr. Gyárfás Elemér	1	1										
Dr. Jancsó György	-	-	2	17								
Janet Ch.	2	2										
Kelemen Lajos	1	1										
Dr. Konrádi Dániel	1	5										
Kovács István	2	2										
Kuszkó István	1	1										
Gróf Kuun Géza	106	150	18	456								
Gróf Kuun Gézáné	1	1										
Dr. Márki Sándor	1	1										
Merck E.	-	-		1								
Dr. Persián Kálmán	1	1										
Dr. Richter Aladár	2	2										
Schmidt K.	1	1										
Dr. Solymossy Sándor ...	1	1										
Dr. Szádeczky Lajos	1	1										
Tromsdorff H.	1	1										
Vajda Viktor	1	1										
Dr. Veress Endre	4	4										
Dr. Zolnai Gyula	2	2										
Ismeretlen	11	14										
Összesen ...	281	551	22	521	9	139	31	31	21	21	212	

Azaz : 364 mű, 1475 darab.

33. FÜGGELÉK.

A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem és az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárának használata az 1906/7. iskolai évben.

H ó n a p	Házi használatra kivett művek		Az olvasóteremben használt művek	
	mű	darab	mű	darab
Szeptember	540	660	2116	2414
Október	1108	1200	4105	4616
November	889	1018	3935	4396
Deczember	763	854	2500	2721
Januárius	680	745	2760	3392
Februárius	902	1240	3528	4173
Márczius	810	967	3692	4682
Április	820	1002	2394	2682
Május	545	722	1501	1689
Junius	396	470	788	962
Összesen	7453	8878	27319	31727

34. FÜGGELEK.

Kimutatás a kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetem könyvtárának 1906/7. isk. évi javadalmairól.

	Korona	fillér
I. rendes évi javadalmak :		
A könyvtári átalány 1906. II. fele és 1907. I. fele	20000	--
Egyetemi quaestortól 1906. II. fele	6808	50
Egyetemi quaestortól 1907. I. fele	1742	50
II. Rendkívüli javadalom :		
Miniszteriumtól számlatartozások fedezésére	4834	88
III. Átmenő kiadásokra :		
Az átköltözési költségek I. részlete	12000	--
A raktárhelyiség bérlete 1906 július 1— 1907. június 30.	1100	--
IV. Beruházásra :		
Írógép	600	--
Írógépasztal	65	--
Bélyegzőtartó szekrény	260	--
Összesen	47410	88

35. FÜGGELÉK.

A kolozsvári Magyar Királyi Ferencz-József Tud.-egyetem 1906/7. tanév I. félévében teljesített testgyakorlati oktatás eredményei:

Az egyetemi torna- és vivóteremben heti 9 órán át felváltva a kezdők (3 csapatban 62 egyén); haladók heti 9 órában (2 csapatban 31 egyén); képzett vagy versenyzők heti 15 órában (1 csapatban 21 egyén csoportjai tornázásban és vívásban működtek. Magánjellegű torna órákban (többször változás alatt állott) átlag heti 21 órában (2 csapatban 46 egyén); a tanár urak heti 6 órájában — csapat — egyén) nyert kiképzést.

Összesen heti 60 órában tornázott és vívott 160 egyén. A kard-, tör és ökölvívásban, a katonai rendgyakorlatokban, szabad- és fűzergyakorlatokban, szertornázásban és a birkózás különböző nemeiben iskolaszerű oktatás adott és pedig a kardvívásban heti 27 órában a Keresztessy magyar V., az olasz iskolában a Radaelli, Girolamo- és Masiello G. a vívó vívásban heti 18 órában felváltva francia és olasz V. (Lioni- és Pádúai iskola); az *ökölvívás* pedig angol és hollandi rendszerben (Oxfordi és Leawardeni iskola) heti 3 órán át gyakoroltatott. — A vivóteremben összesen beleszámítva az egyetemi tanár urak heti 6 óráját is, hetenként 54 vívó óra tartatott. A tornateremben A) csoportban 2 csapat; B) csoportban 3 csapat; C) csoportban 1 csapat; összesen 71 egyén heti 9 órában rendszeresen tornázott (Spies—Eisele—Jahn rendszerben). Az előtornászok, csapatvezetők, a tornatanítói és vivómesteri pályára készülők oktatására a torna és vívás tanítás elméletéből, torna és vívás történetből — rendszertanból és vezényléstanból heti 2 óra tanítás volt, összesen hetenként 11 torna óra tartatott. Az ünnep- és vasárnapok, valamint az egyetemi szünnapokon gyalog és

kerékpár kirándulások, football- és nagymétafüleslabdajátékok tartattak. Összesen 11 labdajáték mérkőzés folyt le. Deczember és januárius hónapokban pedig a korcsolyázás is figyelemben részesült.

Szeptember havában 130 órán részt vett átlag 16 egyetemi hallgató, 5 egyetemen kívül álló.

Október havában 260 órán részt vett átlag 19 egyetemi hallgató, 7 egyetemen kívül álló.

November havában 225 órán részt vett átlag 16 egyetemi hallgató, 5 egyetemen kívül álló.

Deczember havában 145 órán részt vett átlag 21 egyetemi hallgató, 10 egyetemen kívül álló.

Az I. félévben összesen 760 órán részt vett átlag 18 egyetemi hallgató, 6·75 egyetemen kívül álló.

Legtöbb tornász volt november hó 24.-én (27-en), legkevesebb pedig deczember hó 15.-én (13-an). Legtöbb vívó volt november hó 15.-én (36-on), legkevesebb november hó 5.-én (8-an). A kolozsvári m. kir. Ferencz József tud. egyetem testgyakorlati óráin részt vett egyetemi hallgatóknak 12·5 erőpont, az egyetemen kívül állók 6·3 erőpont, átlagos erőemelkedése volt. — Szeptember és október hónapokban összesen 10 kirándulást rendeztünk 4 kerékpáron 6 gyalog. — A társas gyalog kirándulások és a turistika (hegymászás) és a mezei futó versenyek e félévben fejlődésnek indultak. Az előre megállapított tervszerinti gyalog kirándulásban részt vett 42 átlag, 14 egy-egy kirándulásban. Megtettek összesen 495 km. utat, átlag óránként 7·5 kilométert, egy-egy kiránduló. — Az egyetemi hallgatók a kerékpározás terén is buzgólkodtak. Kedvező időjárás alkalmával 40—120 km. kerékpáros kirándulásokra hetenként többször is kivonultak. Az előre tervezett *kerékpár kiránduláson* 1890 km. utat tettek meg, átlag óránként 19·3 km. sebességgel. A kezdő kerékpárosok rendszeres oktatásban részesültek, 31 egyetemi hallgató sajátította el a kerékpározást. Kiemeljük, hogy a tornaórák vezetésében: László Gyula és Varga Sándor; a vivóórák vezetésében dr. Gerentsér L. Deák G.; a football csapatok vezetésében: László Gyula torna tanár, a kerékpár kirándulások vezetésében Veress Jenő, Papp Zoltán; a gyalog kirándulások vezetésében: Szabó Géza, és Antal István J. segédkeztek s kitüntették magukat. — A torna órákat 90, a vívó órákat 147; a football játékokat több ezer, a kerékpár kiindulásokat 17; a gyalog kirándulásokat 9

vendég látogatta. A „Kolozsvári magy. kir. Ferencz József tud.-egyetem“ testgyakorlati óráin az 1906/7 tanév I. félévben I. egyetemi hallgató átlagos életkora 20·8 év; átlagos magassága 165 cm.; átlagos magassági növekedés 1·11 cm.; átlagos testsúlygyarapodás 2·3 kgr.; átlagos mellbőség nagyobbodás 2·5 cm.; átlagos tüdőterefogat nagyobbodás 145 köb cm.; átlagos jobb kéz csukló vastagodás 2·2 mm.; átlagos balkéz csukló vastagodás 2·3 mm. Az átlagos testgyakorlati erőfelvételek a következők: A kar feszítő izmainak erőegysége a félév elején legkisebb 3, legnagyobb 29, átlagos 16; a félév végén legkisebb 7, legnagyobb 34; átlagos 20·5; a kar hajlító izmainak erőegysége a félév elején legkisebb 7·6, legnagyobb 61·3, átlagos 37·25; a láb izmainak erőegysége a félév elején legkisebb 9·4, a legnagyobb 61·7, átlagos 35·55; a félév végén legkisebb 16·8, a legnagyobb 61·3, átlagos 39·05, a testi erőpontok összege a félév elején legkisebb 10·4, legnagyobb 135·9, átlagos 73·15; a félév végén 29·7, a legnagyobb 131·6, átlagos 80·65. Egy év átlagos gyarapodása 12·5. Az erőméréseknél a felhúzódás magas nyújtón, 2 erőpontot, a feltolódás a magas korláton szintén két erőpontot számít. Minden sarkazás 1 erőpontot számít. A sarkazás több nem lehet, mint a felhúzódás és feltolódás erőpontjainak összege. A Kolozsvári Egyetemi Athletikai Club tagjai heti 2 órában rendszeresen tornáztak és vívtak az egyetemi torna-vívóteremben, átlag 13-an 17·3 egy-egy órában.

Kelt Kolozsvárott, 1907. év januárius hó 15.-én.

Kiváló tisztelettel:

Nagybudafalvi Vermes Lajos,
egyetemi tornatanár és vívómester.

A kolozsvári m. kir. Ferencz József Tud.-egyetem
testgyakorlati óráin részt vett egyetemi hallgatók
dynamometrikai és antropometrikai eredményei az
1906/7 tanév I. félévében.

A megvizsgált egyetemi hallgatók közül a tornászoknál 35·7%; vívóknál 18·2%; a kerékpárosoknál 23·5%; a football játszóknaál 20·2% a jobb kar erősebb volt mint a bal. — A tornászoknál 44·8%; a vívóknál 11·9%; a kerékpárnsoknál 61·6%; a football játékosoknál 32·7% mindkét kar egyenlő erősnek látszott. — A tornászoknál 19·5%; a vívóknál 29·9%; a kerékpárosoknál 14·9%; a football játszóknaál 47·1% a balkart találtam erősebbnek. — A két kar hosszúságánál a kísérletek azt eredményezték, hogy túlnyomó résznél hosszabb a jobb kar a balnál, valamint, hogy többnyire hosszabb a bal láb (helyesebben a bal alsó végtag) a jobbnál. — Az eredmény az, hogy a tornászoknál 13·9%; a vívóknál 59·4%; a kerékpárosoknál 16·7%; a football játékosoknál 47·6% a jobb kar hosszabb a balnál, a bal láb hosszabb a jobbnál. A tornászoknál 10·2%; a vívóknál 16·7%; a kerékpárosoknál 10·9%; a football játékosoknál 15·4% a megfordított viszony mutatkozott, vagyis a balkar meg a jobb alsó végtag volt hosszabb 2 egyennél, melyeknél a jobb oldali végtagok voltak hosszabbak a baloldaliaknál, de mutatkoztak egyéb rendellenességek is. A jobb és balkarnak, úgyszintén a jobb és bal alsó végtagnak tökéletesen egyenlő hosszúságát egyetlen egy esetben sem konstatálhattam. Betegségekről, párbajmegsebesülésekről és több elmaradási okokról jegyzeteket nem vezettem.

Táblás kimutatás a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tud.-egyetem testgyakorlati óráin részt vett e. h. létszámáról az 1906.7. tanév I. felében.

Tanszak	Szám	Testgyakorlatnemei										Születésükre nézve				
		Tornázás	Magyar kard- vívás	Olasz kardvívás	Törvívás	Ökölvívás	Birkózás	Súlyemelés	Gyaloglás	Futások	Labdajátékok	Kerékpározás	Magyarorsz.	Monarchia több országai	Külföldi	Összesen
Jog- és államtudományi kar ..	121															
Orvostudományi kar.....	15															
Bölcsészeti kar	9	81	103	61 tanítvány, 1340 lecke.	59	13	17	35	51	29	35	32	154	6	—	160
Math.-term.-tudományi kar ...	7															
Gyógyszerészek.....	8															
Összesen:	160	81	103	61	59	13	17	35	51	29	35	32	154	6	—	160

A Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József Tud.-egyetem 1906/7. tanév II. félévben teljesített testgyakorlati oktatás eredményei.

Az egyetemi torna- és vívóteremben heti 9 órán át felváltva a kezdők (4 csapatban 49 egyén); haladók heti 9 órában (3 csapatban 39 egyén); képzett vagy versenyzők heti 15 órában (2 csapatban 21 egyén); az *A) B) C)* csoportban tornázott (7 csapatban 82 egyén), heti 9 órán át működtek. Magánjellegű tanórákban (többször változás alatt állott), heti 12 órában (2 csapatban 45 egyén); a tanár urak heti 6 órájában (— csapat — egyén) nyert kiképzést.

Összesen heti 60 órában tornázott és vívott 236 egyén. A kard-, tör és az ökölvívásban a katonai rend tornászati rend, szabad és fűzér gyakorlatokban, szertornázásban és a birkozás különböző nemeiben iskolaszerű oktatás adott és pedig a kardvívásban heti 27 órában a Keresztessy magyar rendszer V., az olasz magas iskolában a Radaelli-, Girolamo- és Masiello G.; a vívóvívásban heti 18 órában felváltva a francia- és olasz- (Lyoni- és Pádúai iskola); az ökölvívás pedig angol és hollandi rendszerben (Oxfordi és Leawardeni iskola) heti 3 órán át gyakoroltatott. A vívó teremben összesen, beleszámítva az egyetemi tanár urak heti 6 óráját is, hetenként 54 vívó óra tartatott. A tornateremben *A) B) C)* csoportok 9 csapatban 118 egyén, rendszeresen tornázott (Spies—Eisele—Jahn rendszerben). Az előtornászok, csapatvezetők, a tornatanítói és vívómesteri pályára készülők oktatására, a torna és vívás tanítás elméletéből, torna és vívás történetéből — rendszertanból és vezénylestanból heti 2 óra tanítás volt, összesen hetenként 11 torna óra tartatott. Az ünnep- és vasárnapok, valamint az egyetemi szünnapokon gyalog- és kerékpár kirándulások, football- és nagyméta-

füleslabdajátékok és „Turul“ játék tartattak. Összesen 14 labdajáték mérkőzés folyt le. Februárius és márczius hónapokban pedig a korcsolyázás is figyelemben részesült.

Februárius havában 227 órán részt vett átlag 24 egyetemi hallgató, 9 egyetemen kívül álló.

Márczius havában 256 órán részt vett átlag 22 egyetemi hallgató, 11 egyetemen kívül álló.

Április havában 140 órán részt vett átlag 23 egyetemi hallgató, 8 egyetemen kívül álló.

Május havában 219 órán részt vett átlag 22 egyetemi hallgató, 9 egyetemen kívül álló.

Junius havában 110 órán részt vett átlag 17 egyetemi hallgató, 5 egyetemen kívül álló.

A II. félévben összesen 952 órán részt vett átlag 21·36 egyetemi hallgató, 8·4 egyetemen kívül álló.

Legtöbb tornász volt februárius hó 9.-én (41-en), legkevesebb pedig márczius hó 16.-án (11-en). Legtöbb vívó volt februárius hó 18.-án (43-an), legkevesebb május hó 24.-én (9-en). A kolozsvári magyar kir. Ferencz József Tudományegyetem testgyakorlati óráin részt vett egyetemi hallgatóknak 13·1 erőpont, az egyetemen kívül állók 4·9 erőpont átlagos erőemelkedése volt. Április május és junius hónapokban összesen 12 kirándulást rendeztünk 8 kerékpáron, 4 gyalog. A társas gyalog kirándulások és a turistika (hegymászás) és a mezei futó versenyek e félévben hanyatlásnak indultak. Az előre megállapított tervszerinti gyalog kirándulásban részt vett 52, átlag 11 egy-egy kirándulásban. Megtettek összesen 1230 km. utat, átlag óránként 6·3 kilométert, egy-egy kiránduló. Az egyetemi hallgatók a kerékpározás terén is buzgólkodtak. Kedvező időjárás alkalmával 25—120 km. kerékpáros kirándulásokra hetenként többször is kivonultak. Az előre tervezett kerékpár kirándulásokon 1740 km. utat tettek meg, átlag óránként 17·5 km. sebességgel. — A kezdő kerékpárosok rendszeres oktatásban részesültek, 12 egyetemi hallgató sajátította el a kerékpározást. Kiemeljük, hogy a tornaórák vezetésében: Varga Sándor és László Gyula; a vívóórák vezetésében: dr. Gerentsér L. és Deák Gábor, a football csapatok vezetésében: Faludi Árpád és László Gy.; a kerékpár kirándulások vezetésében: Veress Jenő és Kiss Ferencz; a gyalog kirándulások vezetésében Szabó Antal, Vukovich Sebő segédkeztek s kitüntették magukat. A tornaórákat 22; a vívó órákat 31; a football játékokat több

ezer, a kerékpár kirándulásokat 13; a gyalogkirándulásokat 12 vendég látogatta. A kolozsvári Magy. Kir. Ferencz József Tudomány-egyet. testgyakorlati óráin az 1906/7. tanév II. félévében 100 egyetemi hallgató átlagos életkora 20·3 év; átlagos magassága 161·9 cm., átlagos magassági növekedése 1·9 cm.; átlagos testsúlygyarapodás 2·1 kgr.; átlagos mellbőség nagyobbodás 2·1 cm.; átlagos tüdőterfogat fejlődés 89·7 köb cm.; átlagos jobbkez csukló vastagodás 1·8 mm., átlagos balkéz csukló vastagodás 1·3 mm. volt. Az átlagos testgyakorlati erőfelvételek a következők: a kar feszítő izmainak erőegysége a félév elején legkisebb 5·7; legnagyobb 35·9, az átlagos 20·8; a félév végén legkisebb 9·1, legnagyobb 37·3, átlagos 23·2. A kar hajlító izmainak erőegysége a félév elején legkisebb 10·2, legnagyobb 51·3, átlagos 30·75; a félév végén legkisebb 10·5; legnagyobb 52·3, átlagos 31·4. A láb átlagos 34·7; a félév végén legkisebb 12·3, a legnagyobb 61·8; átlagos 37·15. A testi erőpontok összege a félév elején legkisebb 12·4; legnagyobb 121·9, átlagos 67·15; a félév végén legkisebb 30·6 legnagyobb 131·4, átlagos 81. Évi átlagos gyarapodás 13·1. A Kolozsvári egyetem Athletikai Club tagjai heti 12 órában rendszeresen tornáztak és vívtak az egyetemi torna-vívó teremben; átlag 19 egy-egy tanórán. Meg kell említenem, hogy dr. Gerentsér László vívómester magántanítványaival május havában igen sikerült tanév záró vívó akadémiát rendezett az egyetemi vívóteremben; az egyetemi vívó intézet tagjai résztvettek 1907 márcz. 23.-án br. Chappon Samu vívómester akadémiáján Szászvároson. Deák Gábor vívóbajnok címet nyert.

Kelt Kolozsvárott, 1907. év július hó 15.-én.

Kiváló tisztelettel:

Nagybudafalvi Vermes Lajos,
egyetemi tornatanár és vívómester.

A Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József Tud.-egy. testgyakorlati óráin részt vett egyetemi hallgatók dynamometrikai és antropometrikai eredményei az 1906/7. tanév II. félévében.

A megvizsgált egyetemi hallgatók közül a tornászoknál 39·4% ; a vívóknál 59·7% ; a kerékpárosoknál 27·5% ; a football játszóknaál 19·3% a jobb kar erősebb volt mint a bal. A tornászoknál 51·6% ; a vívóknál 17·3% ; a kerékpárosoknál 69·4% , a football játékosoknál 36·1% mindkét kar egyenlő erősnek látszott. A tornászoknál 9% ; a vívóknál 33% ; a kerékpárosoknál 8·1% ; a football játszóknaál 44·6% a bal kart találtam erősebbnek. A két kar hosszúságánál a kísérletek azt eredményezték, hogy túlnyomó résznél hosszabb a jobb kar a balnál, valamint, hogy többnyire hosszabb a bal láb (helyesebben a bal alsó végtag) a jobbnál. Az eredmény az, hogy a tornászoknál 21·3% ; a vívóknál 61·7% ; a kerékpárosoknál 22·4% ; a football játékosoknál 40·9% a jobb kar hosszabb a balnál, a bal láb hosszabb a jobbnál. A tornászoknál 11·9% ; a vívóknál 13·1% ; a kerékpárosoknál 19·7% ; a football játékosoknál 21·8% a megfordított viszony mutatkozott, vagyis a balkar meg a jobb alsó végtag volt hosszabb 2 egyénél, melyeknél a jobb oldali végtagok voltak hosszabbak a baloldaliaknál, de mutatkoztak egyéb rendellenességek is. A jobb és balkarnak, úgyszintén a jobb és bal alsó végtagnak tökéletesen egyenlő hosszúságát egyetlen egy esetben sem konstatálhattam. Betegségekről, párbajmegsebesülésekről és több elmaradási okokról jegyzeteket nem vezettem.

Táblás kimutatás a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tud.-egyetem testgyakorlati óráin részt vett e. h. létszámáról az 1906/7. tanév II. felében.

Tanszak	Szám	Testgyakorlatnemek										Születésükre nézve				
		Tornázás	Magyar kardvívás	Olasz kardvívás	Törvívás	Ökölvívás	Birkózás	Súlyemelés	Gyaloglás	Futások	Labdajátékok	Kerékpározás	Magyarországi	Monarchia többi országai	Külföldi	Összesen
Jog- és államtud. kar	201															
Orvostudományi kar	9															
Bölcsészeti kar	16	123	91	52 tanítvány, 749 lecke	59	18	23	41	59	17	58	19	229	7	—	236
Math.-term.-tud. kar	9															
Gyógyszerészek	1															
Összesen	236	123	91	52	59	18	23	41	59	17	58	19	229	7	—	236

36. FÜGGELÉK.

Az Egyetemi Diákasztal felügyelő bizottságának jelentése az 1906/7. iskolai évről.

TEKINTETES EGYETEMI TANÁCS!

Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy a vezetésünkre bízott intézmény jövőjére nézve igen jelentősnek ígérkező s meggyőződésünk szerint azt szilárdan biztosító eseményről tehetünk jelentést. Ez a nagyfotosságú esemény az, hogy — ha közbe nem jön valami váratlan akadály — már ebben az évben hozzákezdhetünk a Diákasztal végleges helyiségeinek építéséhez. Mennyire fontos és elodázhatatlanul szükséges ez az építkezés, semmi sem bizonyítja jobban, mint I. számú mellékletünk, mely az Egyetemi Diákasztalnál étkezők számát tünteti föl. Kitészik ebből, hogy mindössze 3 hétig és pedig a II. félév első hetében, mikor az előadások még meg nem kezdődtek, továbbá a húsvéti és pünkösdi vakációk hetében voltunk abban a helyzetben, hogy az étkezőket egyszerre befogadni képes helyiségekkel rendelkezünk. Ezzel szemben az iskolai év másik 29 hetében csak úgy voltunk képesek megfelelni elvállalt kötelezettségünknek, hogy a később érkezők kissé várakoztak, míg hely ürült a számukra. Csak természetes, hogy ez nem ment mindig a legsimábban, ha meggondoljuk, hogy étkező termeink legfennebb 150 embert képesek egyszerre befogadni, az étkezők száma pedig kevés kivétellel meghaladta a 200-at, sőt a 250-et is elérte. Ezeknek kiszolgáltattunk 42.637 adag ebédet és 36.481 adag vacsorát, vagyis ugyanannyi étkezési napon 2539, illetőleg 1376 adaggal többet, mint az előző iskolai évben. Az ifjúság tehát állandóan emel-

kedő számmal veszi igénybe a Diákasztalt s ennek a számnak még rohamosabb emelkedése várható arra az esetre, ha megfelelő helyiségek állanak rendelkezésünkre.

A résztvevők számának emelkedésével és minden esetre anyagi erőnk határai között emelnünk kellett a segélyesek számát is. Ilyen módon ingyenes étkezésben részesült állandóan 6 ember, féldíjas volt állandóan 24 ember, 6 korona segélydíjat élvezett 24 ember. A Peielleféle alapítványból 8 egész ingyenes ebédkedvezményt adományozott az egyetemi Tanács.

A felügyeletet ebben az évben is az egész ingyenes és féldíjas kedvezményt élvezők gyakorolták olyan módon, hogy az egész ingyenes kedvezményt élvezők hetenként legfeljebb 2 ebédnél és ugyanannyi vacsoránál, a féldíjasok 1 ebédnél és 1 vacsoránál teljesítettek felügyeletet, mindig tekintetbe véve, hogy a kötelességük és egyetemi előadásaik össze ne ütközzenek. Hangsúlyozni kívánom, hogy ez a felügyeleti kötelezettség korántsem áll arányban a nyújtott kedvezmény értékével és így az még mindig jelentős kedvezményszámba megy, melyért hallgatóink olyan számmal folyamodnak, hogy mindenki kérését teljesítenünk ma még lehetetlen. Mindamellet nem is olyan idealisan tökéletes ez az ellenőrzés, hogy minden tekintetben meg lehetnénk vele elégedve; azonban addig is, míg jobb módja kínálkozik, alkalmaznunk kell. Nagyobb visszaéléseknek sikerült vele elejét vennünk, illetőleg megtorolnunk. Kisebb szabálytalanságokat a felügyelő bizottság elnöke saját hatáskörében intézett el s csak egy ízben vált szükségessé a jog- és államtudományi kar dékánjának értesítése.

A Hölgybizottság tagjai ebben az évben is lankadatlan buzgalommal igyekeztek a Diákasztal érdekeinek szolgálásán s igen kedves kötelességet teljesítünk, mikor e helyen is hálás köszönetet mondunk tagjai mindenikének.

A 2—4. sz. mellékleték Diákasztalunk pénzforgalmáról adnak képet. A 2. sz. szerint évi összes bevételünk 42763 kor. 03 fill. volt; ezzel szemben kiadtunk összesen 39992 kor. 92 fillért, mutatkozik tehát 2770 kor. 11 fill. tiszta nyereség.

A 3. sz. mellékletből kivilágosodik, hogy gyűjtőtömbökből, külön adományokból, multságok jövedelmeiből, perselypénzből stb. 2717 kor. 06 fillér gyűlt be. A külön adományok közt ki kell emelnünk azt a 400 (négy száz)

korona adományt, melyet néhai HEGEDŰS SÁNDOR adományaként örököseitől kaptunk. A megboldogult már életében is több ízben gyarapította adományaival intézményünket s így csak a hálás kegyeletnek adóztunk, mikor arczképét a Diákasztal helyiségében örök emlékeztetőül kifüggesztettük. Emlékét mindig hálás kegyelettel fogjuk megőrizni.

Még 4. sz. mellékletünkre hívjuk föl a figyelmet, mely az 1907—8. tanévre szóló költségvetési tervezetünket mutatja s megkülönböztetett tisztelettel maradunk

Kolozsvár, 1907. július hó 25-én.

az Egyetemi Diákasztal felügyelő-bizottsága

Dr. Pósta Béla,
egyetemi ny. r. tanár, elnök.

1. sz. melléklet az Egyetemi Diákasztal Felügyelő-Bizottságának jelentéséhez.

Átnézet a kolozsvári Egyetemi Diákasztal havonkénti forgalmáról az 1906/7. isk. évben.

Hónap	Az étkezés tartama hét	A napi étkezők				A kiszolgált adagok		Megjegyzés
		leg-kisebb		leg-nagyobb				
		ebéd	vacs.	ebéd	vacs.	ebéd	vacsora	
Szeptember	3	151	117	177	160	3183	2906	Az étk. szept. 16. kezdődött. A hónapok mindig bezárolag a következő hónap 5-ig tartanak.
Október	4	181	159	221	197	6236	5547	
November	4	206	181	250	221	7066	6068	
Deczember	2	195	137	236	206	3104	2694	Az étk. 6-tól 20-ig tartatott.
Januárius	3	56	44	141	115	2470	1979	Az étk. 16-án kezdődött.
Februárius	4	188	166	228	180	5595	4887	
Márczius	4	107	86	227	185	5150	4315	
Április	4	123	104	189	154	5005	4041	
Május	4	93	83	200	170	4792	4044	Az étk. jun. 5-ig tartatott.
Összesen	32	56	44	250	221	42637	36481	Ezen kívül adagoként 1 K-val eladatott 144 adag ebéd.

Kolozsvár, 1907 július 15.-én.

Dr. Pósta Béla,

egyet. ny. r. tanár,
a f.-ü.-biz. elnöke.

2. sz. melléklet az Egyetemi Diákasztal Felügyelő-Bizottságának jelentéséhez.

Zárszámadás a kolozsvári Egyetemi Diákasztal részére 1906/7. tanévre vonatkozó bevételekről és kiadásokról.

B e v é t e l e k :

1. Állami segély	2000 K	— f.
2. Az alaptőke kamatai	1820	„ — „
3. Takarékpénztári betétek kamatai	80	„ — „
4. Az orvostud.-kari alapítvány kamatai	48	„ — „
5. A jogkari tanárok évi adománya	200	„ — „
6. A hallgatók által befiz. 1 kor. járulék	4547	„ — „
7. A Peille-alapítványosok élelm. díja	934	„ — „
8. Élelm.-díj czímen a hallgatóktól befolyt	31963	„ 45 „
9. Házbér a fogoly-utczai házért	630	„ — „
10. Hirdetési díjakból	62	„ 80 „
11. Élelmi cikkek, ételmaradékok és mos- lék eladásából	92	„ — „
12. Borárúk eladásából	281	„ 34 „
13. A zöldségekre adott előlegből vissza- térítve	104	„ 44 „
Összesen	42763 K	03 f.

K i a d á s o k :

1. Munkadíjakra	813 K	56 f.
2. Az alkalmazott személyzet fizetése	2757	„ — „
3. Beruházások és felszerelésekre	527	„ — „
4. Téli zöldség beszerzésére és nyári be- főzésre	2910	„ 38 „
5. Illeték, adó és bélyegre	346	„ 89 „
6. Házbér	2400	„ — „
7. Élelmezési díj visszatérítés és túlkiadás	187	„ 97 „
8. Sertés vásárlásra	1764	„ 04 „
9. Papirosárúk, nyomtatványok és leve- lezésekre	594	„ 12 „
10. Tejért	165	„ 90 „
11. Mészárosnak	18501	„ 01 „
Átvitel	30967 K	87 f.

	Áthozat . . .	30967 K 87 f.
12.	Péknek	3429 „ 17 „
13.	Fűszerekért	2269 „ 18 „
14.	Gazdasszonynak napi kiadásokra . . .	2287 „ 88 „
15.	Borárukért	238 „ 62 „
16.	Cselédápolásért a kórháznak	60 „ 20 „
17.	Pénztárnok fizetése	400 „ — „
18.	Jegyző fizetése	120 „ — „
19.	Szolgabér	80 „ — „
20.	Jutalomdíjak	140 „ — „
	Összesen . . .	<u>39992 K 92 f.</u>

M e r l e g :

I.	Összes bevétel	42763 K 03 f.
II.	Összes kiadás	<u>39992 „ 92 „</u>
III.	A bevételből levonva a kiadást, mutat- kozik maradvány	2770 K 11 f.
	A hallgatók segélyezésére fordított egész tanéven át	3828 K 65 f.

Orbók Ferencz

egyet. quaestor, mint pénztárnok.

3. sz. melléklet az Egyetemi Diákasztal Felügyelő-Bizottságának jelentéséhez.

Kimutatás

azokról az összegekről, melyek 1906 június 20.-tól 1907 június 20.-ig különböző címeken (külön adományok, mulatságok jövedelmei, perselypénzek stb.) a kolozsvári Egyetemi Diákasztal alaptőkéjéből a házi kezelésbe való vétel alkalmával beruházási célokra fordított 5000 K-nyi összeg pótlására gyűjtettek.

Folyó sz.	Megnevezés	Összeg	
		K	f
1	Gyűjtőtömb (dr. Schneller Istvánnétől, 13. sz.)	34	—
2	" (dr. Engel Gábornétől, 3. sz.) ...	35	—
3	Szállítók számlái után eső $\frac{1}{10}$ -levonásokból ...	770	12
4	Dr. Deák Albert adománya bátyja halálának évfordulója alkalmából	20	—
5	1906 december 3.-iki estély tiszta jövedelme dr. Rigler Gusztávtól	397	14
6	Dr. H. P. adománya	20	—
7	Mezőgazdasági Bank adománya	25	—
8	Két szarvasbőr eladásából befolyt	4	—
9	Márcz. 3.-iki estély tiszta jövedelme	500	80
10	Hegedűs Sándor hagyatékából	400	—
11	Kolozsvári Keresk. Bank adománya	20	—
12	Szászabányai Bank adománya	10	—
13	Beszerezett feleslegek eladásából	318	70
14	Külön eladott ebédekből	144	—
15	Perselypénz	18	30
Összesen		2717	06

Azaz: Kettőezerhétszáztizenhét korona 06 fillér.

Jegyzet. A december 3.-án és márcz. 3.-án rendezett estélyek alkalmával felülfizettek: gr. Bánffy Miklós 10 K, dr. Somló Bódog 10 K, Bodnár István tábornok 10 K, dr. Gidófalvy István 20 K, dr. Navratil Ákos 2 K, dr. Vajda Gyula 10 K. Tombolára ajándékozott: Péterfi Zsigmond mérnök egy olajfestményt, Braun Mihály hangszerkészítő egy hegedűt. Fogadják ezen az úton is a felügyelő-bizottság hálás köszönetét.

Dr. Pósta Béla,

egyet. ny. r. tanár,
a f.ü.-biz. elnöke.

4. sz. melléklet az Egyetemi Diákasztal Felügyelő-Bizottságának jelentéséhez.

Költségvetési előirányzat a kolozsvári Egyetemi Diákasztal részére 1907/8. tanévre.

B e v é t e l e k :

1. Állami segély	2000 K	— f.
2. Az alaptőke kamatai	1820	„ — „
3. Takarékpénztári betétek kamatai . . .	80	„ — „
4. Orvostudománykari alapítv. kamatai .	48	„ — „
5. A jogkari tanárok évi adománya . .	400	„ — „
6. A hallgatók által befiz. 1 kor. járulék	4500	„ — „
7. A Peielle-alapítványosok élelm. díja .	934	„ — „
8. Élelmezési díj a hallgatóktól	32000	„ — „
9. Moslák és ételmaradékokból	92	„ — „
10 Hirdetési díjakból	60	„ — „
Összesen	41934 K	— f.

K i a d á s o k :

1. Munkadíjakra	750 K	— f.
2. A személyzet fizetése és nyári élel- mezése	2800	„ — „
3. Beruházások és felszerelésekre . . .	500	„ — „
4. Téli zöldség beszerzése	2400	„ — „
5. Illeték, adó és bélyegekre	350	„ — „
6. Házbér	2400	„ — „
7. Élelmezési díj visszatérítés és túlkiadás	200	„ — „
8. Sertésvásárlásra	1800	„ — „
9. Papirosárúk, nyomtatványok és leve- lezésekre	600	„ — „
10. Tejért	200	„ — „
11. Mészárosnak húsért	19000	„ — „
12. Péknek kenyérért	3500	„ — „
13. Fűszerekért	2300	„ — „
14. Gazdasszonynak napi kiadás elszámol- lás kötelezettsége mellett	2300	„ — „
15. Borárukért	250	„ — „
Átvitel	39.350 K	— f.

	Áthozat . . .	39,350 K — f.
16.	Pénztárnok fizetése	400 „ — „
17.	Jegyző	120 „ — „
18.	Jutalmazásokra	140 „ — „
19.	Szolga bére	80 „ — „
20.	Előre nem látható kiadások	<u>1844 „ — „</u>
	Összesen . . .	41934 K — „

E g y e n l e g :

Bevételek	41934 K — f.
Kiadások	<u>41934 „ — „</u>
Pénztári maradvány	— K — f.

Orbók Ferencz
 egyet. quaestor, mint pénztárnok.

37. FÜGGELÉK.

A Kolozsvári Tud.-Egyetemi Kör jelentése az
1906/7. tanévi működéséről.

NAGYSÁGOS RECTOR ÚR!

Nagyságodnak hozzánk intézett átiratára való hivatkozással az Egyetemi Kör 1906/7. tanévi működéséről, az alábbiakban vagyok bátor megtenni tiszteletteljes jelentésemet.

1906. szeptember hó 23-án tartotta meg közgyűlését Egyetemi Körünk a azokásos új tisztikar választási programmal.

Az Egyetemi Kör választó tagjainak megtisztelő bizalma a 10 tagból álló tisztikar és 10 tagú választmány élére, mint elnököt engem volt szives állítani, aki a választmányban lemondások folytán bekövetkezett kisebb változások folytán átalakult tisztikarral az 1906/907. tanév végéig, és az ezután bekövetkezett szünetidőben is, a következő célok szemmel tartása mellett igyekeztem betölteni bizalmi állásomat.

Mint az ifjúsági élet évek óta szerény munkása, az Egyetemi Kör belszervezetében észlelt hiányok és bajok, a czállal merőben ellenkező helytelen irányok láttára meggyőződésemmé vált, hogy az Egyetemi Kör hivatását csak úgy töltheti be méltón, ha mint újjászervezett tényleg képes, a természet törvényei szerint a fejlődés folytán alkotmányosan szervesült egységes test gyanánt tömöríteni kebelében, Kolozsvár egyetemi polgárságát.

Ezzel a hitemmel indítottam meg választmányommal egyetértőleg az első mozgalmat ez idén az iránt, hogy az Egyetemi Kör általánosan kötelező tagságát, a Nagyságos egyetemi Tanács támogatása mellett elérjem.

Az ifjúság egyöntetű vezetésének céljából 1906. évi október havában megalakított ifjúsági elnök tanács az eszmét helyesnek találván, annak keresztülvitele érdekében az egyetem kebelében fennálló egyesületek útján, a leglátározottabb támogatás ígérét nyertem közös érdekű munkámhoz, amihez lelkesedéssel hozzá is fogtam.

Az egyetemi diákokthoz kérdésével kapcsolatban

nagys. dr. Apáthy István prozicziói alapján a közoktatásügyi kormánytól, egyetemünk nagyságos tanácsához érkezett rendelet azonban váratlanul végét szakította ez irányú munkálatainknak, amelyek tudvalevőleg bennfoglaltatnak az említett proziczióban s az ennek átdolgozása gyanánt jelenleg folyamatban levő tervezet egyik részében is.

A munkálat alatt álló tervezet, amely a diákokthoz és a mensa academica kérdésével kapcsolatban volna hivatva az Egyetemi Kör általános tagkötelezettségét megoldani, előre láthatólag oly huzamos időt fog igénybe venni, hogy annak megvalósulásáig is gondoskodnunk kellett módzatokról, amelyekkel az Egyetemi Kört az ifjúság részére könnyebben hozzáférhetővé tegyük.

Erre irányult az 1907. évi februárius 28-iki közgyűlésen benyújtott és egyhangulag el is fogadott határozati javaslatom, amely az alapszabálynak a tagsági díjakra vonatkozó intézkedését körvonalozandó, az egyetemen tandíjmentességet vagy tandíjkedvezményt élvező rendes egyetemi hallgatóknak, az Egyetemi Körben tagdíjmentességet, illetve tagdíjkedvezményt biztosít.

Az Egyetemi Körnek tagszám növelési kérdését, mint létérdeket, ha nem is a jelenben, de legalább is a jövőben biztosítva látva, az Egyetemi Kör hír szerint kétes anyagi helyzetének végleges rendezésére kellett fordítanunk teljes munkaerőnket.

Egyesületünk választmánya V-ik rendes ülésében foglalkozott e tárgygyal, elfogadván a pénztár ügykezelésre vonatkozólag benyújtott elnöki előterjesztést és mindazon módzatokat, amely szerint az Egyetemi Kör anyagi viszonyai rendeztessenek. Ezen a gyűlésen határozottat el, hogy az Egyetemi Kör minden irányú költekezése megszoritandó és tisztán csakis az adósságok rendezésére fordítandó.

Az új ügykezelési szabályok 1907. februárius 28-iki jksz. alatt iktatott közgyűlési határozat alapján életbe lépve, az Egyetemi Kör pénzkezelése visszamenőleg 1906. szeptember 23-áig, a határozat értelmében alakítottatott át.

Az új ügykezelésnek alapját képezvén az évi költségvetés, annak igazolására, hogy mennyire szemünk előtt tartottuk a kör érdekeit a pénzkezelés szempontjából is, a következőkben vagyok bátor arról kimutatásomat beterjeszteni a mai napig számítólag.

Bevételi tétel	Elő- irányozva		Befolyt		Kiadási tétel	Elő- irányozva		Kiadott	
	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Tagsági díjakból.....	726	—	829	—	Lapok előfizetésére.....	500	—	384	40
Játékdíjakból.....	700	—	943	56	Repr. költségekre.....	300	—	596	58
Évi államsegély.....	4000	—	4000	—	Évi házbérre.....	2100	—	2101	93
Múlt évi államsegély.....	69	08	69	08	Távbeszélő.....	120	—	110	—
Felügyelő tartozás.....	35	—	35	—	Vegyes kiadások, köri estély költségeivel együtt.....	1050	90	1335	09
Városi segély.....	400	—	400	—	Felügyelői fizetés.....	840	—	770	—
Köri estély bevétele.....	638	70	638	70	Egyetemi Lapok segélyére.....	520	—	520	—
* Vegyes bevétel.....	300	—	2176	14	Szaksztályoknak.....	100	—	30	—
Richter alap. kamatai.....	20	29	20	29	Törlesztésekre.....	900	—	2526	76
Összesen....	6889	07	9111	77	Összesen....	6430	90	8374	76

* A rendkívüli államsegély gyanánt befolyt 1500 korona ide vétetett.

Amint a mellékelt táblázat igazolja, a bevételnél többlet gyanát szerepel, az előirányzat és befolyt összeg között a 6889 k. 07 fillér és 9111 k. 77 fillér különbsége, ami megfelel 9111 k. 77 f.

6889 „ 07 „

2222 k. 70 fillérnek = 2222 k. 70 fill.

Ezzel szemben a kiadási előirányzat, és tényleges kiadás közötti különbség, illetve túlkiadás gyanánt

8374 k. 76 f.

6430 „ 90 „

1943 k. 86 f. szerepel 1943 k. 86 fill.

ami megtakarítás gyanánt 278 k. 84 fill. képez.

Az előirányzott bevétel és kiadás közötti megtakarítás gyanánt szerepel.

6889 k. 07 f.

6430 „ 90 „

458 k. 17 f. azaz 458 k. 17 fill.

A megtakarított végösszegek összesen 737 k. 01 fill. tesznek ki, amely összeg a mai napon következőleg van elhelyezve:

Az egyetemi gondnoki hivatalnál 695 k. 35 f.

Az Erdélyi Bankban 7 „ 50 „

A postatakarékpénztárban 2 „ 86 „

A postatakarékpénztárban 28 „ 28 „

Házi pénztárban 3 „ 02 „

737 k. 01 f. = 737 k. 01 fill.

Pénztárfőkönyvünk szerint az Egyetemi Kör pénzforgalma eddig következő volt az 1906/907. tanévben:

Bevétel 14.872 k. — fillér

Kiadás 14.868 „ 98 „

Készpénz 3 k. 02 fillér.

Az új ügykezelés szerint vezetett pénztár felülvizsgálására 1907. május 23-án, saját kérésünkre, az egyetemi quaestura a felülvizgálatot megejtette, s főkönyvünket a

hivatalos záradék szerint rendben találta, amit 1907. évi június hó 1-én 2054—906/907. sz. a. kelt rectori leirat is elismer.

Hogy mennyire szemünk előtt tartottuk mindenkor a kör anyagi érdekeit, annak beigazolására talán semmi sem hozható fel inkább, mint a törlesztések czimén kifizetett 2526 korona 76 fillér mikénti felhasználásának kimutatásával, és az adósságok év elei és jelenlegi összevetése.

A tartozás helye	Az 1906/7. évi tartozás		Eszközölt fizetés		Jelenlegi tartozás		Jegyzet
	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	
Az egyetemi tanácsnál	700	—	350	—	350	—	Ezen tartozás elengedése kilátásba helyezve.
A Corvin könyvkereskedő cégnél ..	1955	—	200	—	1755	—	
Váltótartozás az Erd. Banknál	300	—	300	—	—	—	
Stief áruháznál ..	263	76	263	76	—	—	
Hancz könyvkötőnél	76	—	76	—	—	—	
Pállán biliárd készítőnél szerződésen.	752	—	752	—	—	—	
U. ott számlákon dákó jav. és asztal bevonás miatt	585	—	585	—	—	—	
Összesen	4631	76	2526	76	2105	—	

Abban, hogy adósságaink rendezésére ez évben ily nagy összeget fordíthattunk, nagyban közrehatott a közoktatásügyi kormánynak 1500 koronás rendkívüli segélye, abban pedig, hogy adósságainkból a még fennmaradt 2105 koronát rendezni nem tudtuk, nagyban hátráltattak más irányú lekötelezettségeink, s különösen az idei év folyamán tetemesen felszaporodott vegyes kiadások és számos házi és nemzeti ünnep, úgyszintén képviseltetések miatt megnövekedett reprezentationalis költségek. A fenti táblázat szerint ez idő szerint még fennálló 2105 korona tartozás, nem képezvén a körre nézve oly természetű adósságot, amely rövid idő alatt rendezendő, a kör anyagi helyzete teljesen rendezettnak tekinthető.

Jelentésem anyagi részével kapcsolatban említem

fel azt is, hogy nem lévén az Egyetemi Körnek eddig rendszeres leltára, a választmány és közgyűlés utólagos jóváhagyása mellett, szakértő emberekkel hivatalos leltárt készíttettem, amely hónapokat igénybe vevő munka eredménye képpen megállapított, hogy az Egyetemi Kör vagyona $\frac{1}{3}$ -ad árban becsülve 14.000 kor. értéket képvisel.

Ezek szerint az Egyetemi Kör berendezése vagyonnak tekintve az 1906/907. tanévben befolyt jövedelemmel együtt 14000 + 9111 k. 77 f. = 23111 k. 77 f. összvagyonunk volt, amelyből leszámítva 8374 „ 76 „ mint tiszta kiadást, marad 14737 k. 01 f. mint jelenlegi összvagyon.

A leltári munkálatokkal egyidejűleg készítette az Egyetemi Kör könyvtárosa az évek óta pótolhatatlan hiányt képező könyvtári katalógust és szabályzatokat a könyvtár kezelésére nézve, amelyek a választmányi gyűlésen felülvizsgálva, a közgyűléstől elfogadva 1907. február 28-án léptek életbe. A belső szervezeti munkálatok igen nagy részét képezte, az 1877. óta rendezetlenül álló irattár végleges rendeztetése is.

Választmányunk nem akarván hiányos munkálatnak vetni alá az irattárt, egy irattár rendezésében már jártas egyént bizott meg a munkálatokkal, aki csekély honorárium ellenében 1907. évi márczius hó 12-ikén adta át az újjonnan fölfektetett s 1877. évig visszamenőleg vezetett iktató könyvekkel kapcsolatban a teljesen rendezett irattárt.

A főtitkári hivatal kimutatása szerint az 1906/907. tanévben 320 fizetéses és 1 tagdíjmentes tagja volt az Egyetemi Körnek.

A tagok szórakoztatására 94 napi és heti folyóirat szolgált.

A kör ügyeinek intézésére 5 közgyűlés és 6 választmányi ülés tartatott.

A már említett választmányi és közgyűlési határozatokon kívül megemlítést érdemelnek még mint közérdekűek, az október 6-nak, november 1-ének, ngs. Márki Sándor dr. jubileumának, márczius 15-ikének, Rákóczi dicső fejedelmünk emlékének megünneplési módozataira vonatkozó, továbbá a kör estély rendezésére, az Egyetemi Körnek az országos diákkongresszuson való képviseltségére, úgyszintén a bordeuxi nemzetközi kongresszuson való kiküldetésekre vonatkozólag hozott határozatok.

Nem csekély jelentőséggel bírnak azon határozatok se, amely szerint az alapszabály 43. és 44. szakaszai-ban megállapított elnökválasztási rendszer megváltoztatása határozottatott el, úgyszintén a dísztagságra vonatkozólag hozott határozat, amely szerint az 1906/907. évben tiszteletbeli tagokká választottak: ngs. dr. Moldován Gergely e. i. Rector, dr. gróf Bánffy Miklós főispán, Márki Sándor dr. e. tanár urak.

Határozatok hozattak továbbá: az Egyetemi Ifjúság zászlójához való hozzájárulást illetőleg oly értelemben, hogy az Egyetemi Kör a zászlót készítő nőipariskolának, szerződésileg biztosít öt esztendőre 200—200, összesen 1000 koronát, feltéve, ha a zászlószentelési ünnepek a szükséges tőkét be nem hoznák; elhatározottatott a felügyelői állás államosítása iránti lépések megtétele, ezen határozatra május hó 11-én ér. 27031. sz. min. (rendelet) leirat azonban a határozattal kapcsolatban fölterjesztett kérést nem tartotta teljesíthetőnek.

Választmányi gyűlésen határozottatott el az elnöki szoba berendezése, az ennek előszobáját képező kisebb helyiségnek átalakítása, egy másod felügyelői állás szervezése, amely határozatok az — utóbbi kivételével — végre is hajtottak a közgyűléstől nyert jóváhagyás után.

Az 1906—907. évi működésünk utolsó lépése gyanánt tekinthető, az 1907. aug. hó 27-én rectori beleegyezéssel kötött szerződés, amely a gázvilágítás helyébe a Ganz-féle villanyos részvénytársaság útján, a villanyvilágítás beállítását eredményezte.

A szerződés értelmében az egyetem világítási költségeinek terhére fizetendő havi 80 korona részlet mellett két éven át kifizetett 1920 koronáért 410 gyertyafényt fog nyerni körünk s az államra nézve első két évben hozzávetőlegesen 60 korona, a harmadik esztendőben 528 korona megtakarítás lesz kimutatható az 1905/1906. és 1906/907. években kifizetett gázköltségekkel szemben.

Mindezen felül a harmadik esztendőben egyesületünk 468 korona értékű világító test tulajdonosává lévén, a leltári vagyon ezzel az összeggel fog szaporodni.

Ezekben voltam bátor Nagyságos Uram jelentésemet tisztelettel megtenni.

Kolozsvár, 1907. augusztus 28-án.

Lám Károly,
az „Egyetemi Kör“ elnöke.

38. FÜGGELÉK.

Jelentés a Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tud.-egyetemi Joghallgatók Segítő-Egyesületének 1906/7. tanévi működésére vonatkozó adatokról.

Az egyesület megalakult 1906. szeptember hó 29-én 73 rendes taggal. Az évközben beiratkozott tagokkal együtt a rendes tagok száma az év folyamán 78 volt.

Az egyesület tartott 5 rendes, 1 rendkívüli közgyűlést; 8 rendes és 1 rendkívüli választmányi gyűlést.

Az I-ső félévben tandíj segély címén a kérelmező tagok részére kiosztott 490 K.-t; II-ik félévben ugyan e célra 466 koronát.

Egész tanévi bevétel összege	1785 K. 21 f.
„ „ kiadás „	1764 K. 15 f.
Jelenlegi pénztári készlet	21 K. 06 f.

I. Vagyoni állás az 1906—7. tanévben:

Könyvekben	26.700 K. — f.
Tak.-pénztárban elhelyezve .	5.626 K. 88 f.
Kézi pénztári készlet . . .	21 K. 06 f.
Összesen	32.377 K. 94 f.

II. A könyvtár gyarapodott ajándék és vétel útján 88 művel 130 kötetben, 250 korona értékben.

A könyvtár állomány jelenlegi értéke 3515 korona 46 fillér.

Összegezés:

1. Pénztári vagyon	32.377 K. 94 f.
2. Könyvtári vagyon	3.515 K. 46 f.
Összes vagyon	35.893 K. 40. f.

Kolozsvárt, 1907. augusztus 15.

Raduly Ferencz,
e. i. v. elnök.

39. FÜGGELÉK.

**A Kolozsvári F. J. Tud.-Egyetem Orvostan-
hallgatók Segély- és Önképző-Egyesületének
1906/7. tanévi működése.**

MÉLTÓSÁGOS RECTOR ÚR!

A Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Orvostanhallgatók Segélyző és Önképző egyesülete, az 1906/7. tanévben összesen nyolcz közgyűlést, és tizenkét választmányi ülést tartott.

Ezen gyűléseken kiúttaltott kölcsönökre az első félévben háromszáztíz korona; segélyre egyszázötven korona.

Kölcsönökre és segélyre a második félévben pályázatot nem hirdethetett, mert az egyesület anyagi viszonyai annyira rendezetlenek voltak, hogy tulajdonképen készpénz aligvolt, amennyiben mind kölcsönökben feküdt s az azelőtti választmányok nem igen gondoltak arra, hogy azokat vissza is kellene fizetni. Ezen körülmény tette szükségessé úgy a pénztárnak, mint a könyvtárnak alapos revízióját, ami május havában megis történt. Ilyen módon sikerült néhány száz koronát visszatéríteni.

Egyesületünk az elmúlt tanévben két önképzőköri gyűlést tartott. Igen jól sikerült és tanulságos volt mindkettő.

Pályadíjat csak egy munka kapott, a kórboncztani. Szerzője Deák István. Összeg ötven korona.

Az egyesület vagyoni állása a következő:

Jelzálogkötvény	18000 K. — fill.
Magyar korona járadék	400 " — "
Markusovszky-alap	857 " 75 "
Géber-alap	1472 " 58 "
Genersich-alap	213 " 64 "
Erdélyi Bankban	693 " 30 "
Kézipénztárban	32 " — "

Összesen 20,669 K. 27 fill.

Az egyesület mozgalmat indított a félévi katonai szolgálatot teljesítő orvostan hallgatóknak jelvényileg való megkülönböztetésére, továbbá a maga részéről hozzájárult az egész országban megindult tüdővész elleni harcz sikerre jutásához.

Képviseletet magát Rákóczi fejedelem kassai temetésén és az egri diákkongresszuson.

A fentebbiekben van szerencsém egyesületünk múlt évi működéséről beszámolni.

Kolozsvárt, 1907 augusztus hó 25.-én.

Tisztelettel :

Acs Sándor

sz. i. titkár.

40. FÜGGELÉK.

**A Kolozsvári Középiskolai Tanárjelöltek
Segélyző Egyesületének működéséről az
1906/7. évről szóló jelentés.**

NAGYSÁGOS RECTOR ÚR!

A Középiskolai Tanárjelöltek Segélyző Egyesületéhez 2563—1906/7. e. t. sz. alatt intézett nagybecsű leiratára Egyesületünk 1906/7. tanévi működéséről a következőkben van szerencsénk beszámolni:

Az 1906/7. tanévvel Egyesületünk fennállásának 26.-ik esztendejébe lépett; az ez évi rendes tagoknak száma 186 volt. Az *alapító tagok* sorába 100—100 K. befizetéssel Kolozsvár sz. kir. város Törvényhatósága, dr. Vajda Gyula és dr. Szádeczky Lajos egyet. ny. r. tanár urak léptek be. *Pártoló tagok* voltak ebben az évben dr. Schilling Lajos egyet. ny. r. és dr. Imre Sándor egyet. m. tanár urak. *Tiszteletbeli tagok* száma is megszorodott egygyel, a mennyiben az egyesület megalakítása körül szerzett érdemeiért Göllner Károly dévai főreáliskolai igazgatót az Egyesület a dísztagok sorába igtatta.

A *tisztikar*, mely az 1906. évi szept. hó 22.-én tartott alakuló közgyűlésen választatott meg, a következő tagokból állott: elnök ifj. Léber Gyula; alelnök Jaklovszky Dénes, majd lemondásával Joó Győző; titkár Joó Győző, majd Józsa Antal; jegyző Boga Lajos; pénztáros Jancsó Béla; ellenőrök Józsa Antal és Zambó Aurél, majd Ágai László és Kohn Rezső; választmányi tagok: Böhm Dezső, Gál Zsigmond, Pethő Sándor, Beregi Ernő, György Dénes, Márton Izidor, Nagy Gyula, Festetics István, Szakáll Zsigmond és Schilling Gábor.

Az Egyesület hivatásának megfelelően *anyagi és szellemi támogatásban* részesítette azokat, a kik ezért az

Egyesülethez folyamodtak. Az Egyesületnek azonban még most sincsenek oly bőséges erőforrásai, hogy az előfordult összes esetekben segíthette volna a segélyért folyamodókat.

A lefolyt tanévben Egyesületünk 1261 K-át, azaz: Egezerkettőszázhatvanegy koronát osztott ki segélyképen 57 folyamodónak (átlagosan 22·12 K); az összes folyamodók közül segélyt nem kapott 21. Segélyezte az Egyesület tagjait az által is, hogy egyeseknek díjtalanul *nevelői állásokat* közvetített.

Az Egyesület tagjai többféle *kedvezményben* részesültek. A meglevő kedvezmények mellé sikerült a Nemzeti Színháznál és a Kolozsvári Zenetársaságnál 50%-os, a Berlitz-féle nyelviskolánál 30%-os kedvezményt kieszközölni.

A magy. tud. Akadémia ez évben is megadta kiadványai vásárlásánál a 80%-os árengedményt, melyet az Egyesület tagjai ez évben két ízben vettek igénybe 4089 K. 97 f. erejéig. A kir. magy. Természettudományi Társaság 70% árengedményt biztosított az Egyesületnek; a vásárolt könyvek értéke 361 K. 40 f-t tett ki.

Az összes kedvezményeket az Egyesület tagjai ez évben 251 esetben vették igénybe.

Nagy gondot fordítottunk ez évben a tagok *szellemi segélyezésére*.

A *könyvtár* újjászerveztetett; 77 nagyobb munkát (106 kötetben, ezek értéke 518 K. 40 f.) s 31 darab jegyzetet szereztünk be.

Továbbá a tagok rendelkezésére állottak a következő *lapok és folyóiratok*:

Ingyen példányok: Budapesti Szemle, Egyetemes Philologiai Közlöny, Magyar Nyelvőr, Erdélyi Múzeum, Középiszkolai Tanáregyesületi Közlöny, a kultuszminisztérium Hiv. Közlönye, Math. és Phisikai Lapok, Középiszkolai Math. Lapok, Egyetemi Lapok (több példányban).

Kedvezményes áron: Természettudományi Közlöny.

A könyvtár szervezésére és a beszerzendő könyvek megállapítására „*Könyvtár-Bizottság*”-ot alakítottunk.

A mi a szellemi segélyezés *további menetét* illeti, arra nézve az 1907 januárius 25.-én tartott választmányi ülés a következő határozatot hozta:

„I. Az Egyesület bizonyos időközökben nyilvános, tudományos jellegű, de népszerű *felolvasásokat* rendez.

II. A közvetlen szellemi segélyezés érdekében bizonyos *szakcsoportokat* állít fel, a melyek élére és vezetésére e szakok 3 legtehetségesebb hallgatóját a szaktanár ajánlatára felkéri.

III. Végül, a mennyiben ehhez az egyes szaktanárok beleegyezésüket adnák, az *előadási jegyzetek* kiadását az Egyesület saját anyagi felelősségére kezelésbe veszi s rajta lesz, hogy a tagoknak pontos időben megjelenő és megbízható jegyzetekkel szolgáltasson“.

Az 1907 februárius 17.-én tartott rendes közgyűlés a választmánynak eme határozatát mindhárom pontjában *elöben* helyeselte, de a jelenlegi viszonyokat tekintetbe véve az I. elejtésével, most csak a két utolsó pont megvalósítására törekszik.

Az Egyesület a folyó tanévben 5 rendes, 1 rendkívüli és 1 díszgyűlést tartott; a választmány pedig 8 rendes és 1 rendkívüli ülést tartott. A gyűléseken hozott és az év folyamán nagyrészt végrehajtott határozatok száma 85.

A hozott határozatok közül kiválnak azok, a melyek az egyes szakcsoportok felállítása által a tanárjelöltek fokozottabb szellemi segélyezésére (fentebb részleteztük), az Ügyrend pótlásával kapcsolatban a tisztviselők ügykörének felülvizsgálására, a számvizsgáló-bizottság felállítására, a pénzkezelés ellenőrzésére és a szolgálgy rendezésére vonatkoznak. (Az Ügyrend pótlására vonatkozó eme határozatokat jóváhagyta a Math. és Tem. tud. Kar 1907. febr. 23-án és a Bölcs., nyelv- és tört. tud. Kar 1907. márczius 19-én tartott ülésén.)

Az 1907. május 26-án tartott évrzáró közgyűlésen a pénztáros az Egyesület *pénztári forgalmáról* a következőkben számolt be:

Bevételek:

1. A kézi pénztárból . . .	132	kor. 42 fill.
2. Tagdíjából	366	" — "
3. Pártoló tagdíjából . .	20	" — "
4. Alapító díj kamata . .	17	" — "
5. Rendkívüli bevétel . . .	1123	" 48 "
6. Államsegély	1000	" — "
7. Kivétel a főalapról . .	1100	" — "

Összes bevétel . 3758 kor. 90 fill.

Kiadások:

1. Titkári átalány	20	kor.	—	fill.
2. Könyvtár gyarapítása	278	"	—	"
3. Segélyezésre	1261	"	—	"
4. Irodai költségek	45	"	52	"
5. Szolga fizetése	30	"	—	"
6. Betét a főalaphoz	1650	"	—	"
7. Rendkívüli kiadások	337	"	40	"

Összes kiadás . 3621 kor. 92 fill.

Az Egyesület pénztárába a következők juttattak *adományokat*:

Bölcsészeti kar	40	korona.
Mathematikai kar	40	"
Gróf Mikes Ármin	20	"
Szeged város	20	"
Csongrád város	20	"
Dr. Radnai Farkas püspök	20	"
Szentes város	10	"
Brassó város	6	"
Nagyváthy Ferencz	1	"

Összesen . 177 korona.

Az Egyesület vagyoni gyarapodása:

Készpénzben	1779	kor.	73	fill.
Könyvtár gyarapodása	373	"	60	"
Befizetetlen alaptőke	200	"	—	"
Tagdíj hátralék	388	"	—	"
Mult évi vagyon	16968	"	81	"

Jelenlegi vagyon . 19710 kor. 14 fill.

azaz Tizenkilenczezerhétszázötvenkorona 14 fillér.

Az ez évi vagyoni többlet 2741 korona 33 fillér; tehát daczára a nagyarányú segélyezéseknek és kiadásoknak, az Egyesület vagyona 16%-kal növekedett. Az 1906/7. évben úgy a pénztár forgalma, mint a vagyoni gyarapodás nagyság tekintetében az Egyesület eddigi történetében páratlanul áll.

Külön kell megemlékeznünk a *jubileumi ünnepségről*, melyet az Egyesület 25 éves fennállása emlékére rendeztünk 1906. december 1-én. E lélekemelő ünnepség valóban impozáns volt. A díszközgyűlésen, melyet az Egyetem aulájában tartottunk, jelen volt a Rector Mag-

nificus és az Egyetemi tanács több tagja; Szvacsina Géza polgármester és nagyszámú érdeklődő közönség; a Budapesti Bölcsészettanhallgatók Segély-Egyletének, valamint a helybeli ifjúsági egyesületek képviselői. Ifj. Léber Gyula elnöki megnyitó beszéde után dr. Moldován Gergely rector úr és dr. Schlesinger Lajos felügyelőkarri dekan úr intéztek buzdító beszédet a tanárjelöltekhez. Majd Németh Tibor a budapesti testvér-egyesület üdvözlését tolmácsolta. A jubileum emlékére az Egyesület történetét Jaklovszky Dénes állította össze nagy műgonddal. A jubileumi díszgyűlést táncszertély követte, mely úgy anyagilag (601 korona volt a tiszta jövedelem), mint erkölcsileg a legfényesebben sikerült. Becsületos munkássággal eltöltött negyedszázad után Egyesületünk létjogosultsága kétségbe nem vonható.

Ugyancsak az Egyesület kebeléből alakult az a bizottság, mely *dr. Márki Sándor professor úr 30 éves tanári jubileumát* rendezte s oly megható ünnepség keretében rötta le a hála adóját, mely ünnepség nemcsak a jubilans professor, hanem bizannyal mindnyájunk emlékezetében sokáig feledhetetlen marad.

II. Rákóczi Ferencz fejedelmünk és bujdosó társai hamvainak hazahozatala alkalmával az egyetemi ifjúság által rendezett ünnepségekben Egyesületünket illeti a kezdeményezés és a rendezés dicsőségéből az oroszlanrész. Ezen kívül Egyesületünk minden hazafias ünnepségből és mozgalomból bőven kivette a maga részét; általában véve vezérszerepet játszott az összes ifjúsági egyesületek között.

Hogy Egyesületünk a lefolyt évben ily fényes eredményeket tudott elérni, abban legnagyobb része volt az Egyesület lankadatlan ügybuzgalmu elnökének: *ifj. Léber Gyulának*.

Az Egyesület 1907 május 26.-án tartott záró közgyűlésen lezárva 1906/7. évi működését, a szünidei tisztikart a következő tagokból alakította meg: elnök Beregi Ernő, titkár Császár Károly, pénztáros Török Sándor, választmányi tagok: ifj. Léber Gyula és Böhm Dezső.

Az Egyesület 1906/7. tanévi működéséről szóló jelentésünket lezárva, vagyunk a Magnificus Rector Úrnak

Kolozsvárt, 1907 július 24.-én

alázatos szolgálai:

Beregi Ernő,
sz. i. elnök.

Császár Károly,
sz. i. titkár.

II.

BESZÉD,

melylyel

Farkas Gyula

bölcsészeti-doctor, a mennyiségtani természettan ny. r. tanára, a matematikai és természettudományi karnak 1889/90., 1892/3., 1893/4., 1896/7., 1897/8., 1898/9. és 1902/3. tanévekben volt dékánja, 1890/1., 1894/5., 1899/900., 1901/2. és 1903/4-ben volt prodékánja, a Kolozsvári Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem e. i. Rectora

AZ 1907/8. TANÉVET MEGNYITOTTA.

Hogy egyetemünk tekintetes tanácsának és tudománykarainak színe előtt, tudományra törekvő polgárságához valamikor erről a magas helyről szólhassak, soha sem reményeltem. Nem pedig kiváltképpen oly okból, amely szellemi létem legfőbb kútforrása. Tanszékeim tudományszakának fejlődése az, mivelhogy ama húsz évnyi idő alatt is, a melyet eddigelé egyetemünkön tölteni szerencsés voltam, akkora lépéseket tett előbbre az elméleti physika és annyifélet, hogy haladásának szakadatlan megfigyelése és az egyetemi oktatásba való beillesztése, nyomaiban az egyetemi előadásoknak ismételten szükségessé vált gyökeres átdolgozása, nem kis emberi erőnek is elég föladat lehetett, kivált hogy gyakorta az egészen kész új eredményeknek és útjaiknak kielégítő értelmezése s értékelése is hosszasan tanulmányozást követelt, közzétételük módjának a különösségei, vagy épen fogyatékoságai miatt.

Manap simábban foly tovább a fejlődés árja és most elmondom kissé, hogy milyszerű volt az az utolsó húsz év múlásában. Elmondom pedig nem csupán érdekessége okából vagy kedvem töltségéből, hanem azért is, hogy megragadva a hozzám

került alkalmat, föltünőbben szólaltassak meg egy komoly életkövetelményt, ugyanis a tovább tanulás követelményét, a mely az egyetemtól a végső határáig, már csak a tudományok fejlődése miatt is, minden lelkiismeretes pályafutás alapföltétele. Mindenki magával viszi annak a tudatát innen az egyetemről, aki csak meg tudta és meg akarta hallani az egyetem szavát. De a tapasztalás bizonyossága szerint még sem vert az még elég erős gyökeret az élet forgatagában.

Jelenleg pedig annyi már a tehetséges munkás minden tudományon, hogy a közönségesebb haladás időszakában is hamar számottevőt mulaszt az, aki félre tartja a tekintetét; hát még az oly káprázatos átalakulási folyamatok időszakában, a minők színtere a physikai jelenségek elmélete volt az utolsó két decenniumban, különösen az elektromosság és mágnesség mezején.

*

Ezelőtt húsz évvel, az elektromosság és mágnesség tanán még a távolba hatások hypothesise uralkodott, amely szerint egy testben bármikor egy másik testből származó elektromos és mágneses hatások mindig a két testnek a pillanatnyi hatásokkal egyidejű helyzetétől és épúgy a ható, mint a hatásviselő testnek a pillanatnyi hatásokkal egyidejű állapotától függenek. Ilyenek a *Coulomb*-féle tömegmozgató hatások, vagyis elektromos állapot tömegmozgató hatása elektromos állapot révén, s mágneses állapoté mágneses állapot révén; az *Ampère* és

Biot—Savart-féle tömegmozgató hatások, vagyis elektromos áramlás tömegmozgató hatása mágneses állapot révén és mágneses állapoté elektromos áramlás révén; az *Ampère*-féle tömegmozgató hatás, vagyis elektromos áramlásé elektromos áramlás révén; ilyenek az *Ohm* és *Lenz*-féle törvények alapján *F. Neumann*-tól formulázott áramindukáló hatások.

A mult száz év közepén már tetőpontjához közeledett a távolba hatások hypothesis *W. Weber* alaptörvényével, a melynek föladata az összes addigi elektromossági törvények egybefoglalása volt; de kifogásokat lehetett tenni ellene, s főkép ezért, mások, mint *Riemann*, *Clausius*, más alaptörvényeket állítottak fel. E törvények taglalása, különböző oldalairól való bírálata, elhúzódik egészen a legutóbbi húsz év elejéig. 1886-ban és 87-ben még *Wiedemann* annalisaiban *Budde* egy csomó kísérletet javasol annak az eldöntésére, hogy *Weber*, vagy *Riemann* vagy *Clausius* törvénye felel-e meg jobban a valóságnak.

Ezekre a kísérletekre azonban nem került a sor. Mászerű kísérletek hirtelen mindenkorra végét szakították az egész távolba hatási elméletnek és az addig inkább csak érdekesnek, mint értékesnek tartott *Faraday—Maxwell*-féle tanokat vetették fölszínre. *Maxwell* nagynevű elődének, *Faraday*-nak eszméit követve, azokat matematikai nyelven is megfogalmazva, egyben tovább fejlesztve s fényjelenségek értelmezésére is kiterjesztve, oly elektromágnesi elméletet alkotott, amelyet csak formálisan lehet távolba hatásokra alapítani, azaz pusztá mathe-

matikai külsőségek szerint, ámde physikai tartalma a távolba hatások tagadására vezet. Ez elmélet szerint az elektromos és mágneses hatások, a testekben és a testek közötti tért kitöltő súlytalan anyagban az ú. n. aetherben létesülő feszüléseknek és velük járó oldallagos nyomásoknak tulajdonítandók, s e feszüléseknek részecskéről részecskére véges sebességgel való átterjedésével az elektromos és mágneses hatások is véges sebességgel terjednek szerte szét a térben. Ha valahol elektromosság vagy mágnesség, vagy elektromos áramlás jön létre, annak a hatása tehát ez elmélet szerint nem jelentkezik azonnal a külső helyeken, hanem véges sebességgel jut köröskörül előre. Nem különben, bárhol lévő elektromos vagy mágneses állapot vagy elektromos áramlás semmiféle változása, valamint a helyváltozás sem azonnal mutatkozik, annak a hatásaiban a külső helyeken az elmélet szerint, hanem előrehaladás rendén véges sebességgel terjed tovább és jut el mindenfelé a hatások változása.

Ilyképen a *Faraday—Maxwell*-féle elméletben a távolba hatás hypothesisét, amely szerint a hatás eljutása a hatótól a hatásviselőhöz nem kerül időbe, közelbe hatás hypothesisise váltotta fel, illetőleg tér- és időbeli terjedés hypothesisise, amely szerint a hatás eljutása a hatótól a hatásviselőhöz időbe kerül, még pedig nem csupán a maga matematikai definitióinak a módjánál fogva, hanem a végetlen tér anyagi tartalmának tulajdonított feszülések rendén physikai jelentmény fölvételénél fogva is.

A *Faraday—Maxwell*-féle elmélet, részint ezen

előnye, részint a fényjelenségekkel való kapcsolata folytán sokkalta nagyobb vonzó képességet tartogatott, mint *Gauss*-nak később ismeretessé lett és *Riemann*-nak, *L. Lorenz*-nek, *Loschmidt*-nek, *K. Neumann*-nak, *Edlund*-nak, *Clausius*-nak későbbben kelt közelbe hatási elmélete, mégis, kivált Anglia területén kívül, aránylag csekély visszhangra talált. Ennek a legfőbb okai pedig abban vannak, hogy *Faraday*, aki nem volt avatott matematikus, eszméit matematikailag nem fogalmazta meg, és *Maxwell* azok matematikai megfogalmazásában és tovább képzésében oly utakat követett és fölfogásait oly rendszerben és módokon tette közzé, amelyek nem voltak alkalmasak méltó értékelés keltésére s félreértésekre is vezettek. A legelfogulatlanabb physikusok és matematikusok vallják, hogy különösebb fáradságukba került *Maxwell* nagy munkájának a tanulmányozása. Igen érdekes példákat lehetne erre felhozni. Akadtak olyanok is, mint *Helmholtz*, akik arra törekedtek, hogy a *Maxwell*-től kifejtett elméletet távolhatásokra vezessék vissza. A legtöbben teljesen tartózkodó állásba helyezkedtek. *Kirchhoff*, akkoriban a matematikai physika terén első német szaktudós, az 1885/6. tanévben a berlini egyetemen tartott előadásaiban épen csak érinti a *Faraday*—*Maxwell*-féle elméletet (a 14. előadás 8. cikkében) és csak rövid bepillantást tesz a fény elektromágnesi elméletébe (az utolsó, 17. előadás utolsó, 8. cikkében).

Hozzávetőlegesen ily fokon tartott az elektromosság és mágnesség elmélete, midőn *Maxwell* munkájának a megjelenése után huszonöt évvel *Hertz* bonni physikus oly kísérleteket végzett és tett közzé 1887-ben és 88-ban az elektromos áram-inductio körében, amelyek magyarázatát csak a *Faraday—Maxwell*-féle elméletből lehetett meríteni az addigi elméletek sorában. Kísérleteinek eredete ugyancsak ebből az elméletből fakadt, nevezetesen *Helmholtz*-nak egy arra vonatkozó föladványából, amelynek felerészét a berlini tudományos akadémia pályakérdésül tűzte ki. Szerencsés véletlen is közbe került, amihez hozzájárul, hogy a kísérleteket a levegőnek — s egyáltalán a gázoknak — egy akkor még nem ismert sajátsága tette lehetővé, amely abból áll, hogy elektromos szikrázás a gázok áramvezető képességét fokozza. *Hertz* az elektromos oscillatiók elmélete alapján egy inductorium sarkait oly alakú és méretű fémszerkezettel toldotta meg, hogy az inductorium igen szapora oscillatiót szolgáltatott, amelytől a *Faraday—Maxwell*-féle elmélet értelmében várni lehetett, hogy a környezetben, ú. m. a levegőben s más dielectricumokban a hatásoknak észlelésre alkalmas hullámzását eredményezik. Az észlelés eszköze egy kis darabján megszakított, négyszöges vagy körös drótgyűrű volt, amelyben az inductoriumi oscillatio ugyancsak elektromos oscillatiót keltett s ez a megszakítás kis útján elég jól látható szikrázással járt. Segítségével kiderítette *Hertz*, hogy az inductoriumi oscillatióból eredő indukáló hatás hullámozva véges sebességgel terjed szerte-

szét a levegőben és pedig közelítőleg a fénysebességgel s ugyanolyan elemi viselkedéseket állapított meg rajta, aminőket a fény, meg a sugárzó hő tanusít, nevezetesen az egyenes vonalú előrenyomulás, sarkitottság, visszaverődés, törés dolgában.

Hertz kísérleteit nyomban sokan mások is megismételték, majd különböző módosításokkal hajtották végre s utóbb eredményeit újakkal is gazdagították, első sorban *J. J. Thomson*, *Dragoumis*, *Zickermann*, *Lecher*, *Sarasin* és *de la Rive*. Mindezekből azon eredmény hárult az elméletre, hogy egyszerre ellenállhatatlanul nyomultak homloktérbe a *Faraday*—*Maxwell*-féle tanok és a fény elektromágnesi elmélete, amely utóbbi szerint a fény azoknak a feszüléseknek igen szapora ütemű periodusos változásai- ból áll, amelyek a testekben és a tiszta aetherben is, *Faraday* értelmében az elektromágnesi jelenségek rejtett tényezői, holott azelőtt másszerű rugalmasságot tulajdonítottak az aethernek, olyfélért, aminőt szilárd testek tanusítanak s ily rugalmasságtól föltételezett mozgási állapotaival magyarázták a fény és sugárzó hő jelenségeit.

Minden physikus és számos mathematicus is hévvel fordult most már e tanok felé és szánta rá magát azok beható tanulmányozására. Egyesek csakhamar tankönyvekbe is foglalták, ki-ki a maga átdolgozásából kialakult felfogási mód és alapvetés rendén. Így elsőkül *Poincaré*, *Boltzmann*, *Föppl*, *Drude*, *Gray*. Mások értekezésekben a theoria lehető egyszerűsítésére törekedtek.

Ehhez megjegyzendő, hogy *Maxwell* rendszere

éppenséggel nem mondható egységesnek. Mintaképe *Faraday*, a maga kísérleti kutatásait tárgyaló terjedelmes munkájában: „Experimental researches in electricity“-jében, ahol csak elméleti fejtegetésekbe bocsátkozik, mindenütt egységes egészbe kinálkozó felfogást tanúsít azokon a helyeken is, amelyeket *Maxwell* nem idéz és a mediumnak tulajdonított feszüléseket kifejezetten az idővel szerteszétterjedő állapotoknak is tekinti, nevezetesen munkája 1371-ik artikulusában. Hogy azonban a *Faraday* után darabokból összeillesztendő vázat szigorú matematikai eljárással egységes physikai alapon valóban meg lehet-e szerkeszteni, az előzetesen mégis kétséges lehetett. *Maxwell* az ő bámulatos messzelátása daczára sem járt el egységesen. Összefoglaló nagy munkájában, a „Treatise on Electricity and Magnetism“ első kötetében az elektrosztatikai tömegmozgató hatásokat, mint közegbeli feszülések hatásait, a régi elméletből, vagyis a távolba hatás elméletéből vezeti le. A második kötetben pedig a többi hatások előállítására végezt *Lagrange* parametrumos mechanikai egyenleteiből indul ki, amelyeket utóbb vonalas zárt áramokra alkalmaz s a reájuk vonatkozólag előkerült vonalas integrálokból ír ki azután szerinte általános kifejezéseket. Ily módon jut el az elektromos áramlások számára az inductió és a tömegmozgató hatások lokális matematikai kifejezéseikhez és az elektromágnesi tér egyenleteihez, mi mellett közbül a mágnességet pusztán matematikai hasonlat alapján iktatja be a rendszerbe (a 607. §-ban). Végezetül az így megállapított egyenletekből vezeti le a közeg-

beli feszüléseket az elektromágnesi hatások számára. Az alapvetés ily egyenetlen folyamatából jól áttekinthető egységes rendszert alkotni és azt sallangjaitól megtisztítani, elsőrangú föladat volt, amelyet *Heaviside* s nyomban utána igen előkelő formában *Hertz* oldott meg. *Hertz* 90-ben közzétett értekezésekben, különösen pedig 92-ben kiadott munkájában: „Untersuchungen über die Ausbreitung der elektrischen Kraft“. Úgy *Heaviside*, mint *Hertz*, egyszersmind az elmélet némely tartalmi fejlesztését is művelte, milyen pl. a mozgó testekre való kiterjesztésben valósult meg.

De más tekintetekben is szükséges volt a továbbfejlesztés. *Marwell* részint tudatosan, részint nem tudatosan, nagyon is távol maradt attól az általánosságtól, amelyet az elektromágnesi és optikai jelenségek összességének a fölölélése megkíván. Például munkájának 101-edik artikulusában „az elektromotorikus erőintenzitás“ és „az elektromos eltolódás“ összefüggését tudatosan szabja meg specialis módon. Az 596. artikulusban ellenben azt véli, hogy egy áramkörben indukált elektromotorikus erő kifejezéseiből a legáltalánosabb lokális kifejezéseket állítja elő s ez tévedés.

Nem lévén eléggé általános az elmélete a *Heaviside*-től és *Hertz*-től bővített alakjában sem, kivált nem az elektromágnesi fénytán kiépítésére, sokszerű általánosítást követelt. Ilyent követelt a *Hall*-féle jelenség, amely szerint az, hogy az elektromos áramlás vonalai miként irányulnak és rendezkednek a testekben, minden testre nézve sajátos módon függ

azoktól a mágneses hatásoktól is, amelyeknek alá van az vetve; ilyent követelt a fény absorptiója és dispersiója, amelyek elseje szerint a fény előrehaladtával folyvást veszít az intenzitásából a testekben, a testek minőségétől s állapotától és a fény színétől függő mértékben, másodika szerint pedig különböző színű fény különböző sebességgel halad a testekben, minden színű fény a színétől meg a testek minőségétől és állapotától függő sebességgel, aminek legföltünőbb következménye az, hogy a testek a különböző színek szerint különböző mértékben törik meg a fénysugarakat, mindenféle test a maga minőségével és állapotával meghatározott mértékben; ily általánosítást követeltek a magnetooptikai jelenségek, aminő az, hogy síkban sarkított fény sarkítási síkja mágnesi hatás alatt elcsavarodik a testekben, a fény színétől, a mágnesi hatástól s a testek minőségétől, és állapotától függő mértékben, meg aminő az, hogy egy mágnes fölületén visszavert fény sarkításának a geometriai jellege is más, mint a beeső fényé; általánosítást követelt az ú. n. természetes rotatorius sarkítás is, amely szerint bizonyos kristályok, sőt némely nem kristályos testek is elcsavarják a rajtuk áthaladó fény sarkítási síkját, a fény színétől, s a testek minőségétől és állapotától függő mértékben. Részleteik összeségében igen bonyolódott jelenségek mindezek.

Igen körültekintően is fogtak hozzá többen csakhamar az elmélet czélszerűnek mutatkozó általánosításaihoz, ú. m.: a *Hall*-féle jelenségért *Goldhammer*, és *Venske*, az absorptio és dispersioért

Kolácek, H. A. Lorentz, Goldhammer, Helmholtz, Ebert, Drude; a magnetooptikai jelenségekért *Potier, Basset, Goldhammer, Drude*, a természetes rotatorius sarkításért *Drude, Goldhammer, Voigt, Basset*. Később számosan mások is követték őket, így pl. a dispersiót illetően *Reiff, Ketteler, Antonelli, Larmor, Voigt, Planck*.

Egyáltalán nagy munkásság indult meg az új elmélet körül és aránylag rövid idő alatt az elektromosságnak és mágnességnek és a fénynek egészen új tudománya keletkezett; legalább egészen új annyiban, hogy a multból csak a kísérleti kutatás eredményei és a matematikai módszerek mentek át abba, de különben egészen új fölfogásokra alapított egészen új rendszer bontakozott ki. Ehhez járul, hogy az új elméleti tudománynak tárgyalásában újszerű matematikai nyelv is honosodott meg. Már mellékesen *Maxwell* is használt új matematikai nyelvet, a *Hamilton-féle* quaterniók alkalmazásával. *Heaviside* a vector-analysis függébb nyelvét formálva abból, mindig ezt használta már. Ennek a segedelmével áttekinthetőbben és fölfoghatóbban lehet kifejezni az elektromágnesség tanában előkerülő matematikai vonatkozások nagy sokaságát, egyszerűbb módon lehet kifejezni a matematikai következtetéseket, s könnyebben is lehet eljutni újabb matematikai következtetések gondolatához és ezáltal újabb fizikai ismeretek szerzéséhez, milyen pl. az elektromágnesi energia áramlásnak *Poynting-féle* theoremája. Máig igen általánossá is vált már a vector-analysis használata és aránylag kevesen mellőzik, ámbár nem épen cse-

kély gyakorlás szükséges, oly mérvű elsajátításhoz, amely az automatikus járatossághoz szükséges. Új geometriai szemlélődés is támadt, amely *Faraday* erővonalaihoz, illetőleg az elektromágnesi tér fogalmához fűződik.

Az elektromosság és mágnesség és a fény új elmélete körül hét-nyolcz évnyi idő alatt folyóiratokban, tudós társaságok értesítőiben, önállóan megjelent könyvekben terjedelmes és tartalmas irodalom keletkezett. Azonban nyomós akadályokba is ütközött ez az elmélet. Egy csomó nagyon egyszerű optikai jelenséget nem lehetett elfogadható módon illeszteni be annak a szerkezetébe. Ily egyszerű optikai jelenség a fény aberrációja, amely szerint egy reánk nézve mozgásban lévő fényforrást nem azon a helyen látunk, amelyet az épen valósággal elfoglal, hanem más helyen látjuk, amely az ő hozzánk viszonyított mozgásától függ. Ily egyszerű optikai jelenség a fény *Doppler*-féle színváltozása, amely szerint egy reánk nézve mozgásban lévő színes fényforrást általában nem a maga színében látunk, hanem más színben látjuk azt, amely az ő hozzánk viszonyított mozgásától függ. Ilyen egyszerű optikai jelenség a fény *correptió*ja, amely szerint a fény törése a törő közeg mozgásától is függ. Ilyen egyszerű optikai jelenség még sok más. Ezek nagy gondot okoztak az új elméletnek, mert szorosán bele tartozik ebbe az a föltevés, hogy az aethernek a testekben foglalt részei a testekkel együtt maguk is változtatják helyüket, s úgy változtatják, hogy minden test magával viszi az ő aethertartalmát. Ez

a föltevés pedig akadályozza ama fényjelenségek értelmezését.

*

Ez arra indította *H. A. Lorentz* hollandi physikust, hogy más alapokon dolgozzék ki terjedési elméletet, mint amelyeken a *Maxwell*-től földézett elmélet emelkedett, s megalkotta a ma általánosan ápolt elektronelméletet. Ez atomisztikus elmélet, a melyben a világaether az atomok belsejét is kitölti és amellet mint már *Fresnel* is gondolta, mindenütt szilárdul összefüggő közeg, még pedig egyetlen közege az elektromágnesi hatások terjedésének, úgy, hogy csakis az ő állapotváltozásával terjednek benne az elektromágnesi hatások szerte szét az atomok közti térben és az atomokon keresztül is; mindenféle elektromágnesi hatások pedig igen kicsiny testektől, az atomoknál is sokkal kisebbektől származnak, amelyek állandó és egyenlő elektromos töltéseket tartalmaznak. Ezeket az apró testeket nevezték el később elektronoknak. A theoria szerint az aether az elektronok belsejét is kitölti, de úgy az elektronok, mint az összes atomok egészen szabadon mozoghatnak az aetherben, amelynek törzséhez viszonyított mozgásuk abszolút mozgásnak minősíthető. Az elektronok különböző elhelyezkedéseiből és mozgásaiból fejtendő ki az összes elektromos és mágneses jelenségek magyarázata, oda értve a fényjelenségeket is.

H. A. Lorentz-et, az elektronok hypothesisére az elektrolytikus vezetők viselkedése és *Giese*, *Schuster*, *Arrhenius* meg *Elster* és *Geitel* nyomán

a gázok áramvezetése is készítette. A *Faraday—Maxwell*-féle elméletből *Maxwell*-nek *Heaviside*-től és *Hertz*-től összevont elektromágnesi egyenletei szolgáltak útmutatóul *Lorentz*-nek az elektromágnesi tér és mozgató hatás meghatározására, azonban csakis útmutatóul szolgáltak neki, mert lényeges változtatást tett azokon. Csupán a tiszta aetherre szóló tér-egyenleteket hagyta meg változatlanul, ellenben a testek belsejére szólókat másokkal helyettesítette. Ugyanis az elektronokon kívüli egész térre a tiszta aether *Maxwell*-féle egyenleteit alkalmazta s ez egyenleteket az egyes elektronok belsejére is olykép módosította csak, hogy az egyik vektori egyenlethez az elektron pontjainak a mozgásával és elektromos sűrűségével meghatározott ú. n. convectionos elektromos áramlás kifejezését csatolta. Annyiban pedig az elektromágnesi hatás *Maxwell*-féle elemi kifejezését is megmásította, hogy azt erre a convectionos áramlásra és ezen kívül még csak az elektromos sűrűségre vonatkoztatta. Az új egyenletek meglepő tartalmi és alaki egyszerűségük daczára is lépésről-lépésre czélszerűeknek bizonyultak. Eredményeik nyugvó testeket, t. i. az aether törzsére nézve nyugvókat illetőleg a *Maxwell—Hertz*-féle elmélet eredményeivel megegyeznek, ámde mélyen eltérnek ezektől mozgó testeket illetőleg és pedig azért, mert az imént emlegetett convectionos áramlás minden helyen ugyanazon rideg törzsre van vonatkoztatva. *Lorentz* fölfegyverkezve a *Faraday—Maxwell—Hertz*-féle elmélet irodalmából merített tanulságokkal, egymaga nagy tökéletességre emelte a maga

elméletét, amelynek elsőrangú föladata volt nemcsak az elektronegyének főbb viselkedéseinek a megállapítása, de gondos középértékszámításokkal elektronsokaságok átlagos viselkedéseire is áttérni s ily módon eljutni az észleleti jelenségek magyarázatához.

Az elektronok hypothesisére nézve igen fontosak voltak azonban bizonyos *Rowland*-féle kísérletek, amelyek annak a kiderítésére irányultak, hogy vajon elektromos testeknek mozgás közben van-e mágnesi hatásuk és olyszerű-e az, mint a rendes elektromos áramlásé. *Rowland* még a hetvenes években végzett *Helmholtz* laboratóriumában idevágó kísérleteket és ezek a kísérletek igenlő választ adtak. De több oldalról merültek föl kétségek e fölöttébb nehéz kísérletek megbízhatósága ellen s a *Lecher*-től nyolcz évvel később megismételt kísérletek tagadó eredménynyel végződtek, nemkülönben a sokkal később *Crémieu*-től intézett kísérletek is. Ámde *Rowland Hutchinson*-nal, *Himstedt*, *Adams*, *Crémieu Pender*-rel, *Vaselisko-Karpen*, *Eichenwald*, aki könyvet is adott ki e tárgyról, újabb, tökéletesebb kísérletekkel megbízható mérések során bizonyossá tették, hogy az elektromos testektől mozgás közben mágnesi hatások származnak s olyszerűek azok, mint a rendes elektromos áramlástól származók. E szerint egy fontos közetlen tapasztalás van megegyezésben az elektronok hypothesisével, amely az elektromos áramlás minden fajtát s a mágnességet is elektronok mozgásával magyarázza és az említett kísérletek ellenmondása esetén merőben tarthatatlan volna.

A „Versuch einer Theorie der elektrischen und optischen Erscheinungen in bewegten Körpern“ *Lorentz* úttörő műve 1895-ben jelent meg. Hét évvel előbb vezette ki *Lenard* a kisülési csőből alumínium-ablakon a kathodsugarakat és az ő arra következő vizsgálatai nyomán ebben a 95. évben fődözte fel *Röntgen* a róla elnevezett sugarakat és e sugarak tanulmányozása nyomán egy évvel utóbb fődözte fel *H. Becquerel* az uranium aktivitását és e fölfekezés nyomában további egy év múlva fődözte fel *Curie* asszony a radiumnak elnevezett testet, amelynek a kisugárzásában később mágneses hatás segédelmével háromféle sugarakat tudtak megkülönböztetni. Egyenként α , β , γ sugaraknak, együtt *Becquerel*-sugaraknak nevezték el azokat. Úgy ezeket a sugarakat, mint már előbb a kathodsugarakat és a *Goldstein*-től 1886-ban felfödözött ú. n. csősugarakat, beható kísérleti és elméleti kutatás alá fogták. Azóta a kathodsugarakon *J. J. Thomson*-tól, *Lenard*-tól, *Simon*-tól, *Kaufmann*-tól és másoktól is végzett kutatások, nemkülönben a radium β nevű sugarain végzett kutatások, nyomósan hozzájárultak az elektronok hypothesisének a megerősítéséhez. E sugarak minden kifürkészett tulajdonsága és viselkedése kereken reáillik az elektronok hypothesisére és csakis ezzel a hypothesis-sal magyarázható. Hasonlóan vagyunk a csatornasugarakkal és a radium α nevű sugaraival. Ha elektromos áramlás ritkített gázon megy keresztül, akkor a kiáramlás materiális helyéből az ú. n. kathodból a ritkítés bizonyos fokozatán sugarak áradnak a ritkített gázba s ezek a kathodsugarak. Bizonyos sajátos

csatornás berendezés esetén pedig a beáramlás materiális helyéből az ú. n. anodból származó sugarak észlelhetők a ritkított gázban s ezek a csatornasugarak. A radium β sugarai olyszerűek, mint a kathodsugarak, α sugarai pedig olyszerűek, mint a csatornasugarak. Felőlük szerzett összes minőleges ismereteink, valamint a rajtuk végzett mérések eredményei, vagyis rájuk vonatkozó mennyileges ismereteink is mind olyanok, amelyek szerint a kathodsugarakat a katódból, a radium β sugarait a radiumból kiözönlő apró testek áradata teszi, a melyek állandó és egyenlő mennyiségű negatív elektromosságot tartalmaznak; a csatornasugarakat pedig az anodból s a radium α sugarait a radiumból kiözönlő apró testek áradata teszi, amelyek állandó és egyenlő mennyiségű pozitív elektromosságot tartalmaznak; a kathodsugarakat és a radium β sugarait tiszta elektronok képezik, negatív töltésű elektronok, a csatornasugarakat és α sugarakat idegen tömeggel összeállt elektronok teszik, pozitív töltésű elektronok, a melyek székelyükből ragadják magukkal az idegen tömeget és emiatt kisebb sebességgel is szökkennek ki székelyükből és törtetnek előre, mint amazok; mindazonáltal ezek is igen nagy sebességgel kezdik meg mozgásukat és folytatják, amíg a környezeti ellenállás tovarohanásukat meg nem fékezi; a negatív elektronok sebessége pedig a kathodsugarakban a körülményekhez képest a fénysebesség tizedrészétől annak harmadrészéig, a radium β sugaraiban a fénysebesség kétharmadrészétől közel a fénysebességig terjed, holott a fénysebesség, a melyen a fénynek

a tiszta aetherben való haladási sebességét értjük, egy másodperc alatt kerekszámban háromezrezer kilométernek a befutását jelenti. Az elektronok hypothesis a kathodsugaraknak, csatornasugaraknak és a radium β és α sugarainak mint illetén elektronrajzatoknak minden kiderített elektromágnesi viselkedését érthetővé tette. Ezek a viselkedések pedig különösen mágneses vagy elektromos hatás alatt végbemenő mozgásukban, továbbá — *M. Abraham* elnevezése szerint — fajlagos elektromos töltésükben, továbbá energiájukban, absorptiójukban, hatásaikban nyilvánulnak, amelyeket sokszerű szorgos kísérletezésekkel tanulmányoztak már. A *Röntgen*-sugarak és a radium γ nevű sugarai eddigelé azzal a meghatározással illenek be az elektronok hypothesisébe, hogy ponderabilis testrészekkébe ütköző elektronok elektromágnesi terének igen sűrűen és nagyon megszagott hullámzásai azok. — Az elektronok hypothesisének következetes kifejtése egy addig sohasem észlelt jelenségcsoport lehetőségének az előrelátásához is vezetett. Az utóbb *Zeeman*-ról elnevezett fényjelenségek csoportja ez, amely fényjelenségeknek erős mágnesi hatás alatt lángek spektrumában kell, az elmélet szerint mutatkozniok. Legegyszerűbb sajátosságuknak abban kell állnia, hogy a spektrum színes csikjai az erős mágnesi hatás következtében megkétszerezodnak, vagy megháromszorosodnak, a szerint, amint a mágnesi hatás párhuzamos a spektrumképző sugarakkal, vagy azokra merőleges. Egyéb sajátosságaik sarkítási viszonyokban mutatkozna: a megkétszerezodott csikoknak körösen sarkítottaknak

kell lenniök és pedig minden kettősben az egyiknek a balra, a másiknak a jobbra fordulás értelmében; a megháromszorosodott csikoknak egyenes vonaluan sarkítottaknak kell lenniök és pedig minden hármásban a középső csiknak a mágnesi hatásra merőleges, a két szélsőnek azzal párhuzamos síkban. *Zeeman* hollandi physikus erős mágnesi hatás alá vetvén különbözően színezett lángokat, valóban ezeket a jelenségeket találta mindenben egyezően a *Lorentz*-féle elmélet előrelátásával. *Zeeman* után mások is előállították ezeket a jelenségeket, de már *Cornu* francia experimentator háromba vált csikokon más sarkítási viszonyokat is észlelt s utóbb több experimentator nagyobb mérvű sokszorosodást is tapasztalt. Az elmélet idevágó következtetéseinek tárgítani kellett s az egyeztetés műve sikeresen halad.

A világaether szilárdos összefüggésének hypothesisse lehetővé tette a fény aberratiójának, *Doppler*-féle színváltozásának, correptiójának és a többi ilyeszerű fényjelenségeknek magyarázatát. Nagyon simán folyik pedig az a *Lorentz*-féle elméletből. Ehhez járúl, hogy mozgó testeken nem egy másnemű olyan jelenség is egészen jól egyezik a *Lorentz*-féle elmélettel, amely a *Maxwell*—*Hertz*-félével nem egyeztethető meg. Ilyen pl. *Eichenwald* orosz physikus kísérletei szerint az elektromosság ú. n. Röntgenáramlása, amelyet *Röntgen* mindjárt *Hertz* induction-kísérletei után állított elő hét évvel a szintén róla elnevezett sugarak fölfedezése előtt; ilyen *Wilson* angol physikus kísérletei szerint mágnesi térben mozgó dielektrikumok elektromos állapota.

Azonban bizonyos tapasztalások *Lorentz* elméletét már keletkezése óta veszedelemmel fenyegették. A legfinomabb mérések is arra vallanak, hogy oly elektromágnesi jelenségek alapján, amelyek a földre nézve nyugvó testek vonatkozásaiból származnak, nem lehet a föld mozgására következtetni. *Lorentz* elmélete szerint pedig végezhetőek oly kísérletek, amelyekből lehet arra következtetni. Ilyen *Michelson*-nak egy interferentia-kísérlete, amelyet még *Maxwell* gondolt ki és amelyet *Michelson Morley*-vel szövetkezve, később javított módszerekkel megismételt. Vízszintes keresztalak két metsződő vonalában optikai eszközök és fényforrás úgy voltak elhelyezve, hogy interferentia-csíkok jöttek létre. Függőleges tengely körül az egész készüléket el lehetett fordítani. A *Lorentz*-féle elmélet értelmében a készüléknek a föld mozgásához viszonyított helyzetével az interferentia-csíkok készülékbeli helyzetének meg kellene változnia, el kellene azoknak tolódniok, pontosan kiszámítható és az eszközben jól megfigyelhető, noha igen kis útakon. Ámde az észlelések határozottan azzal végződtek, hogy nincs eltolódás. Ez ellentmondás, valamint a fönt említett tapasztalati megismerés egyáltalán, póthypóthesis fölvetelére indította *Lorentz*-et, amely abban áll, hogy a testek mozgása következtében azok méretei a mozgás irányában s a mozgási sebességtől függő arányban megrövidülnek. *Lorentz*-től függetlenül *Fitz Gerald* is ehhez a hypóthesishez fordult, de jöllehet egyszerre ketten is felállították ezt a hypóthesis-t, még sem találkozott az általános elismeréssel és *Poincaré* némi ironiával

is illette, mint olyant, amelytől csak ideiglenes correctio várható. Utóbb oda tágitotta azt *Lorentz*, hogy az elektronok is megrövidülnek a mozgásuk irányában, sőt az elektromágnesi erők is megmá-sulnak a mozgás sebességétől függő módon és mér-tékben és hogy minden változás más mekkoraságu idő alatt jön létre, mint az eddigi rendszer szerint. Az eképen kitágított hypothesishez még *Poincaré* is csatlakozott, sőt új világításba is helyezte azt a mult év elején a palermoi Circolo Matematico Rendicontijében. Ámde megkésett vele.

Időközben ugyanis *W. Kaufmann* német experimenter a radium β -sugarain igen kényes, mégis megbízható mérésekkel arra az eredményre jutott, hogy az elektronok deformatiójának *Lorentz*-féle hypothesisse nem egyezik kellőképen az elektronok mozgásának a módjával, nevezetesen elektromos és mágneses hatás alatt végbemenő mozgásuk mód-jával. *Kaufmann*-nak némely előbbi kísérleteiből az tűnt ki, hogy az elektronoknak nincs materiális tömegük, miként már *J. J. Thomson* azelőtt is vélte, hanem csak látszólagosan van tömegük, amely minden elektronegyénnek a saját magára háramló hatá-sából ered s amelynek az elméletét *M. Abraham* fejtette ki először *Lorentz* általános elméletéből. Ilyen látszatos tömege pedig az elmélet szerint ál-talában minden elektronnak egyszerre kétféle is van, amelyek egyike a mozgás tangentialis gyorsulásán, másika a mozgás radialis gyorsulásán nyilvánul és ezek a tömegek általában nem állandók, hanem füg-genek a mozgás sebességétől. Hogy miként függe-

nek, az meg attól függ, hogy milyen az elektron alakja és elektromos töltésének az elosztódása. Voltaképpen bonyolódottabbak a viszonyok, de ha egy elektron sebessége mindig kisebb a fénysebességnél, akkor, ameddig a gyorsulása nem szertelen nagy, addig *Abraham* számításai szerint ilyenekül tekinthetők. Hogy pedig itt nemszertelen nagyon mi értendő, annak az a mértéke, hogy akkora idő alatt, amekkora alatt a fény a maga aetherbeli sebességével az elektront átfuthatná, az elektron sebessége változatlanul legyen tekinthető. Oly kis idő az, hogy az elősorolt bélyegek minden eddigi kísérletben jól megfelelnek a valóságnak. Ezek számontartásával sikerült *Kaufmann*-nak oly kísérleti eljárást valósítani meg, amelytől *Lorentz* póthypothésére döntő eredményt lehetett várni s az határozottan e hypothesis hátrányára ütött ki. Kedvezőbb az *Abraham*-tól gondolt elektronra, amely változatlan gömb a centrumától egyenlő távolságokban egyenlő sűrűségű elektromos töltéssel.

Úgy látszik, hogy a *Lorentz*-féle elmélet alapján kell valamelyes változtatást tenni. *Cohn* német tudós tett is már czélszerű módosítást, de hiányzik alóla a kellő physikai alap s hiányzik belőle az átmenet a materia határán annak a mozgása, és az aether nyugalma között. Ujabban ugyan más módosítások kísérlete is fölmerült, azonban még korai volna mást is állítani róluk, mint azt, hogy reményelhető a kibontakozás. Annyi bizonyos, hogy a meglévő nehézség és a még különben is sok tenni-való daczára mindenki ragaszkodik ma a *Lorentz*-

féle ú. n. elektronelmélethez, mert ez tartalmazza a legteljesebben az elektromágnességi és fénytani ismeretek nagy sokaságát, sőt átcsap a physika más tartományaiba is és azokban is egyre nagyobb területeket hódít. Képzeldőbb physikusok még abban is reménykednek, hogy majd a mechanikát és thermodynamikát is az elektronelméletre lehet alapítani. Szerintük egyáltalában nem létezik materiális tömeg, hanem a testek összességét pusztá pozitív és negatív elektronok különböző csoportozatai alkotják, amelyek elektromágnesi tömegei szolgáltatják a testek tömegét, a hőjelenségek pedig mind onnan erednek, hogy az elektromos áramlásokban nyilvánuló mozgásokon kívül és a látható mozgásokon kívül még másféle mozgást is végeznek az elektronok, zürzavaros erre-arra lódulásokból álló mozgást, amely mint melegség jut tudomásunkra.

*

A mintegy tíz év óta fölkarolt *Lorentz*-féle elmélet körül sok kísérleti vizsgálat folyt le és bő irodalom támadt. Immár ez foglalja el a *Faraday-Maxwell-Hertz*-féle elmélet helyét, ámbár amellett élénk emlékezet osztályosa ez az elmélet, sőt még a távolba hatás elmélete is, kivált, hogy a közönséges alkalmazásokban igen jól beválik, valamint-hogy másként egyáltalán nem is létezhetett volna. De úgy a *Lorentz*-féle elméletnek, mint előtte a *Faraday-Maxwell*-félének a művelése közben az elektromágnességnek, valamint a már beletartozó optikának a tudománya, különleges hypothesisektől

függetlenül is tetemesen fejlődött. Kiváló példakül emlitem erre: a *Galvani*-féle elemek *Helmholtz*-tól kezdett thermodynamikai elméletét; *Voigt* fényelméletét, amelyből a magnetooptikai jelenségek is kellően adódnak ki; *Voigt*-nak a kristályok elektromágnesi viselkedéséről végzett tanulmányait; a hőszugárzás *Planck*-féle elméletét és *Fröhlich* magyar tudósnak az elhajlított fény sarkítási viszonyairól mostanság elkészült nagy munkáját, amelyben *Fröhlich* gondosan összeállított eszközökkel, fáradságos hozzákészülődések nyomán több mint huszonötezer mennyileges és annál is több minőleges észlelés alapján nagy mértékben járul hozzá a diffractio elméletének kiépítéséhez. E munkában jelentős szerep jutott egy másik magyar tudós, *Réthy* odavágó elméleti dolgozatainak, amelyek még az ő kolozsvári tanárságának idejéből származnak.

Amellett, hogy a most múlt húsz év alatt az elektromosság és mágnesség elmélete kétszer is új gyökereket vert és azokból új alakokban újszerű tartalommal fejlett ki az, a mechanika és thermodynamika fejlesztésére is serény munkásság folyt, még pedig nem csupán részletkérdések, de általánosságok tekintetében is.

Régi törekvés mozgásokból és mechanikai kényszerviszonyokból származtatni le a physikai erőket, vagyis mozgásokban és a mozgások szabadságát korlátozó szerkezetekben találni meg a physikai erők lényegét. E részben az utolsó húsz év folyamán főképp négy különböző jellegű elmélet válik ki. Egy mechanikai aether-elmélet lord *Kelvin*-tól és *Lar-*

mor-tól az elektromágnesi tér számára. A *Helmholtz*-féle cyclicus mozgások és az elektromágnesség hasonlatainak elmélete *Boltzmann*-tól. Egy általános mechanikai elmélet *Hertz*-től a mechanika új alakú rendszerének keretében; a „Die Prinzipien der Mechanik in neuem Zusammenhange dargestellt“ megjelenése előtt bekövetkezett korai halála sajnos, megakadályozta *Hertz*-et abban, hogy a művéhez fűződő discussiókban részt vegyen. Megjegyzem itt, hogy *Hertz* alapvetésének módjában hasonlóságot látok *König* magyar matematikusnak korábban kelt mechanikai tanulmányával, amely egyébiránt a mechanika hagyományos rendszeréhez csatlakozik. A *König*-tól kimondott alaptörvények pedig, valamint *Gibbs* fogalmazásában a *Gauss*-féle is, erők hiányában a legkisebb gyorsulás *Hertz*-féle törvénye. Végül *V. Bjerknæs*, atyjának a kezdésére a folyékony testek mechanikájából két erőelméletet fejtett ki, amelyek elsejét *Korn* és *Pearson* fejlesztette, második pedig csak a múlt évben jelent meg.

Amióta csak *Boltzmann*, *Clausius* és id. *Szily Kálmán* hozzáfogtak a hőelmélet mechanikai ábrázolásához, ez is állandó törekvés tárgya. Ebben az utolsó húsz év alatt különösebb jelentőséggel emelkednek ki: *J. J. Thomson*-nak a mechanika alkalmazásairól szóló munkája, *Boltzmann* gázelmélete, *Gibbs* statisticus mechanikája.

A mechanika elvi kérdései sem maradtak érintetlen. *Helmholtz* indítására a mechanika egy híres principiuma, a legkisebb *actio* elve, szorgos mérlegelés alá került, amelyben ez elvnek, részint

a tisztázásához, részint az általánosabbá tételéhez járultak hozzá *Réthy*, *Hölder*, *Voss* és a matematikai föltételein dolgoztak *Bobylew*, *Darboux*, *Kobb*. Egy másik mechanikai elv, *Fourier*-nak már-már feledésbe ment mechanikai elve pedig új életre kelt, nevezetesen *A. Mayer* a kényszer hirtelen enyhülésének a meghatározására állapított meg módszert ehez az elvhez, azután *Zermelo* a probléma határozottságát mutatta ki. De ezzel az elvvel legtöbbet talán én törődöm, noha *Fourier* óta már a nagy *Gauss* is reá mutatott annak a fontosságára. *Lagrange* parametrumos mechanikai egyenletei is sorra kerültek. Nem egészen általánosak azok, mert az ú. n. nemholonom rendszerekre nem alkalmazhatók. Miután már többen tanulmányoztak ily rendszereket, u. m. *K. Neumann*, *Vierkandt*, *Hadamard*, *Carvallo*, *Korteweg*, utóljára *Appel* a *Lagrange*-féle parametrumos egyenleteket olyképpen általánosította, hogy megillessék azok a nemholonom rendszereket is. A surlódás teoriáját nevezetes módon tökéletesítette *Painlevé* és a stabilitás teoriájából új hajtásokat fakasztattak *Routh*, *Kneser*, *Liapounof*, *Hadamard*, *Painlevé*, *Hamel*, *Bohl* és a mi *Fejér*-ünk; a kinetikus potenciál legáltalánosabb alakjához pedig sokszerű vizsgálatot fűzött *Königsberger*, ami *Hirsch*-et és *Kürschák* magyar matematikust e potenciál létezési föltételeinek megállapítására indította.

A surlódástalan folyós testek klaszikus mechanikájának a physikai értéke nem állván arányban annak a matematikai értékével, mert ugyanis a valóságbeli folyós testek általában bárminő viszonyok közt

egészen más mozgást végeznek, mint amilyen abból a mechanikából következik: immár serény művelés tárgya lett az és ezelőtt tizenegy évvel *Duhem* már tankönyvet is írt róla, a mely különben egyébről is szól. *Lamb* is nagy fejezetet juttat a viscositásnak a múlt évben megjelent hydrodynamics-jében és a folyó évben *Brillouin* kezdte meg a folyós és légnemű testek viscositásáról készített munkájának kiadását. A rugalmasság tanát *Voigt* maga jelentékenyen előbbre vitte, de számosan fejlesztették azt, mások is és a múlt évben *Duhem* oly munkát készített „Recherches sur l'élasticité“ czímen, amelyben a lágy szilárd testek mechanikájához vet alapot.

Amit ma thermodynamikának szokás nevezni, a különböző energia fajok átalakulásának tana, amely a múlt száz év harmadik negyedében a physika leginkább művelt szakasza volt, az utolsó húsz évben sem vesztegelt. Következtetési módjai új matematikai alakot öltöttek *Massieu*-nek, *Gibbs*-nek, *Helmholtz*-nak egy már régibb keletű matematikai találmányából folyólag. De nagy és fölöttébb termékeny új fejezettel is gyarapodott a thermodynamika, amelyet *Gibbs* amerikai physikusnak köszönünk, s amely a chemiába is mélyen beavatkozik, úgy, hogy a physika és chemia egyik legbensőbb kapcsolata. A thermodynamika statikája ez. Harmincz éve múlt ugyan, hogy *Gibbs* megalkotta azt „On the Equilibrium of heterogeneous Substances“ czimű munkájában, de ez a munka *Maxwell* munkájának a sorsára jutott és érthetőségének nehézségei miatt csak *Duhem*-nek húsz év előtt kiadott „Le potentiel thermodynamique“

című könyve óta került hozzá méltó helyre a physika és chemia elméletében.

Ezzel előadásom a végéhez érkezett. De amiket elmondhattam, az általánosságoknak is nagyon hézagoss jelzése csak. A specialis kérdések terén szerzett ismereteink özönéből pedig olyant is néhányat említettem csak, amely közetlenül érdekel valamely általánosságot. Az elmélet alkalmazásait nem is érintettem, még azokat sem, amelyek tudományos célokat szolgálnak, milyenek például hazánkban *Eötvös Loránd* báró híres mérései, *Fröhlich*-nek egy élettani kérdésben végzett elektromágnesi kutatása, *Tangl*-ünknek vizsgálatai mágnesezés mechanikai hatásán meg folyadék dielektromos együttthatójának a hőmérséklettel, gázának a nyomással járó változásán, *Zemplén* újszerű eljárása a gázok belső surlódási együttthatójának meghatározásában, stb. De általában nincs sem szere, sem száma a többé-kevesbé fontos új alkalmazásoknak. Már csak a gázok elektromos viselkedésének és nemkülönben a radioaktivitásnak kísérleti kutatásában is sűrűn találkozunk az elmélet alkalmazásával. Az elsőről újabban *J. J. Thomson*, a másodikról *Rutherford* adott ki, nyomban németre is lefordított összefoglaló munkát. Oly tárgyak pedig ezek, amelyek bűvárlatának eredményei nemcsak fölöttébb érdekesek, de igen tanulságosak is és a physika egész mai elméletére visszahatnak s eddigelé annak a megerősítésére szolgálnak.

Minthogy továbbá a matematika az elméleti physika legkiválóbb eszköze, helyén lett volna annak a fejlődéséről is megemlékezni, nevezetesen fejlő-

désének az elméleti physikára háramló becséről. Azért is sajnálom pedig, hogy időm szűkes volta ennek az elmulasztására szorított, mert nem érthetek egyet azokkal a physikusokkal, akik a matematika újabbkori fejlődését a physikára nézve nagyrészt meddőnek tartják, mint pl. a legelső mai német physikusok egyike *Wien*, aki azonban véletlenül elárúlja, hogy az ily hiedelem nagyobbára valamelyes elfogultságból ered, ugyanis a német természettudósok és orvosok 77. gyűlésén, egyik előadásának elején azt véli, hogy *Schlesinger*-ünknek a differenzial egyenletről szóló kézikönyvében tárgyalt kérdések sem nem jutottak, sem nem juthatnak physikai alkalmazásokhoz, holott előadásának a vége a fény diffrációjával kapcsolatosan, oly matematikai kérdés körül forgolódik, amellyel ugyanannak a kézikönyvnek az első kötetében egy fejezet részletesen foglalkozik.

*

De ámbátor méltó képnek a rajzolása helyett csak néhány körülfutó vonást róttam s azt is durvát és szaggatottat, azt gondolom, hogy mégis meglátszik elbeszélésemen annyi, amennyit sejtetni akart, hogy ugyanis az elődöktől örökölt ismereteket sűrűn javítva és bővitve dolgozgat az emberi elme a lét megismerésén. Így küzd ezért a természettudományok minden terén s egyéb tudományok mezőin is, és majd egy majd más tudományt ér az oly tisztító, elemekre bontó, elevenítő tüzek lángja, aminőktől a physikai jelenségek tudománya újhodott meg a most mult húsz esztendő folyamán.

Ám, ha csak a mindennapi munkásság eredményeit szemléljük is, akkor is el kell ámulnunk azok nagy hátramaradásán, akik egyetemi tanfolyamuknak, különösen pedig állami exameneiknek a végeztével búcsútort ülnek a tudományokon és addig gyűjtött kis szellemi tőkéjükre, meg a jó sorsra bízzák jövőendő pályafutásuk sikereit. Hamis sikerek lesznek pedig azok, ha ugyan lesznek, amelyek nyomában folyvást ott leselkedik a hozzájuk hidaló szellemi élet véznaságának, értékük bizonytalanságának, s az önbecsülés lehetetlenségének érzete.

Az egyetem képessé tesz tudományok tanulmányozására és művelésére s mint oktató intézménynek, ez az ő legteljesebben megoldott föladata, amelynek követésében egyúttal alkalmassá tesz bizonyos életpályákra. Ennek az adománynak a befogadása után a vele együtt szerzett időleges ismereteknek szelőkben és hosszukban való növelése szigorú szükséglet, amely folytonos önképzés föladata; szelőkben, azaz terjedelmük szerint és hosszukban, azaz időbeli fejlődésük szerint. A tudásnak e kétféle irányban való bővítése szorosán összeforrvá, teszi tartalmassá a szellemi munkás lelki világát, értékessé a foglalkozását, elégültté a becsvágyát, és azzá teszi még külső sikerek hiányában is.

De nem elég ehez a kötelelőségérzet s még kevésbé elég hozzá az életföntartás ösztöne. Oly egyénieslégkek kellenek ahhoz, amelyek jelvényei itt az egyetemen: izzó ifjúi vágyakodás az emberi ismeretek után, lelkesedés az emberi elme diadalain, hévvel üzött búvárkodás az emberi tudás föltárt kincses

házaiban, élénk gyönyörködés a meglátott igazságokban és föl kutatásuk módjaiban.

Minderről ki ismer magára? Akik magukra ösmernek, azok választották meg jól a pályájukat, alma materünk azokat áhitja, azok a jövő reményei, azoktól várható, hogy nyomról-nyomra megérdemeljék apáinknak eszményeinkért ontott, meg ereinkben folyó vérét, államalkotó és fentartó küzdelmeit, ősi nyelvünket és ezt a földet, amelyen lettünk s amely ápol és majdan eltakar.

Isten áldását kérve törekvésükre, most már jelen szorgalmi évünket ünnepiesen is megnyitom.

B 11891